

Stowarzyszenie Metropolia Krakowska

Raport z analizy stanu finansów 15 gmin wchodzących
w skład Stowarzyszenia Metropolia Krakowska

Poznań - Kraków, 5 sierpnia 2019 r.
© Curulis – Doradztwo Samorządowe

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	5
CZĘŚĆ I. WPF JAKO NARZĘDZIE PROWADZENIA POLITYKI ROZWOJU	8
CZĘŚĆ II. ANALIZA KONDYCJI FINANSOWEJ GMIN	10
DOCHODY	10
WYDATKI	13
NADWYŻKA OPERACYJNA	14
ZADŁUŻENIE	17
CZĘŚĆ III. ANALIZA WIELOLETNICH PROGNOZ FINANSOWYCH	19
METODOLOGIA PROGNOZY	19
POTENCJAŁ INWESTYCYJNY GMIN METROPOLII KRAKOWSKIEJ	24
ZDOLNOŚĆ GMIN DO OBSŁUGI NOWYCH ZOBOWIĄZAŃ	27
CZĘŚĆ IV. KIERUNKI ROZWOJU METROPOLII KRAKOWSKIEJ	32
PRZEDSIĘWZIĘCIA WIELOLETNIE ZAWARTE W WPF	32
PRZEDSIĘWZIĘCIA NIEUWZGLĘDNIONE W WPF	40
POZIOM ROZWOJU POSZCZEGÓLNYCH GMIN	42
PROGRAM WSPÓŁPRACY METROPOLITALNEJ	45
PODSUMOWANIE	46
ZAŁĄCZNIKI	48
1. KSZTAŁTOWANIE SIĘ WSKAŹNIKA Z ART. 243 USTAWY O FINANSACH PUBLICZNYCH PRZED I PO WERYFIKACJI WPF DLA POSZCZEGÓLNYCH GMIN	48
2. METODOLOGIA BADANIA POZIOMU ROZWOJU GMIN	63
3. POZYCJONOWANIE GMIN WEDŁUG POZIOMU ROZWOJU	73
4. INFOGRAFIKI	89
SPIS TABEL	96
SPIS RYCIN	97
INFORMACJA O WYKONAWCY	98

WPROWADZENIE

Celem niniejszego opracowania jest określenie kondycji finansowej i potencjału inwestycyjnego 15 jednostek wchodzących w skład Stowarzyszenia Metropolia Krakowska. Mając na uwadze potrzebę całościowego podejścia do określenia możliwości inwestycyjnych jednostek w perspektywie do 2030 roku dokonano szczegółowej analizy Wieloletnich Prognoz Finansowych gmin Stowarzyszenia oraz sprawozdań z wykonania budżetu w latach 2016-2019. Elementem diagnozy były także warsztaty dla skarbników gmin SMK, które przeprowadzone zostały w dniu 15 lipca 2019 roku w Krakowie. Celem warsztatu było zbadanie potencjału WPF jako narzędzia prowadzenia polityki rozwoju, zidentyfikowanie metodyki doboru przedsięwzięć do WPF oraz ocena sytuacji poszczególnych gmin na tle odpowiednio dobranych grup porównawczych.

Poniższa analiza ma zatem na celu uzyskanie odpowiedzi na pytanie w jakim zakresie, w perspektywie do 2030 r., gminy Stowarzyszenia Metropolia Krakowska będą w stanie zaangażować się w realizację nowych projektów służących rozwojowi Krakowskiego Obszaru Funkcjonalnego bez uszczerbku dla dotychczasowej działalności i szkody dla własnego bezpieczeństwa finansowego.

W związku z powyższym opracowanie podzielono na cztery części analizy merytorycznej. Całość analizy została poprzedzona wprowadzeniem prezentującym istotę Wieloletniej Prognozy Finansowej oraz jej rolę w kreowaniu polityki rozwoju. W kolejnych częściach zbadano kondycję finansową gmin SMK, dokonano urealnienia Wieloletnich Prognoz Finansowych, określono potencjał inwestycyjny jednostek oraz dokonano analizy planowanych do realizacji przedsięwzięć wieloletnich. Na tej podstawie podjęto próbę określenia kierunków rozwoju jednostek wchodzących w skład Stowarzyszenia Metropolia Krakowska

Podkreślić należy, że dokument powinien być rozpatrywany całościowo, nie należy uzasadniać swojego stanowiska na podstawie wrywkowej części dokumentu.

STRESZCZENIE

Niniejszy raport został przygotowany w celu oceny sytuacji finansowej gmin należących do Stowarzyszenia Metropolia Krakowska. Podjęto próbę oceny potencjału inwestycyjnego i zdolności kredytowej w celu efektywnej realizacji projektów, które przyczynią się do rozwoju Metropolii Krakowskiej. Jako narzędzie do oceny polityki rozwoju wykorzystano aktualne Wieloletnie Prognozy Finansowe.

Przeprowadzona, zbiorcza analiza aktualnych WPF pozwoliła określić potencjał inwestycyjny wszystkich gmin (rozumiany jako możliwość realizacji dodatkowych przedsięwzięć majątkowych, nieuwzględnionych dotychczas w WPF) w horyzoncie czasowym do 2030 roku na poziomie **5,36 mld zł**. Po urealnieniu, poziom wolnych środków na inwestycje oszacowano na poziomie **3,96 mld zł**, z czego potencjał inwestycyjny Miasta Kraków szacuje się na poziomie **2,48 mld zł**.

Na podstawie poziomu wypracowywanej historycznie i planowanej nadwyżki operacyjnej, bazując na różnicy pomiędzy wskaźnikiem maksymalnej i planowanej obsługi zadłużenia, określono zdolność kredytową gmin SMK na poziomie odpowiednio **2,53 mld** (wartość wynikająca z aktualnych WPF) i **1,87 mld** (po urealnieniu WPF). Urealnioną zdolność kredytową Miasta Kraków w latach 2020-2030 (poza zadłużeniem planowanym do zaciągnięcia) szacuje się na poziomie **384,29 mld zł**.

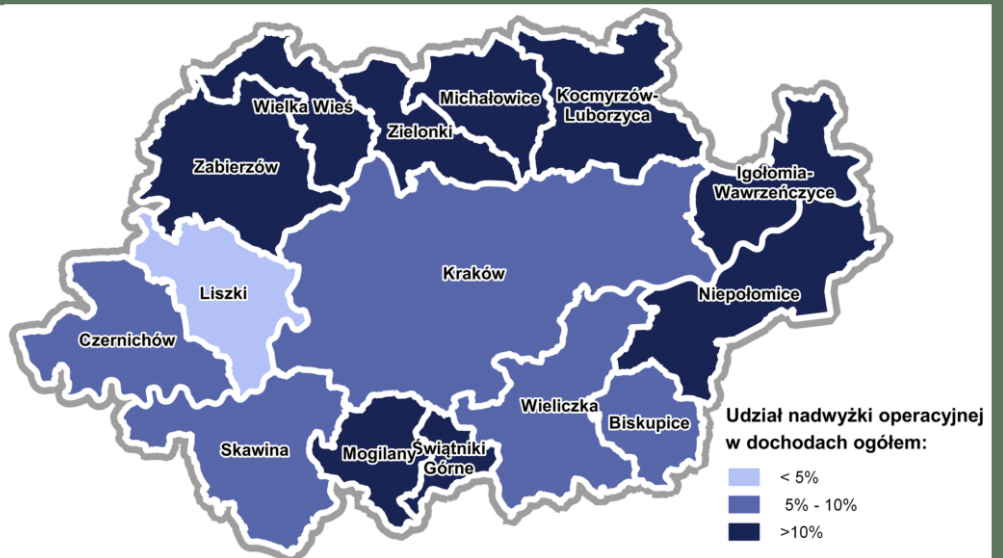

DOCHODY WŁASNE PER CAPITA

Średnia wartość dochodów własnych per capita w gminach wchodzących w skład SMK w latach 2016-2018 wyniosła 1.059 zł. Dochody własne per capita powyżej 1 tys. zł osiągnęły również gminy: Kraków, Skawina, Niepołomice, Zabierzów i Wielka Wieś.

NADWYŻKA OPERACYJNA W DOCHODACH

Większość gmin SMK w latach 2016-2018 charakteryzowała się dużą zdolnością kredytową, co świadczy o dużej płynności finansowej gmin oraz zdolności do zaciągania nowych zobowiązań. Najwyższą zdolność kredytową posiadała Gmina Wielka Wieś i Gmina Zielonki.

REKOMENDACJE

Potrzebne jest ulepszenie systemu koordynacji finansowej przedsięwzięć metropolitalnych. Biorąc pod uwagę występujące zbieżności w kierunkach rozwoju jednostek wchodzących w skład SMK zasadnym wydaje się być podjęcie współpracy pomiędzy nimi w celu prowadzenia wspólnych przedsięwzięć. Najefektywniejszym sposobem realizacji współpracy metropolitalnej wydaje się być wprowadzenie zasad programu współpracy metropolitalnej, który pozwoli na promowanie realizacji polityk rozwoju Gmin wchodzących w skład Metropolii Krakowskiej. Takie działanie pozwoli także na elastyczne zarządzanie realizowanymi projektami wieloletnimi.

CZĘŚĆ I. WPF JAKO NARZĘDZIE PROWADZENIA POLITYKI ROZWOJU

Od 2011 roku jednostki samorządu terytorialnego zobowiązane są do przygotowywania wieloletniej prognozy finansowej (WPF). Z założenia, wieloletnia prognoza finansowa ma pełnić rolę dokumentu zarządczego i umożliwić określanie długookresowych celów strategicznych, dzięki czemu pozwala jednostkom samorządu terytorialnego na planowanie w horyzoncie dłuższym niż jeden rok. W literaturze przedmiotu wskazuje się, że do najważniejszych celów, jakie zamierzono osiągnąć na skutek wprowadzenia WPF można zaliczyć m.in. skonfrontowanie potrzeb i określenie priorytetów rozwojowych, poprawę zdolności kredytowej oraz lepsze przygotowanie jednostki do wymagań Unii Europejskiej¹. W tym miejscu należy również wskazać, że przeprowadzanie wieloletniej prognozy ma również ogromny wpływ na pozyskiwanie funduszy pomocowych z Unii Europejskiej, ponieważ aby je uzyskać, jednostka samorządu terytorialnego musi wykazać zdolność do wygenerowania środków na współfinansowanie tego typu inwestycji. Realizacja podstawowych funkcji zarządzania rozwojem lokalnym, w tym przede wszystkim planowania, organizowania oraz kontroli, nie może nie uwzględniać finansowych aspektów tych procesów. Zatem biorąc pod uwagę powyższe należy stwierdzić, że Wieloletnia Prognoza Finansowa powinna być dokumentem, który przedstawia finansowe odzwierciedlenie planowanych długookresowych działań jednostki w określonym horyzoncie czasowym.

Aby Wieloletnią Prognozę Finansową można było uznać za rzetelne źródło informacji o planach rozwoju jednostki, musi ona być przede wszystkim realistyczna, co bezpośrednio wynika z przepisów ustawy o finansach publicznych. Można zatem stwierdzić, że plan ten musi uwzględniać wszystkie wydarzenia, które mają lub mogą mieć wpływ na gospodarkę finansową danej JST w okresie wykraczającym poza rok budżetowy. Jeśli dokument przygotowywany jest rzetelnie i z dużą skrupulatnością, może być elementem kreowania polityki rozwoju w horyzoncie do 2030 roku. Szczególnie istotnym aspektem jest wyznaczenie wspólnego kierunku do rozwoju w przypadku kilku JST, co wiąże się z koniecznością ustalenia wspólnych ram rozwoju. Nie rzadko zauważyć można, że jednostki samorządu terytorialnego funkcjonujące w tym samym obszarze (np. w miejskim obszarze funkcjonalnym) podejmują zbieżne działania i mają podobne cele, natomiast brak koordynacji tych działań oraz brak współpracy może powodować, że ich efektywność będzie niższa.

Wieloletnia prognoza finansowa może zatem być instrumentem, który powinien istotnie wpisywać się w politykę rozwoju danej jednostki, ponieważ próbuje ona powiązać potrzeby w zakresie kierunków rozwoju danej JST z jej możliwościami finansowanymi w horyzoncie prognozy. Zgodnie z założeniem art. 226 ustawy o finansach publicznych, wieloletnia prognoza finansowa powinna być przede wszystkim realistyczna. Przymiot realistyczności ma niebagatelne znaczenie jeśli

¹ Owsiak K., Wieloletnia Prognoza Finansowa jako instrument zarządzania finansami Jednostek Samorządu Terytorialnego s. 166-176, w: *Finanse - problemy - decyzje*, Famulska T., Znaniecka K. (red), Wydawnictwo UE w Katowicach, Katowice 2014

chodzi o wykorzystywanie WPF do celów zarządczych oraz jako elementu określenia strategicznych celów.

Uchwała w sprawie wieloletniej prognozy finansowej składa się z odrębnych, choć mocno przenikających się części, dlatego też w każdym przypadku analizy Wieloletniej Prognozy Finansowej należy dokonywać całościowo, tj. z uwzględnieniem wartości wynikających ze wszystkich elementów WPF.

CZĘŚĆ II. ANALIZA KONDYCJI FINANSOWEJ GMIN

Stowarzyszenie Metropolia Krakowska powstało w 2014 roku. Statutowym celem Stowarzyszenia jest wspieranie idei samorządu terytorialnego oraz reprezentowanie i obrona wspólnych interesów jednostek samorządu terytorialnego wchodzących w skład Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krakowa w realizacji zadań wykonywanych przez Związek ZIT. Jednostkami tymi są:

1. Miasto Kraków;
2. 11 gmin powiatu krakowskiego, tj.: Czernichów, Igołomia-Wawrzeńczyce, Kocmyrzów-Luborzyca, Liszki, Michałowice, Mogilany, Wielka Wieś, Skawina, Świątniki Górne, Zabierzów, Zielonki;
3. 3 gminy powiatu wielickiego, tj.: Biskupice, Niepołomice, Wieliczka.

Ponadto Stowarzyszenie podejmuje i wspiera wszelkiego rodzaju inicjatywy mające na celu poprawę stanu środowiska oraz propagowanie świadomości ekologicznej, w ramach realizacji zasady zrównoważonego rozwoju.

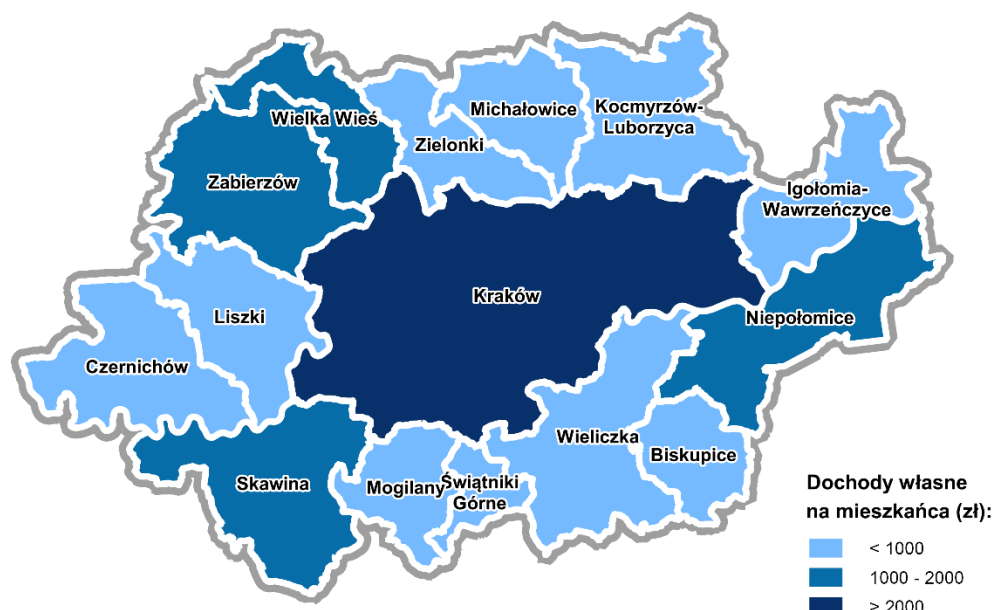
W niniejszym rozdziale przedstawiono ocenę sytuacji finansowej gmin należących do Stowarzyszenia Metropolia Krakowska na podstawie danych z lat 2016-2018. Ma ona na celu wykazanie potencjału inwestycyjnego analizowanych gmin oraz stanowi punkt wyjścia do określenia realności ich wieloletnich prognoz finansowych.

DOCHODY

Dochody własne stanowią najważniejsze źródło dochodów gminy, ponieważ przesądzają one o jej samodzielności finansowej, czyli możliwości wpływu na wielkość i strukturę dochodów. Zalicza się do nich przede wszystkim podatki i opłaty lokalne, ale także dochody z majątku komunalnego związane z gospodarowaniem i obrotem nieruchomościami gminnymi, czy inne dochody np. ze spadków i darowizn. Jest to o tyle ważne, że w przypadku podatków i opłat lokalnych gmina posiada kompetencje do wydawania uchwał, dzięki którym może decydować o stawkach podatkowych, wprowadzaniu ulg i zwolnień, czy umarzaniu należności, a także do przejmowania z nich wpływów. Dzięki dużemu zakresowi swobody w kształtowaniu tych dochodów, jednostka może również oddziaływać na podmioty gospodarcze, które funkcjonują na danym terenie, a przez to stymulować rozwój lokalny.

Średnia wartość dochodów własnych na mieszkańca w gminach wchodzących w skład Stowarzyszenia w latach 2016-2018 wynosiła 1.059 zł. Najwyższy wskaźnik osiągnęło Miasto Kraków z wynikiem 2.280 zł/os., natomiast najniższy – Gmina Czernichów o wartości 530 zł/os. Wynika z tego, że różnica pomiędzy tymi jednostkami kształtowała się na poziomie 1.750 zł/os., co sugeruje na duże rozbieżności w poziomie samodzielności finansowej poszczególnych gmin. Dochody własne na mieszkańca powyżej 1 tys. zł osiągnęły również gminy: Niepołomice, Skawina, Wielka Wieś i Zabierzów.

Ryc. 1. Średnia wartość dochodów własnych na mieszkańca w latach 2016-2018

Źródło: opracowanie własne na podstawie Wieloletnich Prognoz Finansowych jednostek wchodzących w skład Stowarzyszenia Metropolia Krakowska.

Z tabeli wynika, że dominujące znaczenie w strukturze dochodów budżetowych gmin odgrywają dochody bieżące. W latach 2016-2018 stanowiły one około 95% dochodów ogółem i corocznie wzrastały średnio o 8%. Pozostałą część dochodów stanowiły dochody majątkowe, w tym głównie dotacje oraz środki przeznaczone na inwestycje. Najwyższe dochody majątkowe w ogólnych dochodach osiągnęła Gmina Wieliczka (9%), z kolei najniższe – Gmina Michałowice (2%).

Podatki i opłaty lokalne są najważniejszym źródłem dochodów własnych. Ich średni udział w 15 analizowanych gminach wynosił 17%. Warto zwrócić uwagę na duże rozbieżności w wysokości uzyskiwanych podatków i opłat lokalnych. W gminach takich jak Skawina i Wielka Wieś ich łączny udział w dochodach budżetowych wynosił 28%, natomiast w Gminie Świątniki Górne był ponad 3 razy niższy. Jest to o tyle ważne, że wpływa to na możliwości w zakresie samodzielnego oddziaływania na kształt struktury dochodów budżetowych. Zróżnicowany udział podatków i opłat w gminach wpływa tym samym na różny potencjał rozwoju poszczególnych gmin.

Wskazać jednak należy, że ostatnie zmiany w przepisach, związane chociażby z obniżeniem podatku dochodowego od osób fizycznych, mogą w przyszłości osłabić budżety gmin. Nowelizacja ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, wprowadzająca m.in. „zerowy PIT” dla osób do 26-tego roku życia oraz obniżenie stawki PIT z 18% do 17% spowoduje obniżenie wpływów do budżetów z gmin z tytułu udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych. Jest to niekorzystna zmiana dla samorządów, która przełoży się na zmniejszenie dochodów bieżących, a ponadto wpłynie negatywnie na poziom wypracowywanej nadwyżki bieżącej i w efekcie na poziom dopuszczalnych wskaźników z art. 243, obniżając możliwości jednostek samorządu terytorialnego do obsługi długu.

Z tabeli wynika również, że wysokość podatków i opłat lokalnych ma największy wpływ na kształtowanie się wskaźnika dochodów własnych w dochodach ogółem. Wyjątkiem jest Miasto Kraków, które osiągnęło najwyższy poziom wspomnianego wskaźnika, choć udział podatków i opłat lokalnych nie był tak znaczący. Miała na to

wpływ wysoka wartość uzyskiwanych dochodów ze sprzedaży majątku, która w analizowanym okresie wynosiła średnio 86,4 mln zł.

Kolejnymi wskaźnikami objętymi analizą był udział dochodów własnych po włączeniu udziału gmin w podatkach PIT i CIT, a następnie również rozszerzenie wskaźnika o subwencje ogółem. W obu wskaźnikach zauważalna jest podobna tendencja, w stosunku do poprzednich. Wyraźnie widać jednak, że znaczący wpływ na strukturę dochodów gmin mają udziały w podatkach PIT i CIT, które spowodowały, że średnia wartość wskaźnika dochodów własnych po uwzględnieniu podatków centralnych wzrosła o 26 pp.

Tabela 1. Wskaźniki finansowe dotyczące dochodów gmin w latach 2016-2018

Gmina	Db/Do	PiO/Do	Dw/Do	(Dw+Pc)/Do	(Dw+Pc+So)/Do
Biskupice	94%	11%	16%	34%	64%
Czernichów	97%	12%	14%	39%	67%
Igołomia-Wawrzeńczyce	96%	16%	21%	35%	66%
Kocmyrzów-Luborzycza	95%	13%	17%	40%	66%
Kraków	95%	21%	35%	66%	83%
Liszki	93%	16%	23%	46%	69%
Michałowice	98%	16%	19%	52%	72%
Mogilany	96%	14%	20%	53%	71%
Niepołomice	95%	26%	31%	53%	73%
Skawina	94%	28%	33%	56%	74%
Świątynki Górne	94%	9%	15%	41%	69%
Wieliczka	91%	17%	23%	48%	68%
Wielka Wieś	95%	28%	32%	60%	75%
Zabierzów	93%	20%	25%	57%	76%
Zielonki	97%	16%	19%	57%	76%
ŚREDNIA	95%	17%	23%	49%	71%

Oznaczenia: Do – dochody ogółem, Db – dochody bieżące, PiO – podatki i opłaty lokalne, Dw – dochody własne, Pc – udziały w podatkach centralnych (PIT i CIT), So – subwencja ogólna, UE – dotacje z UE.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Wieloletnich Prognoz Finansowych jednostek wchodzących w skład Stowarzyszenia Metropolia Krakowska.

Warto wskazać, że wartości wskaźnika dochodów własnych oraz udziałów w podatkach centralnych w dochodach ogółem dla gmin należących do Stowarzyszenia są nieco niższe, niż średnie wartości dla Miejskich Obszarów Funkcjonalnych (MOF) w kraju. Wyjątkiem jest Miasto Kraków, którego wskaźnik ten jest o 8 p.p. wyższy. Sytuuje to Krakowski Obszar Funkcjonalny na średniej pozycji z stosunku do pozostałych MOF².

² Delimitacji Miejskich Obszarów Funkcjonalnych dokonano w oparciu o klasyfikację funkcjonalną gmin Polski na potrzeby monitoringu planowania przestrzennego P. Śleszyńskiego i T. Komornickiego (Przegląd Geograficzny, 2016, 88, 4, s. 469-488). Pełna lista gmin stanowiących grupę porównawczą znajduje się w Załączniku 2 raportu.

Tabela 2. Średnie wartości udziału dochodów własnych i podatków z PIT i CIT w dochodach ogółem w gminach Krakowskiego Obszaru Funkcjonalnego (KrOF) w porównaniu do średnich wartości gmin leżących w strefach Miejskich Obszarów Funkcjonalnych

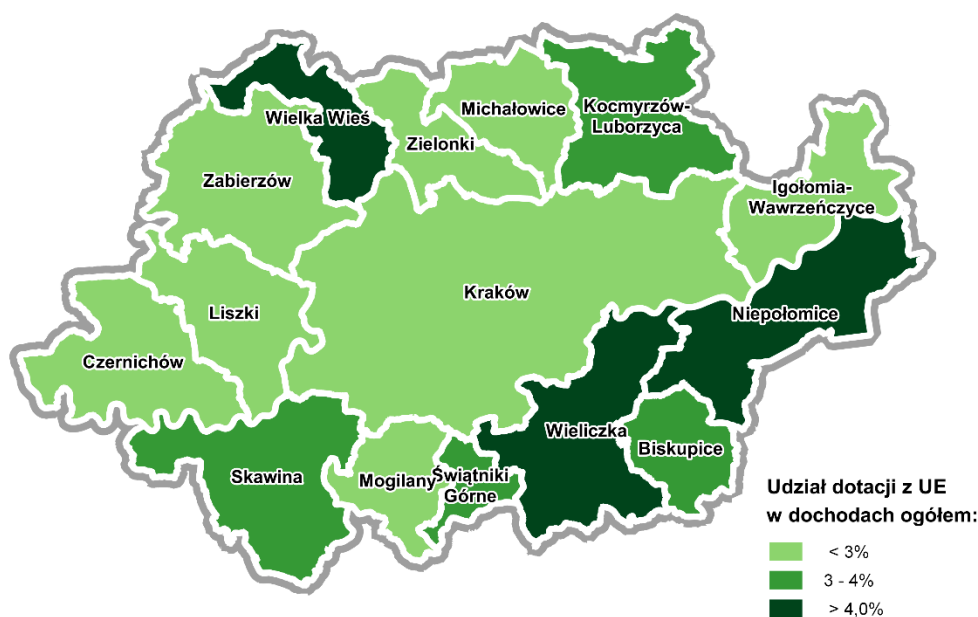
Rodzaj gminy	KrOF	MOF* w Polsce
Miasta na prawach powiatu	66%	58%
Gminy miejsko-wiejskie	50%	51%
Gminy wiejskie	47%	48%

*Miejskie Obszary Funkcjonalne

Źródło: opracowanie własne na podstawie Wieloletnich Prognoz Finansowych jednostek wchodzących w skład Stowarzyszenia Metropolia Krakowska.

Należy również zwrócić uwagę na średni udział dotacji z UE w dochodach ogółem w latach 2016-2018. Najwyższą wartość wskaźnika osiągnęły gminy: Niepołomice, Wieliczka, Wielka Wieś i wynosiła ona ponad 4%. Wartość poniżej 3% dotyczyła 8 z 15 gmin. Najmniejszą aktywność w zakresie pozyskiwania środków z UE wykazywała Gmina Liszki, której wskaźnik w latach 2016-2018 wynosił 0,74%.

Ryc. 2. Średni udział dotacji z UE w dochodach ogółem gmin w latach 2016-2018

Źródło: opracowanie własne na podstawie Wieloletnich Prognoz Finansowych jednostek wchodzących w skład Stowarzyszenia Metropolia Krakowska.

WYDATKI

Stopień pokrycia wydatków bieżących dochodami bieżącymi dla władz samorządowych realizujących prorozwojową politykę finansową powinien osiągać jak najwyższe wartości. Im wyższy poziom wskaźnika tym więcej środków jednostka jest w stanie przeznaczyć na finansowanie inwestycji. Z analizy wynika, że w latach 2016-2018 średnio 14% dochodów bieżących gmin przeznaczane było na realizację zadań o charakterze inwestycyjnym. Fakt, że wartość wskaźnika nie przyjmuje w żadnej z gmin wartości poniżej 100% należy ocenić pozytywnie – w takim przypadku oznaczałoby to problem z utrzymaniem bieżącej płynności finansowej.

Pokrycie wydatków budżetu dochodami własnymi to jeden ze wskaźników samodzielności finansowej, który informuje w jakim stopniu dochody własne (prezentujące lokalny potencjał społeczno-gospodarczy) pokrywają wydatki budżetowe. Im wyższa jest wartość tego wskaźnika, tym poziom samodzielności finansowej wzrasta. Najniższe wskaźniki dotyczyły Gminy Czernichów (13%), z kolei najwyższe – Miasta Kraków i Gminy Wielka Wieś (po 35%).

Ponadto warto wskazać, że średni udział nakładów inwestycyjnych w gminach wynosił 17% w stosunku do ogólnych wydatków, natomiast udział łącznych wydatków na projekty realizowane ze środków UE – 5%.

Tabela 3. Wskaźniki finansowe dotyczące wydatków gmin w latach 2016-2018

Gmina	Db/Wb	Dw/Wo	Wm/Wo	UE/Wo
Biskupice	107%	15%	16%	5%
Czernichów	108%	13%	15%	2%
Igołomia-Wawrzeńczyce	115%	22%	16%	4%
Kocmyrzów-Luborzycza	113%	17%	15%	5%
Kraków	107%	35%	13%	3%
Liszki	105%	21%	20%	1%
Michałowice	115%	18%	18%	4%
Mogilany	115%	20%	15%	7%
Niepołomice	114%	30%	20%	6%
Skawina	108%	33%	13%	5%
Świątynki Górne	114%	15%	19%	9%
Wieliczka	106%	23%	15%	6%
Wielka Wieś	132%	35%	24%	5%
Zabierzów	113%	25%	18%	2%
Zielonki	131%	21%	19%	5%
ŚREDNIA	114%	23%	17%	5%

Oznaczenia: Db – dochody bieżące, Dw – dochody własne, Wo – wydatki ogółem, Wb – wydatki bieżące, UE – wydatki z UE.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Wieloletnich Prognoz Finansowych jednostek wchodzących w skład Stowarzyszenia Metropolia Krakowska.

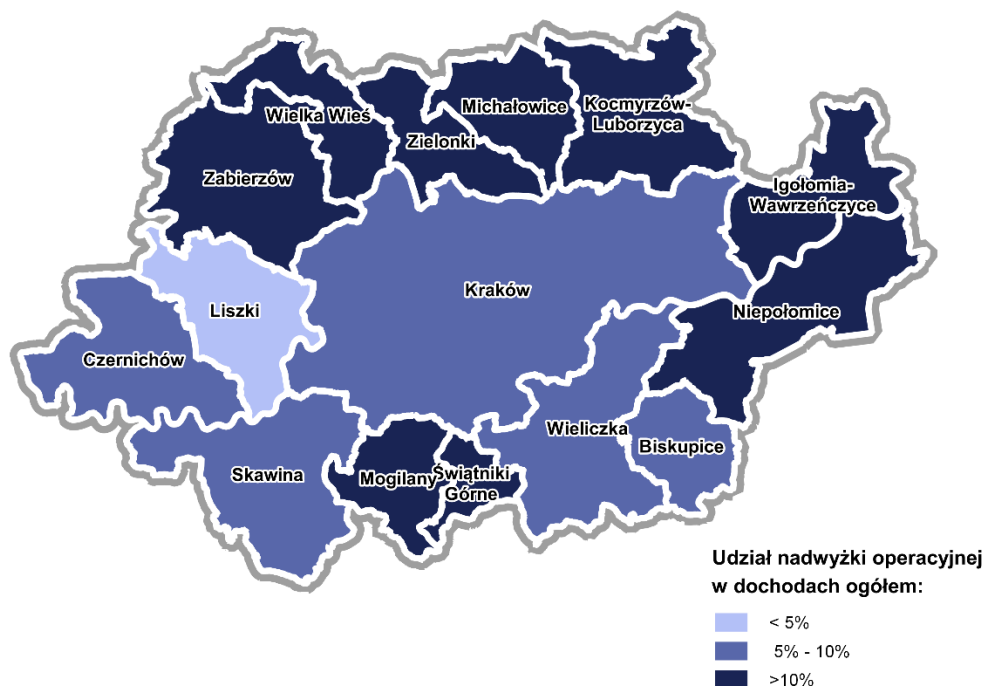
NADWYŻKA OPERACYJNA

Nadwyżka operacyjna, czyli różnica pomiędzy dochodami bieżącymi i wydatkami bieżącymi wskazuje na potencjalne zdolności i możliwości JST do spłaty zobowiązań oraz finansowania wydatków o charakterze inwestycyjnym.

Udział nadwyżki operacyjnej w dochodach ogółem wskazuje na potencjalną zdolność kredytową jednostki. Zakłada się, że gmina o stabilnej sytuacji finansowej powinna generować nadwyżkę budżetu bieżącego w stosunku do dochodów ogółem na poziomie 5-10%. Z analizowanych gmin w latach 2016-2018 wartość poniżej 5%

wykazywała tylko Gmina Liszki (4,86%). Większość gmin charakteryzowała się jednak dużą zdolnością kredytową, co świadczy o dużej płynności finansowej gmin oraz zdolności do zaciągania nowych zobowiązań. Najwyższą zdolność kredytową posiadała Gmina Wielka Wieś i Gmina Zielonki (po 23%) z związku z osiągnięciem dużej nadwyżki operacyjnej. W przeliczeniu na mieszkańca wynosiła ona kolejno prawie 1,2 tys. zł (Gmina Wielka Wieś) oraz ponad 1,0 tys. zł (Gmina Zielonki).

Ryc. 3. Zdolność kredytowa gmin w latach 2016-2018

Źródło: opracowanie własne na podstawie Wieloletnich Prognoz Finansowych jednostek wchodzących w skład Stowarzyszenia Metropolia Krakowska.

Dużo większe znaczenie w analizie kondycji finansowej JST odgrywa jednak relacja nadwyżki operacyjnej do dochodów bieżących. Oznacza ona zdolność JST do utrzymywania wydatków bieżących poniżej dochodów bieżących i przeznaczania nadwyżki na finansowanie wydatków kapitałowych i obsługę długu. Ze względu na utrzymującą się wysoką relację między dochodami a wydatkami bieżącymi, najwyższe wskaźniki w latach 2016-2018 osiągała Gmina Wielka Wieś i Gmina Zielonki (dwa razy wyższe od średniej). Z kolei Gmina Liszki wykazywała najniższe wartości (o 7 pp. niższe od średniej).

Tabela 4. Wskaźniki finansowe dotyczące nadwyżki operacyjnej gmin w latach 2016-2018

Gmina	No/M	(No+Sm)/Do	No/Db	(No+Dm)/Wm
Biskupice	242,03	6%	7%	77%
Czernichów	271,68	8%	8%	70%
Igołomia-Wawrzeńczyce	512,39	14%	13%	118%
Kocmyrzów-Luborzyca	408,25	11%	12%	108%
Kraków	399,34	8%	7%	85%

Gmina	No/M	(No+Sm)/Do	No/Db	(No+Dm)/Wm
Liszki	168,05	9%	5%	51%
Michałowice	506,09	13%	13%	82%
Mogilany	553,59	12%	13%	109%
Niepołomice	618,11	12%	12%	84%
Skawina	316,46	9%	8%	103%
Świątniki Górne	551,65	12%	12%	95%
Wieliczka	229,87	7%	6%	99%
Wielka Wieś	1151,45	23%	24%	133%
Zabierzów	511,34	14%	12%	100%
Zielonki	1039,48	23%	24%	193%
ŚREDNIA	498,65	12%	12%	101%

Oznaczenia: No – nadwyżka operacyjna, Do – dochody ogółem, Db – dochody bieżące, Dm – dochody majątkowe, Sm – dochody ze sprzedaży majątku, Wm – wydatki majątkowe, M – liczba mieszkańców.
Źródło: opracowanie własne na podstawie Wieloletnich Prognoz Finansowych jednostek wchodzących w skład Stowarzyszenia Metropolia Krakowska.

Ostatni parametr przedstawia możliwości gmin do samofinansowania realizowanych zadań inwestycyjnych (wskaźnik samofinansowania). Wyrażony jest on udziałem nadwyżki operacyjnej i dochodów majątkowych w wydatkach majątkowych. Pozwala on na określenie, jaką wartość inwestycji gmina może realizować ze środków własnych. W analizowanych gminach wskaźnik ten wahał się w przedziale od 51% (Gmina Liszki) do 193% (Gmina Zielonki). Świadczy to o dużych rozbieżnościach w możliwościach gmin do samofinansowania inwestycji.

Tabela 5. Średnie wartości wskaźnika samofinansowania w gminach Krakowskiego Obszaru Funkcjonalnego (KrOF) w porównaniu do średnich wartości gmin leżących w strefach Miejskich Obszarów Funkcjonalnych

Rodzaj gminy	KrOF	MOF* w Polsce
Miasta na prawach powiatu	85%	97%
Gminy miejsko-wiejskie	95%	100%
Gminy wiejskie	104%	104%

*Miejskie Obszary Funkcjonalne

Źródło: opracowanie własne na podstawie Wieloletnich Prognoz Finansowych jednostek wchodzących w skład Stowarzyszenia Metropolia Krakowska.

Porównując kształtowanie się wskaźnika w gminach należących do Stowarzyszenia Metropolia Krakowska do średnich wyników obszarów metropolitalnych należy stwierdzić, że zdolność gmin do samofinansowania inwestycji w Krakowskim Obszarze Funkcjonalnym jest niższa. W Mieście Kraków wskaźnik jest nawet o 12 pp. niższy w porównaniu do innych większych miast-ośrodków centralnych. Nieco mniejsze różnice w stosunku do średnich dla obszarów metropolitalnych wykazują gminy miejsko-wiejskie, natomiast gminy wiejskie znajdują się na tym samym poziomie.

ZADŁUŻENIE

Poziom zadłużenia gmin określa udział zobowiązań ogółem w dochodach ogółem. W przeszłości za granicę racjonalnego poziomu zadłużenia gminy uważano 60%. Obecnie limit ten ma mniejsze znaczenie, jednakże wyższa wartość wskaźnika może oznaczać utrudnioną spłatę zadłużenia lub niepotrzebne wydłużanie okresu spłaty. W gminach należących do Stowarzyszenia Metropolia Krakowska poziom zadłużenia w latach 2016-2018 wynosił średnio 31%. Wysoki wskaźnik, którego wartość przekroczyła 60% dotyczył Gminy Niepołomice. Jednostka ta na koniec 2018 roku, przy osiągniętych dochodach w wysokości poniżej 162 mln zł, posiadała zobowiązania w wysokości 107 mln zł.

Wskaźnik poniżej 10% uzyskała tylko jedna gmina – Kocmyrzów-Luborzyca, dla której wartość zobowiązań według stanu na koniec 2018 roku wynosiła 4,8 mln zł. Biorąc pod uwagę wartości nominalne, najniższą wartość zobowiązań wykazywała z kolei Gmina Igołomia-Wawrzeńczyce (poniżej 4,7 mln zł), choć stosunkowo niższy poziom dochodów sprawił, że gmina ta posiadała wyższy wskaźnik zadłużenia. W pozostałych gminach wartość zobowiązań na koniec 2018 roku wahała się w przedziale między 10,4 mln zł (Gmina Zielonki) a 2,5 mld zł (Miasto Kraków).

Tabela 6. Wskaźniki finansowe dotyczące zadłużenia gmin w latach 2016-2018

Gmina	Zo/Do	(R+O)/Do
Biskupice	18%	5%
Czernichów	44%	6%
Igołomia-Wawrzeńczyce	11%	2%
Kocmyrzów-Luborzyca	7%	2%
Kraków	47%	5%
Liszki	44%	9%
Michałowice	22%	4%
Mogilany	35%	7%
Niepołomice	68%	12%
Skawina	27%	5%
Świątniki Górne	19%	5%
Wieliczka	54%	8%
Wielka Wieś	24%	6%
Zabierzów	30%	7%
Zielonki	13%	5%
ŚREDNIA	31%	6%

Oznaczenia: Zo – zobowiązania ogółem, Do – dochody ogółem, R – rozchody, O – odsetki.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Wieloletnich Prognoz Finansowych jednostek wchodzących w skład Stowarzyszenia Metropolia Krakowska.

Drugi wskaźnik oznacza sumę spłat kredytów, pożyczek lub wykupów obligacji powiększoną o płacone odsetki, a następnie podzieloną przez dochody ogółem (wskaźnik dotyczący spłat i kosztów obsługi zadłużenia). Odpowiada on za rzeczywiste obciążenie spłatą długu. Przy ocenie kondycji finansowej wyższe wartości parametru oceniane są niekorzystnie.

Wysokość obciążenia spłatą długu uzależniona jest od poziomu zadłużenia gmin. Najniższe wartości w latach 2016-2018 uzyskiwała Gmina Igołomia-Wawrzeńczyce oraz Gmina Kocmyrzów-Luborzyca (po 2%). Ze względu na znaczny poziom zadłużenia Gminy Niepołomice, obciążenie spłatą długu w tej jednostce było najwyższe i wynosiło 12%.

CZĘŚĆ III. ANALIZA WIELOLETNICH PROGNOZ FINANSOWYCH

METODOLOGIA PROGNOZY

Analiza Wieloletnich Prognoz Finansowych 15 jednostek wchodzących w skład Stowarzyszenia Metropolia Krakowska ma na celu określenie poziomu realności zaplanowanych wartości budżetowych w ujęciu do 2030 roku, pod kątem realizacji projektów w ramach wspólnej polityki rozwoju.

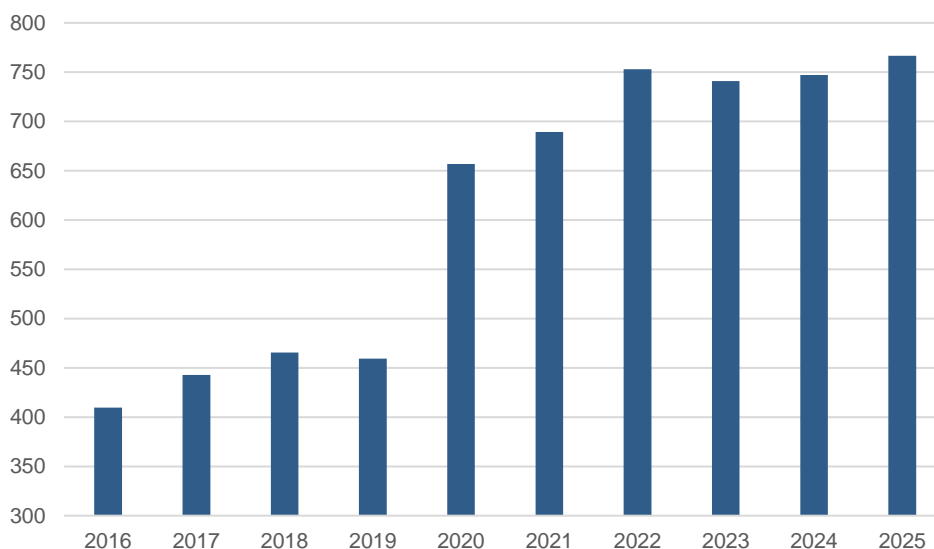
Podstawą opracowania analizy są uchwały:

1. Uchwała nr XI/75/19 Rady Gminy Biskupice z dnia 17 czerwca 2019 roku w sprawie zmiany Wieloletniej Prognozy Gminy Biskupice na lata 2019-2029;
2. Uchwała nr IX.78.2019 Rady Gminy Czernichów z dnia 27 maja 2019 roku w sprawie zmiany uchwały Nr III.25.2018 z dnia 28 grudnia 2018 r. Rady Gminy Czernichów w sprawie przyjęcia wieloletniej prognozy finansowej Gminy Czernichów.;
3. Uchwała nr VII/56/2019 Rady Gminy Igołomia-Wawrzeńczyce z dnia 21 maja 2019 roku w sprawie: zmiany uchwały Nr III/21/2018 Rady Gminy Igołomia- Wawrzeńczyce z dnia 27 grudnia 2018 roku w sprawie przyjęcia wieloletniej prognozy finansowej na lata 2019-2030;
4. Uchwała nr IX/58/2019 Rady Gminy Kocmyrzów-Luborzycza z dnia 10 czerwca 2019 roku w sprawie zmian Wieloletniej Prognozy Gminy Kocmyrzów-Luborzycza na lata 2019-2025;
5. Uchwała nr XVIII/357/19 Rady Miasta Krakowa z dnia 12 czerwca 2019 roku w sprawie zmiany uchwały Nr LXX/1013/13 Rady Miasta Krakowa z dnia 27 marca 2013 r. w sprawie Wieloletniej Prognozy Finansowej Miasta Krakowa z późniejszymi zmianami;
6. Uchwała nr IV/35/2019 Rady Gminy Liszki z dnia 24 stycznia 2019 roku w sprawie zmiany Wieloletniej Prognozy Gminy Liszki;
7. Uchwała nr XI/75/2019 Rady Gminy Michałowice z dnia 27 czerwca 2019 roku w sprawie zmiany Wieloletniej Prognozy Gminy Michałowice na lata 2019-2029;
8. Uchwała nr XI/75/19 Rady Gminy Mogilany z dnia 19 grudnia 2018 roku w sprawie: przyjęcia Wieloletniej Prognozy Gminy Mogilany na lata 2019-2025;
9. Uchwała nr IX/95/19 Rady Miejskiej w Niepołomicach z dnia 27 czerwca 2019 roku w sprawie: uchwalenia Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Niepołomice na lata 2019-2044;
10. Uchwała nr VIII/95/19 Rady Miejskiej w Skawinie z dnia 29 maja 2019 roku w sprawie zmiany Uchwały Nr II N/23/19 Rady Miejskiej w Skawinie w sprawie przyjęcia wieloletniej prognozy finansowej;
11. Uchwała nr X/93/2019 Rady Miejskiej w Świątnikach Górnych z dnia 26 czerwca 2019 roku w sprawie: zmiany Wieloletniej Prognozy Gminy Świątniki Górne na lata 2019-2031;

12. Uchwała nr VIII/72/2019 Rady Miejskiej w Wieliczce z dnia 30 maja 2019 roku w sprawie zmiany uchwały nr III/11/2018 Rady Miejskiej w Wieliczce z dnia 21 grudnia 2018r. w sprawie Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Wieliczka;
13. Uchwała nr VIII/107/2019 Rady Gminy Wielka Wieś z dnia 24 czerwca 2019 roku w sprawie: zmiany Wieloletniej Prognozy Gminy Wielka Wieś na lata 2019-2025;
14. Uchwała nr IX/90/19 Rady Gminy Zabierzów z dnia 27 czerwca 2019 roku w sprawie zmiany uchwały Nr III/29/2018 Rady Gminy Zabierzów z dnia 28 grudnia 2018 roku w sprawie Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Zabierzów na lata 2019-2029;
15. Uchwała nr IX/75/2019 Rady Gminy Zielonki z dnia 27 czerwca 2019 roku zmieniająca uchwałę w sprawie Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Zielonki.

Biorąc pod uwagę zróżnicowanie horyzontów prognozy (WPF 7 jednostek nie obejmowały roku 2030³) oraz niepodparty wykonaniem lat poprzednich wzrost nadwyżki operacyjnej od 2020 roku (rycina 4) postanowiono dokonać przeprognozowania Wieloletnich Prognoz Finansowych 15 jednostek należących do Stowarzyszenia Metropolia Krakowska, przy czym zgodnie z założeniami analizy, prognozy o horyzoncie krótszym wydłużono do 2030 roku.

Ryc. 4. Skumulowana nadwyżka operacyjna jednostek wchodzących w skład Stowarzyszenia Metropolia Krakowska (na podstawie aktualnych WPF przed urealnieniem) w latach 2020-2025 (w mln zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Wieloletnich Prognoz Finansowych jednostek wchodzących w skład Stowarzyszenia Metropolia Krakowska.

Przy opracowaniu prognozy pozycji budżetowych jednostek wchodzących w skład Stowarzyszenia Metropolia Krakowska wykorzystano dwa podstawowe mierniki koniunktury gospodarczej – produkt krajowy brutto (PKB), wskaźnik inflacji (CPI) oraz wskaźnik dynamiki wynagrodzeń (WB). Na ich podstawie oszacowano wartości dochodów i wydatków, co dzięki konstrukcji i zaawansowanym metodom dokonywania obliczeń, pozwoli realizować w przyszłości właściwą politykę finansową jednostki.

³ tj. Gmina Biskupice, Gmina Kocmyrzów-Luborzyca, Gmina Michałowice, Gmina Mogilany, Gmina Skawina, Gmina Wielka-Wieś, Gmina Zabierzów

Zgodnie z zaleceniami Ministra Finansów prognozę wskazanych mierników oparto o Wytyczne dotyczące stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych będących podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw. Ostatnia dostępna aktualizacja ww. wytycznych miała miejsce 28 maja 2019 roku, a dane wynikające z powołanego dokumentu prezentuje tabela 7.

Prognozę oparto o następujące założenia:

- 1) dla roku 2019 przyjęto wartości wynikające z projektu budżetu;
- 2) dla lat 2020-2030 prognozę wykonano poprzez indeksację o wskaźniki dynamiki inflacji oraz dynamiki PKB.

Podzielenie prognozy w powyższy sposób pozwala na realną ocenę możliwości inwestycyjno-kredytowych jednostek.

Tabela 7. Dane makroekonomiczne przyjęte do wyliczeń prognozy

	PKB	Inflacja	Dynamika wynagrodzeń
2020	3,70%	1,80%	3,40%
2021	3,40%	2,50%	3,20%
2022	3,30%	2,50%	3,20%
2023	3,10%	2,50%	3,20%
2024	3,00%	2,50%	3,20%
2025	3,00%	2,50%	3,20%
2026	3,00%	2,50%	3,10%
2027	2,90%	2,50%	3,10%
2028	2,80%	2,50%	3,10%
2029	2,70%	2,50%	3,10%
2030	2,70%	2,50%	3,00%

Źródło: Wytyczne dotyczące stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych będących podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw. Aktualizacja – 28 maja 2019 r., (www.mf.gov.pl), Warszawa 2019.

Zgodnie z przyjętym założeniem, dochody i wydatki bieżące w roku 2019 uwzględnione w WPF wynikają z wartości zawartych w uchwale budżetowej na 2019 rok. Od 2020 roku dochody i wydatki bieżące ustalono za pomocą wskaźników inflacji, wskaźnika dynamiki PKB oraz wskaźnika dynamiki wynagrodzeń. W tym celu, posłużono się metodą indeksacji wartości bazowych o odpowiednio przypisany dla każdej kategorii budżetowej wskaźnik. Waga zmiennej makroekonomicznej oznacza w jakim stopniu dochody lub wydatki zależą od poziomu wskaźnika z danego roku. Indeksowana zostaje wartość na rok przyszły.

Sposób indeksacji za pomocą wag przedstawia poniższy wzór:

$$Y_1 = Y_0 * (1 + CPI * u_{CPI}) * (1 + PKB * u_{PKB}) * (1 + WB * u_{WB})$$

gdzie:

Y_1 - wartość prognozowana danej kategorii dochodów bądź wydatków budżetowych;

Y_0 - wartość danej kategorii dochodów bądź wydatków budżetowych w roku poprzedzającym;

CPI - wartość wskaźnika inflacji w roku prognozowanym;

u_{CPI} - waga przypisana wskaźnikowi CPI, będąca jego rzeczywistym wpływem na prognozowaną kategorię;

PKB - wskaźnik dynamiki PKB;

u_{PKB} - waga przypisana wskaźnikowi dynamiki PKB, będąca jego rzeczywistym wpływem na prognozowaną kategorię;

WB – wskaźnik dynamiki realnej wynagrodzeń brutto w gospodarce narodowej;

u_{WB} – waga przypisana wskaźnikowi dynamiki WB, będąca jego rzeczywistym wpływem na prognozowaną kategorię.

Uwzględniając dotychczasowe kształtowanie się dochodów bieżących oraz przewidywania na następne lata, w poszczególnych kategoriach dochodów bieżących posłużono się metodą indeksacji wartości bazowych o odpowiednio przypisany dla każdej kategorii budżetowej wskaźnik, za pomocą następujących wag:

Tabela 8. Wagi wskaźników makroekonomicznych przyjętych do prognozy dochodów

Wyszczególnienie	CPI	PKB
dochody z tytułu udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych	30%	70%
dochody z tytułu udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych	30%	70%
podatki i opłaty	30%	70%
z podatku od nieruchomości	30%	70%
z subwencji ogólnej	70%	30%
z tytułu dotacji i środków przeznaczonych na cele bieżące	70%	30%

Źródło: opracowanie własne.

Założone wagi przypisane dla wskaźników makroekonomicznych przyjętych do prognozy dochodów opierają się w głównej mierze na dynamice PKB, która stanowi miarę wzrostu gospodarczego i pozwala najlepiej przewidzieć tendencje w gospodarce w najbliższych latach.

Podobnie jak w przypadku dochodów, tak również jeśli chodzi o wydatki, prognozie poddane zostały jedynie wydatki bieżące, które rozpatrywano w podziale na:

1. wydatki związane z obsługą zadłużenia, w tym odsetki i dyskonto;
2. wynagrodzenia i składki od nich naliczane;
3. pozostałe wydatki bieżące.

Zgodnie z założeniami przyjętymi przy prognozie dochodów, dla wydatków bieżących w roku 2019 przyjęto uchwałę budżetową. Wydatki związane z obsługą zadłużenia zostały zachowane zgodnie z wartościami wynikającymi z otrzymanych dokumentów WPF, natomiast pozostałe wydatki na lata 2020-2030 zaprognozowano na podstawie wartości roku budżetowego z uwzględnieniem następujących wag:

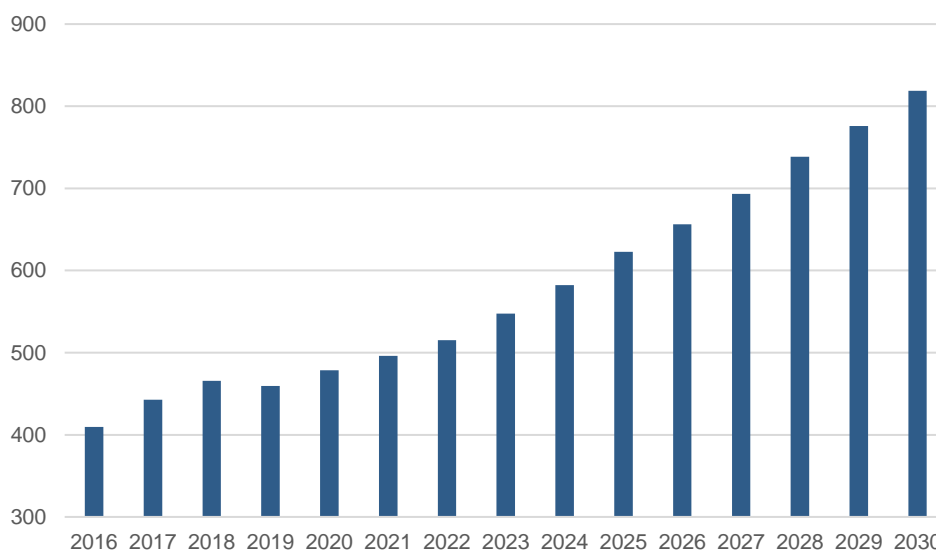
Tabela 9. Wagi wskaźników makroekonomicznych przyjętych do prognozy wydatków

Wyszczególnienie	CPI	WB
wydatki związane z funkcjonowaniem organów JST	100%	-
wynagrodzenia i składki od nich naliczane	30%	70%
pozostałe wydatki bieżące	100%	-

Źródło: opracowanie własne.

Założone wagi przypisane dla wskaźników makroekonomicznych przyjętych do prognozy wydatków związanych z funkcjonowaniem organów JST i pozostałych wydatków bieżących są zgodne z przeciętnym wzrostem poziomu cen w gospodarce, co pozwala na ukazanie realnego poziomu wydatków bieżących w przyszłości.

Zatem w celu urealnienia planowanych kwot dochodów i wydatków przeanalizowano i przygotowano Wieloletnie Prognozy Finansowe dla wszystkich analizowanych jednostek w perspektywie do 2030 roku w oparciu o powyższe wytyczne. Na tej podstawie otrzymano dane, które posłużyły do oceny potencjału inwestycyjnego badanych jednostek oraz oceny potencjalnej zdolności kredytowej. Ujednolicono w ten sposób metodę prognozowania oraz zniwelowano budzącą spore wątpliwości wysokość nadwyżki operacyjnej (rycina 5).

Ryc. 5. Skumulowana nadwyżka operacyjna jednostek wchodzących w skład Stowarzyszenia Metropolia Krakowska w latach 2020-2030 po skorygowaniu WPF (w mln zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Wieloletnich Prognoz Finansowych jednostek wchodzących w skład Stowarzyszenia Metropolia Krakowska.

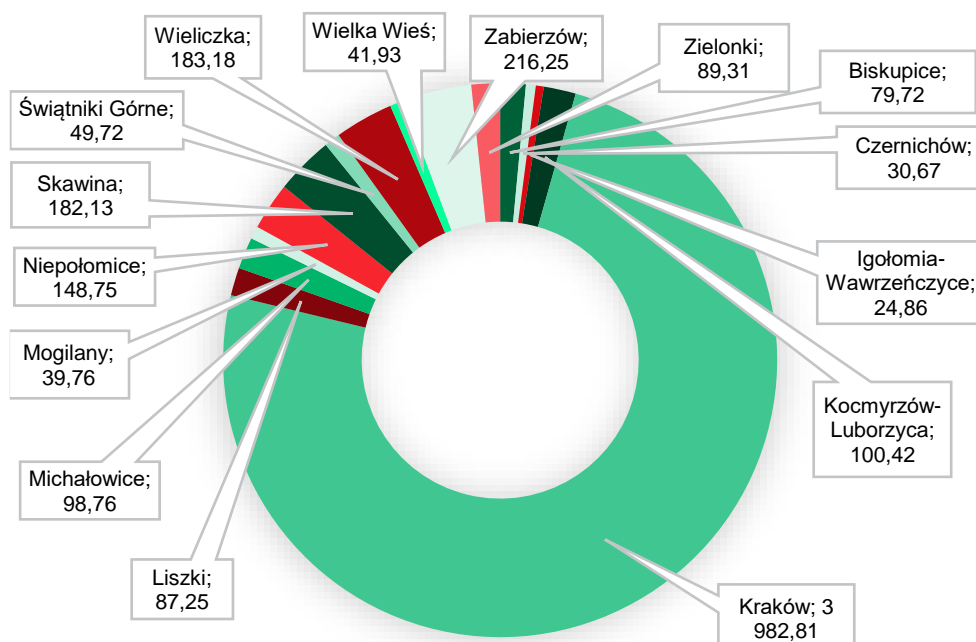
Załącznik 1 raportu przedstawia kształtowanie się wskaźnika z art. 243 ustawy o finansach publicznych przed i po weryfikacji prognoz finansowych dla poszczególnych gmin.

POTENCJAŁ INWESTYCYJNY GMIN METROPOLII KRAKOWSKIEJ

Potencjał inwestycyjny, rozumiany jako suma środków finansowych do dyspozycji jednostek samorządu terytorialnego, po pokryciu wszystkich bieżących kosztów funkcjonowania poszczególnych Gmin (wydatki bieżące) oraz spłacie rat kapitałowych i odsetek (zaciągniętych i planowanych do zaciągnięcia, ujętych w aktualnych wieloletnich prognozach finansowych poszczególnych gmin wchodzących w skład Stowarzyszenia Metropolia Krakowska, w horyzoncie do 2030 roku) szacuje się na poziomie 5,36 mld zł. Największy udział w oszacowanej kwocie przypada dla Miasta Kraków (potencjał obliczony na poziomie 3,98 mld zł), Gminy Zabierzów (89,3 mln zł) oraz Gminy Wieliczka (183,2 mln zł).

Z aktualnych WPF poszczególnych JST wynika, że najmniejszy udział w planowanych do wygenerowania środkach własnych na inwestycje będzie miała Gmina Czernichów oraz Gmina Igołomia-Wawrzeńczyce. Udział poszczególnych gmin w generowaniu potencjału inwestycyjnego przedstawiono na wykresie poniżej.

Ryc. 6. Potencjał inwestycyjny gmin SMK w latach 2020-2030 (obliczony na podstawie aktualnych WPF) w mln zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie Wieloletnich Prognoz Finansowych jednostek wchodzących w skład Stowarzyszenia Metropolia Krakowska.

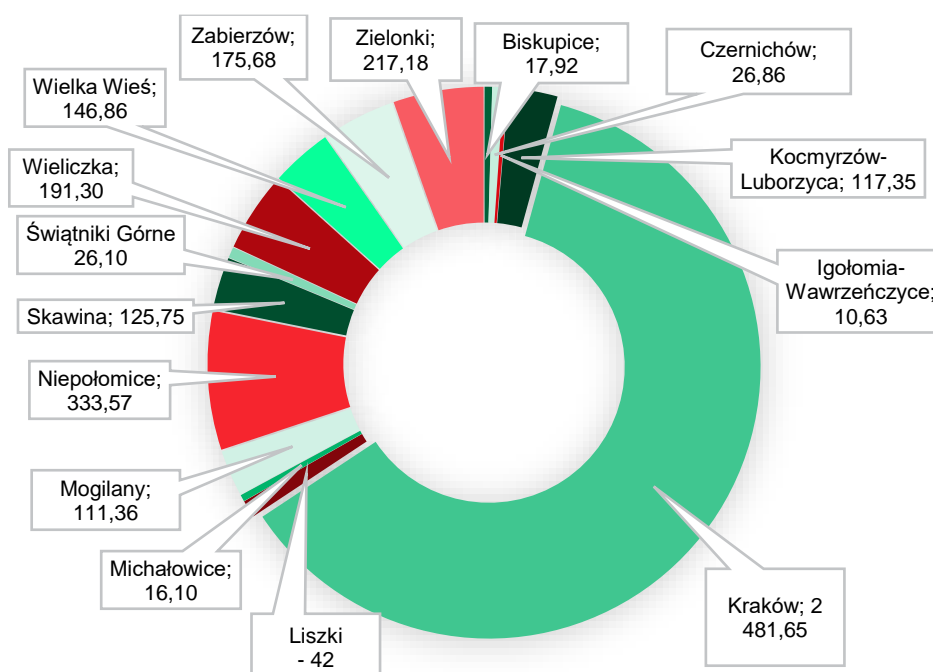
Przygotowując niniejszą analizę, podjęto próbę urealnienia wieloletnich prognoz finansowych, zgodnie z metodologią ujętą we wcześniejszej części rozdziału. Urealnienie poszczególnych WPF spowodowało w przypadku kilku jednostek znaczący spadek generowanej nadwyżki operacyjnej, a przy tym zmniejszenie poziomu samodzielności finansowej (wyrażonej spadkiem udziału dochodów własnych w dochodach ogółem i zmniejszeniem pokrycia wydatków budżetowych dochodami własnymi).

Przyczyną takiego spadku były urealnienie poziomu prognozowanej nadwyżki bieżącej na podstawie wykonania tej kategorii budżetu w latach poprzednich. Takie działanie przełożyło się na zmniejszenie możliwości do sfinansowania

realizowanych i planowanych do realizacji inwestycji, a w konsekwencji może także powodować zwiększenie stopnia zaangażowania zewnętrznych źródeł zwrotnych.

Potencjał inwestycyjny Gmin Metropolii Krakowskiej, określony na podstawie urealnionej prognozy, oszacowano na poziomie 3,96 mln zł. Jest to kwota środków do dyspozycji, która nie obejmuje środków zaplanowanych już w WPF, stanowiących zabezpieczenie środków finansowych na przedsięwzięcia wieloletnie. Należy przy tym zaznaczyć, iż zmiany w zakresie przedsięwzięć zawartych w WPF poszczególnych Gmin będą miały wpływ na poziom potencjału inwestycyjnego (zwiększenie wydatków na przedsięwzięcia ograniczy obliczony potencjał inwestycyjny, natomiast rezygnacja z realizacji inwestycji wpłynie na jego zwiększenie). Ponadto w możliwości finansowych danej jednostki i pozytywnych decyzji instytucji finansujących niektóre projekty (np. w przypadku nieuzyskania wnioskowanego dofinansowania na dane projekty, realizacja przedsięwzięć również może nie dojść do skutku).

Ryc. 7. Potencjał inwestycyjny gmin SMK w latach 2020-2030 (obliczony na podstawie urealnionych WPF) w mln zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie urealnionych Wieloletnich Prognoz Finansowych jednostek wchodzących w skład Stowarzyszenia Metropolia Krakowska.

Na podstawie powyższych wniosków, biorąc pod uwagę potencjał inwestycyjny badanych jednostek w perspektywie do 2030 roku należy wskazać, że w stosunku do aktualnych Wieloletnich Prognoz Finansowych, po przeprognozowaniu nastąpił spadek badanej wartości z ponad 5,35 mld zł (łącznie 147 lat prognozy) do ponad 3,95 mld zł (łącznie 165 lat prognozy)⁴. Z tego względu średni roczny zapas przeciętnej jednostki na inwestycje spadł z 36,4 mln zł do 24 mln zł. Wartym odnotowania jest również fakt, że w procesie urealniania WPF dla 7 jednostek wydłużono okres prognoz do 2030 roku, choć nie poskutkowało to zwiększeniem

⁴ Przez lata prognozy rozumie się lata wynikające z horyzontu prognozy w WPF, przy czym sumowano lata kolejne poza rokiem budżetowym w perspektywie do 2030 roku. Różnica w latach wynika z konieczności zaprognozowania WPF tych gmin, których aktualny horyzont prognozy przewidywał okres krótszy niż do 2030 roku.

potencjału inwestycyjnego tych jednostek w porównaniu do stanu przed urealnieniem. Świadczy to dodatkowo o braku podejścia ostrożnościowego w planowaniu wieloletnim. Jest to o tyle ważne, że takie podejście polega na prognozowaniu realnych wartości budżetu w kolejnych latach, bazując przede wszystkim na wykonaniu poszczególnych kategorii budżetu w poprzednich latach (mających wpływ przede wszystkim na poziom nadwyżki operacyjnej, która jest jednym z najistotniejszych wskaźników sytuacji finansowej) i uwzględniając przewidywania co do kształtowania się danych wartości na podstawie dostępnych dokumentów, informacji i przesłanek.

Rozpatrując poniższą tabelę należy wskazać, że jednostki wchodzące w skład Stowarzyszenia Metropolia Krakowska są w stanie wygenerować środki na nowe działania inwestycyjne, jednak urealnienie wartości wynikających z ich Wieloletnich Prognoz Finansowych pokazuje, że w rzeczywistości potencjał inwestycyjny badanych jednostek znacząco spada.

Tabela 10. Porównanie potencjału inwestycyjnego gmin przed i po urealnieniu WPF

Gmina	Przed urealnieniem		Po urealnieniu	
	suma z lat 2020-2030	udział	suma z lat 2020-2030	udział
Biskupice	79 721 256,89	1,49%	17 919 450,89	0,45%
Czernichów	30 672 303,97	0,57%	26 861 518,97	0,68%
Igołomia-Wawrzeńczyce	24 860 496,48	0,46%	10 625 687,48	0,27%
Kocmyrzów-Luborzycza	100 416 587,10	1,88%	117 347 793,16	2,97%
Kraków	3 982 810 866,00	74,37%	2 481 647 628,00	62,72%
Liszki	87 253 852,82	1,63%	-41 902 527,24	-1,06%
Michałowice	98 759 056,06	1,84%	16 097 912,95	0,41%
Mogilany	39 758 893,95	0,74%	111 356 394,65	2,81%
Niepołomice	148 749 891,61	2,78%	333 569 107,06	8,43%
Skawina	182 131 720,00	3,40%	125 749 810,00	3,18%
Świątynki Górne	49 718 117,55	0,93%	26 102 323,11	0,66%
Wieliczka	183 181 027,06	3,42%	191 296 741,93	4,84%
Wielka Wieś	41 934 146,45	0,78%	146 862 448,55	3,71%
Zabierzów	216 246 927,18	4,04%	175 677 836,83	4,44%
Zielonki	89 313 143,00	1,67%	217 181 979,94	5,49%
SUMA	5 355 528 286,12	100,00%	3 956 394 106,28	100,00%

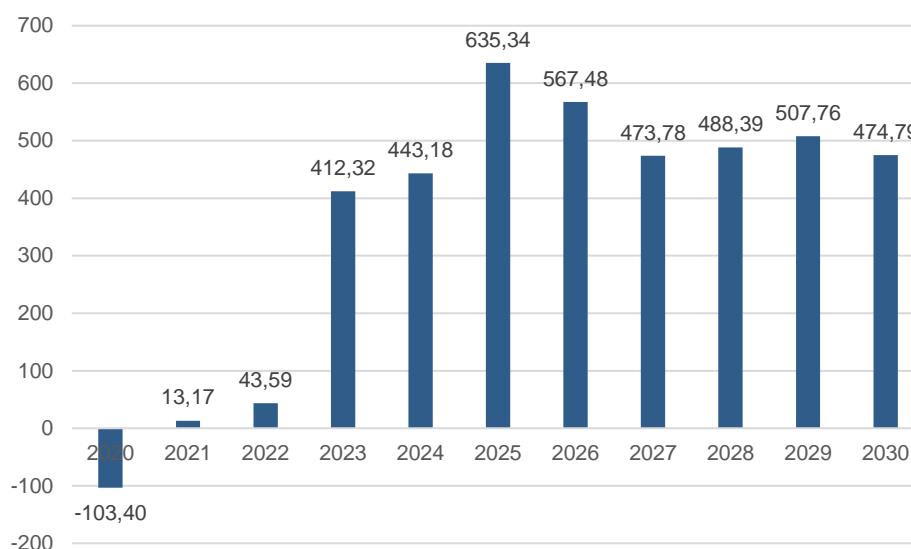
Źródło: opracowanie własne na podstawie Wieloletnich Prognoz Finansowych jednostek wchodzących w skład Stowarzyszenia Metropolia Krakowska.

Analizując kształtowanie się potencjału inwestycyjnego gmin Metropolii Krakowskiej na przestrzeni lat (rycina 8) zauważyć można, że po urealnieniu Wieloletnich Prognoz Finansowych w 2020 roku występuje potrzeba znalezienia dodatkowego finansowania na realizację planowanych inwestycji w kwocie ponad 103 mln zł,

natomiast w kolejnych latach jednostki wykazują wartości nadwyżkowe, tj. generują środki z możliwością przeznaczenia ich na inwestycje.

Największe możliwości inwestycyjne badane JST kreują w 2025 roku, jednak odnotować należy, że od 2023 roku poziom wypracowanej przez te jednostki nadwyżki nie spada poniżej 400 mln zł rocznie, co należy ocenić jednoznacznie pozytywnie.

Ryc. 8. Kształtowanie się potencjału inwestycyjnego Gmin Metropolii Krakowskiej w latach 2020-2030 po urealnieniu WPF (w mln zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie urealnionych Wieloletnich Prognoz Finansowych jednostek wchodzących w skład Stowarzyszenia Metropolia Krakowska.

ZDOLNOŚĆ GMIN DO OBSŁUGI NOWYCH ZOBOWIĄZAŃ

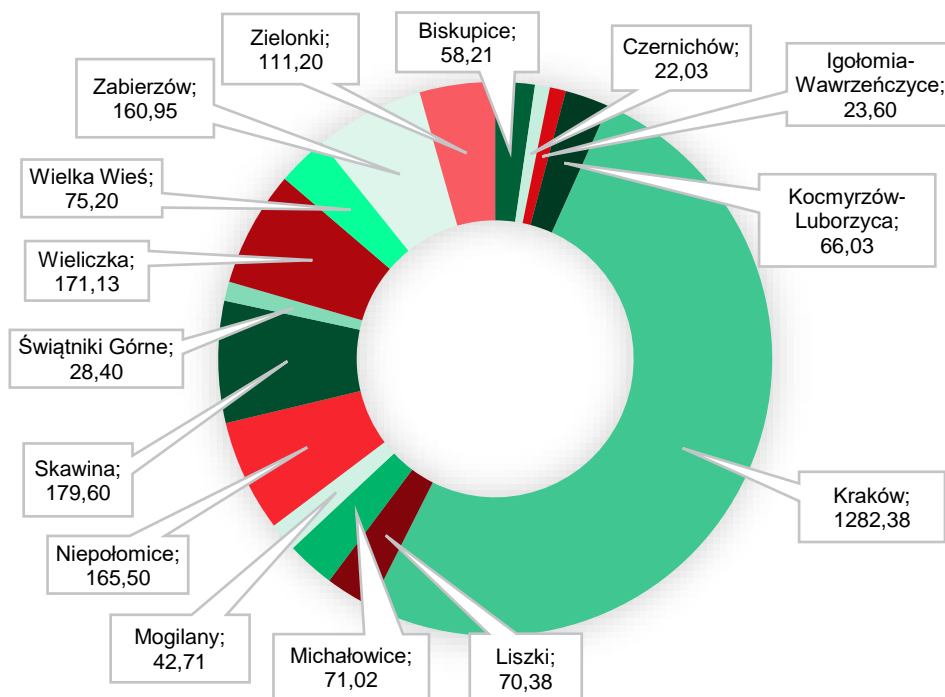
Zgodnie z art. 243 ustawy o finansach publicznych, dopuszczalna wysokość spłaty zobowiązań JST w danym roku nie może przekroczyć indywidualnie liczonego (na podstawie danych z trzech lat poprzedzających rok budżetowy), maksymalnego wskaźnika spłaty zobowiązań. Istotny wpływ na wysokość poszczególnych wskaźników wywiera poziom generowanej nadwyżki operacyjnej. Na podstawie zapasu na wskaźnikach przedstawionych w poszczególnych wieloletnich prognozach finansowych, będących różnicą pomiędzy wskaźnikiem maksymalnej obsługi zadłużenia (poz. 9.6.1 w WPF) a wskaźnikiem planowanej obsługi zadłużenia (poz. 9.4 w WPF) podjęto próbę oszacowania dodatkowych możliwości gmin Metropolii Krakowskiej do obsługi nowych zobowiązań (rozumianej jako możliwość do spłaty dodatkowych rat i odsetek, które dotychczas nie zostały ujęte w WPF).

Odnosząc się do planowanych dochodów i wydatków poszczególnych gmin, dla każdego roku objętego horyzontem prognozy, określono możliwe obciążenie gmin związane z obsługą zadłużenia⁵. Na podstawie tak określonej metody kalkulacji, oszacowano zdolność gmin Metropolii Krakowskiej do obsługi nowych zobowiązań w horyzoncie czasowym od 2020 do 2030 roku na poziomie blisko **2,53 mld zł**.

⁵ Zdolność kredytową określono na podstawie różnicy na wskaźniku z art. 243 w poszczególnych latach (poz. 9.6.1 w WPF – 9.4 w WPF), pomnożonej razy łączna wartość dochodów ogółem dla danego roku.

Wartość ta wynika z kwot ujętych w aktualnych wieloletnich prognozach finansowych i uwzględnia horyzont czasowy wynikający z aktualnych uchwał w sprawie WPF gmin wchodzących w skład Stowarzyszenia Metropolia Krakowska. Ponad połowę oszacowanej zdolności do obsługi zobowiązań stanowią możliwości do obsługi zadłużenia Miasta Kraków, a w dalszej kolejności Gminy Skawina i Gminy Wieliczka.

Ryc. 9. Zdolność kredytowa gmin SMK w latach 2020-2030 (obliczona na podstawie aktualnych WPF) w mln zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie Wieloletnich Prognoz Finansowych jednostek wchodzących w skład Stowarzyszenia Metropolia Krakowska.

Gminy wchodzące w skład Stowarzyszenia Metropolia Krakowska średniorocznie mogą obsłużyć nowe zobowiązania na poziomie 231,65 mln zł. Szczegółowe wartości przedstawiono w tabeli poniżej. Należy podkreślić, iż jest to kwota związana wyłącznie ze spłatą rat i odsetek oraz wykupem papierów wartościowych i nie uwzględnia możliwych do zastosowania dodatkowych wyłączeń z art. 243 w przypadku realizowania projektów w udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust.1 pkt 2 i 3 ustawy o finansach publicznych.

Tabela 11. Zdolność kredytowa gmin wchodzących w skład Metropolii Krakowskiej do obsługi nowych zobowiązań (nieujętych w WPF, na podstawie aktualnych uchwał w sprawie WPF) w mln zł

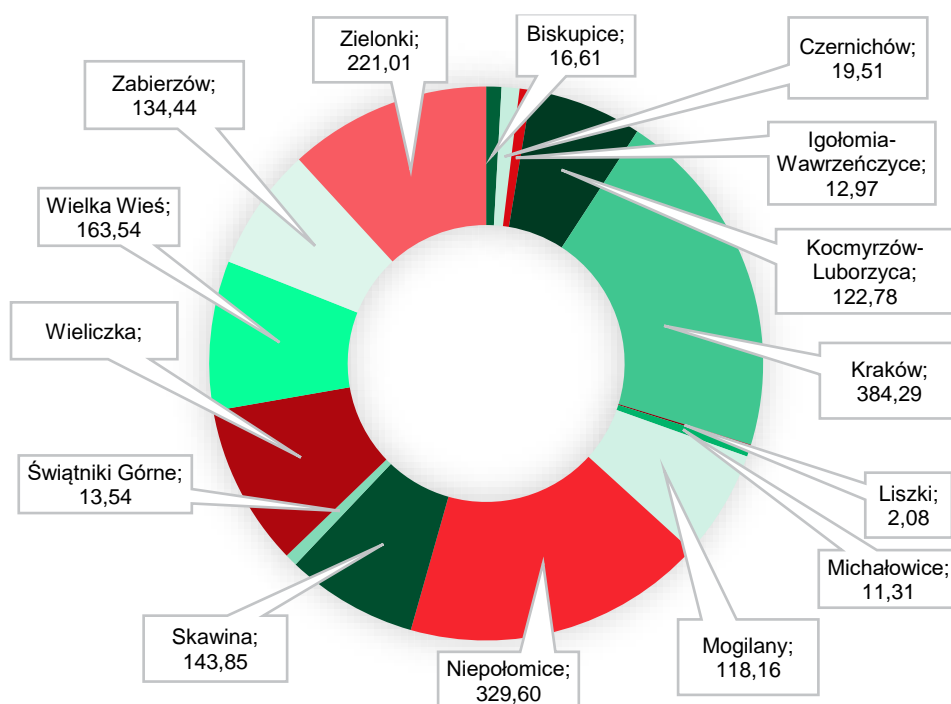
Gmina	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Biskupice	1,74	0,49	0,25	1,49	3,65	5,97	7,28	6,19	9,30	10,73	12,87	0,00
Czernichów	1,63	0,61	0,78	0,78	0,86	1,49	1,88	2,51	2,65	3,54	3,41	3,52
Igołomia-Wawrzeńczyce	4,16	2,10	1,26	0,58	1,28	1,71	2,11	2,36	2,63	2,90	3,19	3,48
Kocmyrzów-Luborzyca	7,89	9,24	8,04	9,20	11,65	13,52	14,37	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Kraków	134,43	103,57	105,10	165,09	188,45	84,33	246,70	45,35	95,19	70,38	86,45	91,79
Liszki	1,04	0,84	1,08	0,07	2,35	5,03	6,01	7,37	9,40	10,70	11,56	15,98
Michałowice	3,49	0,86	1,13	2,94	6,09	8,22	9,82	10,18	10,02	10,34	11,42	0,00
Mogilany	4,09	3,10	5,18	5,64	8,17	9,80	10,81	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Niepołomice	13,46	19,77	13,99	11,96	12,82	12,88	16,03	14,44	15,12	16,45	16,31	15,74
Skawina	11,40	9,08	7,74	8,90	13,62	17,41	20,72	21,83	24,70	25,79	29,83	0,00
Świątniki Górne	3,92	2,00	0,65	0,73	1,64	1,30	1,75	2,50	3,36	4,08	4,83	5,56
Wieliczka	9,53	10,43	10,55	17,95	21,54	17,86	17,27	14,66	11,89	16,86	17,05	15,08
Wielka Wieś	16,04	13,45	13,72	11,71	12,59	12,10	11,63	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Zabierzów	8,97	7,17	6,24	10,28	11,93	13,25	16,67	19,28	22,15	25,36	28,62	0,00
Zielonki	29,66	23,82	17,37	10,31	7,96	8,71	8,50	8,26	7,37	7,18	6,30	5,43
SUMA	251,47	206,52	193,07	257,62	304,60	213,57	391,54	154,91	213,79	204,31	231,83	156,59

Źródło: opracowanie własne na podstawie Wieloletnich Prognoz Finansowych jednostek wchodzących w skład Stowarzyszenia Metropolia Krakowska.

Taki sposób kalkulacji skonfrontowano z metodologią zespołu analitycznego opisaną w poprzedniej części rozdziału, uwzględniającą urealnione wartości w poszczególnych prognozach finansowych. Po przeprowadzeniu symulacji związanej z urealnieniem wieloletnich prognoz finansowych gmin wchodzących w skład Stowarzyszenia Metropolia Krakowska, nastąpiło zmniejszenie realnego poziomu zdolności kredytowej. Łączny, możliwy do osiągnięcia poziom zdolności kredytowej w latach 2019-2030 po urealnieniu WPF kształtuje się na poziomie **2,12 mld zł**, natomiast z wyłączeniem roku 2019 na poziomie **1,87 mld zł**.

Należy przy tym zaznaczyć, iż na podstawie nowelizacji ustawy o finansach publicznych, od 2020 roku nastąpią zmiany w zakresie konstrukcji wskaźnika z art. 243 ustawy o finansach publicznych. Modyfikacje te po raz pierwszy będą miały zastosowanie do opracowania budżetu i WPF na 2020 rok. Jak wynika z dotychczas tworzonych symulacji, nowelizacja ustawy w dużej mierze wpłynie na poprawę sytuacji wskaźnikowej w JST, przejawiającą się zwiększeniem zapasu na wskaźniku, a tym samym spowoduje zwiększenie zdolności kredytowej JST. Pełen obraz zmian będzie możliwy do przeanalizowania w momencie, gdy wejdą w życie wszystkie przepisy z tym związane.

Ryc. 10. Zdolność kredytowa gmin SMK w latach 2020-2030 (obliczona na podstawie urealnionych WPF) w mln zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie urealnionych Wieloletnich Prognoz Finansowych jednostek wchodzących w skład Stowarzyszenia Metropolia Krakowska.

Różnica pomiędzy zdolnością kredytową obliczoną na podstawie danych z aktualnych WPF a zdolnością obliczoną na podstawie metodologii zespołu analitycznego wynosi blisko 0,66 mld zł. Różnica ta wynika z budzącego wątpliwości poziomu zaplanowanej nadwyżki operacyjnej w aktualnych WPF niektórych gmin. Urealnienie spowodowało pogorszenie wskaźników z art. 243, co znalazło swoje odzwierciedlenie także w prezentowanej poniżej tabeli.

Tabela 12. Zdolność kredytowa gmin wchodzących w skład Metropolii Krakowskiej do obsługi nowych zobowiązań (nieujętych w WPF, na podstawie urealnionych uchwał w sprawie WPF) w mln zł

Gmina	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Biskupice	1,74	0,46	0,00	0,00	0,46	1,97	2,05	0,00	1,77	2,09	3,13	4,67
Czernichów	1,63	0,63	0,88	0,72	0,56	0,91	1,28	2,03	2,31	3,33	3,31	3,55
Igołomia-Wawrzeńczyce	4,16	2,17	0,98	0,00	0,39	0,81	1,11	1,25	1,38	1,51	1,63	1,73
Kocmyrzów-Luborzyca	7,89	9,27	7,54	8,11	9,82	11,40	11,83	12,22	12,60	12,97	13,33	13,67
Kraków	134,43	103,35	62,56	66,36	21,35	0,00	74,03	0,00	0,00	0,00	13,88	42,76
Liszki	1,04	0,72	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,37
Michałowice	3,49	0,90	0,00	0,00	0,00	0,00	0,98	1,19	1,37	1,59	1,80	3,48
Mogilany	4,09	2,88	4,54	4,86	7,44	9,82	11,41	14,43	14,98	15,49	15,95	16,36
Niepołomice	13,46	20,57	16,88	18,64	23,85	29,01	33,92	33,63	35,54	38,09	39,34	40,12
Skawina	11,40	9,53	7,21	6,28	7,81	9,04	11,03	11,92	15,75	17,82	22,81	24,67
Świątniki Górne	3,92	2,06	0,73	0,66	1,25	0,55	0,55	0,85	1,26	1,58	1,89	2,17
Wieliczka	9,53	10,59	7,96	13,64	16,37	16,35	17,67	15,67	13,74	19,66	22,34	22,80
Wielka Wieś	16,04	12,83	11,17	8,77	9,39	11,19	13,30	16,25	17,65	19,22	20,93	22,84
Zabierzów	8,97	7,44	4,96	8,32	8,95	9,73	10,98	11,19	13,15	14,58	18,45	26,68
Zielonki	29,66	23,71	19,15	14,59	15,12	17,66	18,85	20,04	20,94	22,62	23,65	24,67
SUMA	251,47	207,11	144,56	150,94	122,76	118,45	208,98	140,67	152,46	170,55	202,44	251,53

Źródło: opracowanie własne na podstawie urealnionych Wieloletnich Prognoz Finansowych jednostek wchodzących w skład Stowarzyszenia Metropolia Krakowska.

CZĘŚĆ IV. KIERUNKI ROZWOJU METROPOLII KRAKOWSKIEJ

PRZEDSIĘWZIĘCIA WIELOLETNIE ZAWARTE W WPF

Istotnym elementem uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej JST jest załącznik zawierający wykaz przedsięwzięć wieloletnich. Każde przedsięwzięcie charakteryzuje wskazanie: nazwy, celu, jednostki organizacyjnej odpowiedzialnej za realizację zadania, okresu realizacji przedsięwzięcia oraz określenie łącznych nakładów finansowych, limitu wydatków w poszczególnych latach oraz limitu zobowiązań.

Ujmowane w załączniku przedsięwzięcia zadania powinny być pogrupowane według kryterium finansowania danego zadania oraz z uwzględnieniem, czy jest ono finansowane w ramach wydatków bieżących lub majątkowych (dopuszczalne jest również stosowanie obu kategorii wydatków). W załączniku przedsięwzięć, gmina powinna prezentować:

1. wydatki na programy, projekty, zadania związane z programami realizowanymi z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 roku o finansach publicznych;
2. wydatki na programy, projekty lub zadania związane z umowami partnerstwa publiczno-prywatnego;
3. wydatki na programy, projekty lub zadania pozostałe (inne niż wymienione w punktach wyżej).

W celu określenia kierunków rozwoju Stowarzyszenia Metropolia Krakowska podjęto próbę przeanalizowania zadań zawartych w WPF poszczególnych gmin. Należy podkreślić, iż wieloletnie prognozy finansowe gmin różnią się między sobą horyzontem prognozy (co jest uzależnione od okresu realizacji przedsięwzięć oraz harmonogramu spłaty zadłużenia). W analizie pod uwagę wzięto zadania zaplanowane do realizacji w latach 2019-2030.

W momencie sporządzania niniejszego raportu, zaplanowanych było 839 przedsięwzięć, z czego ponad połowę stanowiły zadania ujęte w wieloletniej prognozie finansowej Miasta Kraków. Dotyczyły one przede wszystkim wydatków w zakresie transportu i łączności oraz gospodarki komunalnej i ochrony środowiska.

O skali podejmowanych działań w Mieście, świadczy również wartość tych projektów. Wydatki na przedsięwzięcia zaplanowane w wieloletnich prognozach finansowych wszystkich gmin wchodzących w skład Stowarzyszenia Metropolia Krakowska w latach 2019-2030 oscylują na kwotę blisko 22,7 mld zł, z kolei ponad 94% z tej wartości dotyczy Miasta Kraków. Wynika z tego, że kierunki wydatkowania środków

w Metropolii są determinowane przez Miasto. Co więcej, przeliczając wartość jednego projektu, Miasto przeznaczają na nie wyższe kwoty. W Mieście wynosi ona ponad 27 mln zł, natomiast w pozostałych gminach – nieco ponad 3 mln zł.

Tabela 13. Skala planowanych przedsięwzięć w poszczególnych gminach w latach 2019-2030

Gmina	Liczba przedsięwzięć	Łączna wartość przedsięwzięć w latach 2019-2030	Udział %	w tym:			
				wartość środków z UE	transport i łączność	gospodarka komunalna i ochrona środowiska	pozostałe
Biskupice	20	18 621 950,94	0,08%	5 756 309,75	761 550,08	4 450 830,75	13 409 570,11
Czernichów	10	35 190 318,33	0,16%	19 309 151,13	7 164 381,00	15 088 770,13	12 937 167,20
Igołomia-Wawrzeńczyce	10	6 855 387,50	0,03%	331 732,00	1 375 000,00	5 030 387,50	450 000,00
Kocmyrzów-Luborzycza	15	58 882 749,95	0,26%	43 117 223,06	651 000,00	42 556 619,38	15 675 130,57
Kraków	423	21 434 003 899,00	94,44%	1 826 015 113,00	12 156 286 636,00	4 521 468 822,00	4 756 248 441,00
Liszki	28	136 071 246,00	0,60%	6 657 246,00	3 220 000,00	75 786 246,00	57 065 000,00
Michałowice	31	21 913 346,58	0,10%	14 038 704,14	11 138 821,86	7 293 593,24	3 480 931,48
Mogilany	16	50 582 016,00	0,22%	-	8 840 000,00	25 233 500,00	16 508 516,00
Niepołomice	56	187 509 944,47	0,83%	108 836 192,47	121 468 741,00	18 455 959,47	47 585 244,00
Skawina	42	140 874 422,00	0,62%	115 968 192,00	80 626 469,00	18 107 123,00	42 140 830,00
Świątniki Górne	31	52 482 592,91	0,23%	39 269 748,91	418 600,00	44 223 615,91	7 840 377,00
Wieliczka	83	272 539 575,62	1,20%	204 821 249,49	77 434 704,74	147 520 094,43	47 584 776,45
Wielka Wieś	24	81 503 136,38	0,36%	3 293 214,88	13 965 000,00	38 518 476,38	29 019 660,00
Zabierzów	26	59 064 972,24	0,26%	19 340 516,24	18 872 266,24	7 280 000,00	32 912 706,00
Zielonki	24	139 763 115,00	0,62%	56 488 598,00	28 902 931,00	61 861 055,00	48 999 129,00
SUMA	839	22 695 858 672,92	100,00%	2 463 243 191,07	12 531 126 100,92	5 032 875 093,19	5 131 857 478,81

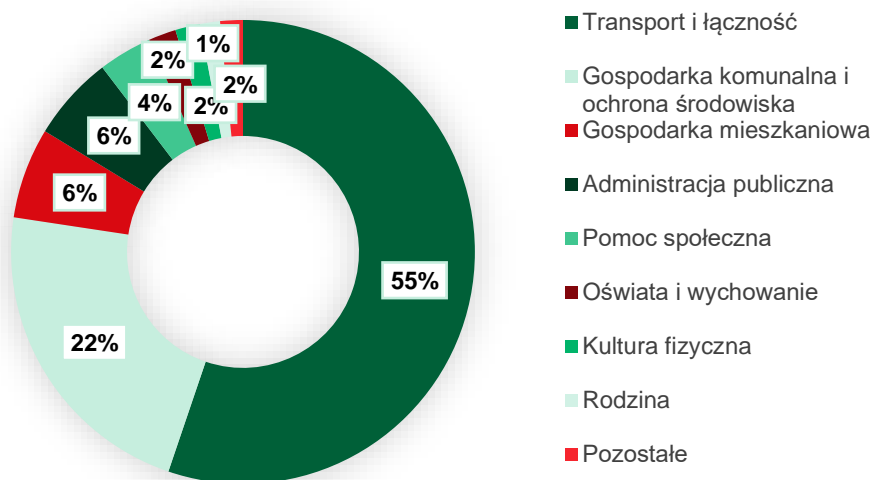
Źródło: opracowanie własne na podstawie Wieloletnich Prognoz Finansowych jednostek wchodzących w skład Stowarzyszenia Metropolia Krakowska.

Z tego względu, przedsięwzięciami o najwyższych zaplanowanych nakładach w latach 2019-2030 są projekty Miasta Krakowa, tj.:

1. zaspokojenie zbiorowych potrzeb mieszkańców Krakowa i aglomeracji krakowskiej w zakresie usług przewozowych, a także zapewnienie usług dystrybucji biletów komunikacji miejskiej w kwocie ponad 7,6 mld zł;
2. wprowadzenie i rozwój zintegrowanego systemu gospodarowania odpadami komunalnymi na terenie Gminy Miejskiej Kraków zgodnie z wymogami znowelizowanej ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach w kwocie prawie 2,2 mld zł;
3. realizacja zadań związanych z zapewnieniem właściwej obsługi świadczeniobiorców oraz interesantów w kwocie prawie 1,3 mld zł.

Wykres poniżej przedstawia kierunki wydatkowania środków w ramach przedsięwzięć. Ponad połowę z nich przeznaczają się na transport i łączność. Największy wpływ na taki rozkład wydatków ma inwestycja Miasta Krakowa w zakresie transportu publicznego, która jednocześnie jest największą inwestycją w całym obszarze. Na drugim miejscu znajduje się gospodarka komunalna i ochrona środowiska, dla której prawie 90% przedsięwzięć dotyczy Miasta Krakowa. Kolejne projekty związane są z gospodarką mieszkaniową (6%), administracją publiczną (6%) oraz pomocą społeczną (4%).

Ryc. 11. Kierunki wydatkowania środków w ramach przedsięwzięć ogółem w latach 2019-2030

Źródło: opracowanie własne na podstawie Wieloletnich Prognoz Finansowych jednostek wchodzących w skład Stowarzyszenia Metropolia Krakowska.

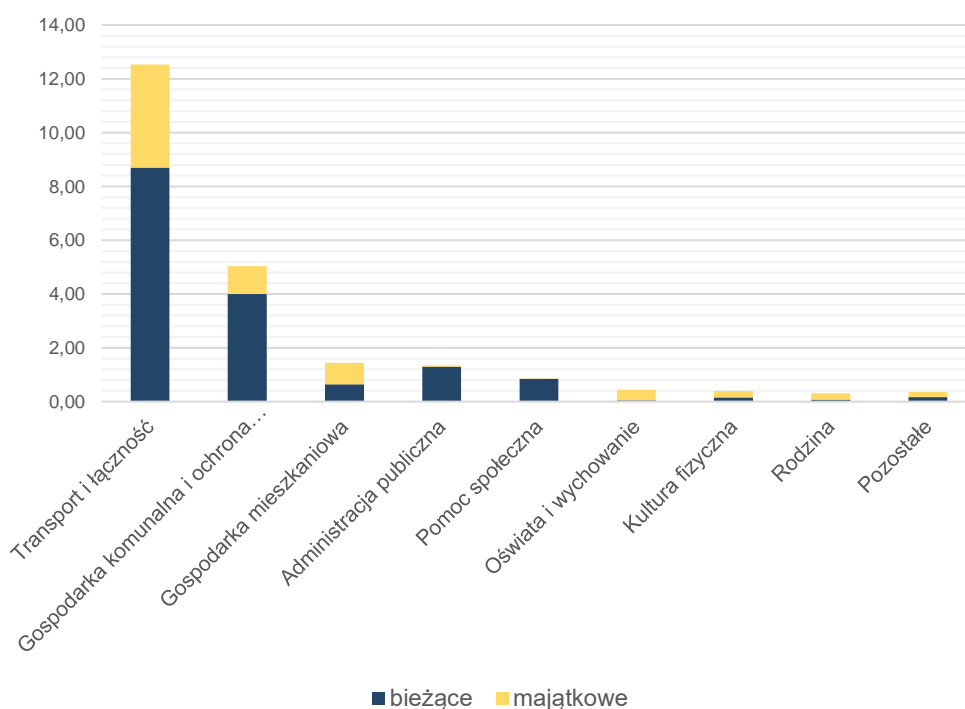
Warto podkreślić, że przeważającą część przedsięwzięć stanowią wydatki o charakterze bieżącym (70%). Z kolei najważniejszymi przedsięwzięciami o charakterze inwestycyjnym są:

1. Budowa Trasy Zwierzynieckiej i Pychowickiej (węzeł „Ofiar Katyń” – węzeł „Ruczaj”) o zaplanowanych nakładach finansowych w latach 2019-2030 w kwocie 900 mln zł;
2. Modernizacja torowisk tramwajowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą o zaplanowanych nakładach finansowych w latach 2019-2030 w kwocie 544 mln zł;

3. Budowa linii tramwajowej KST, etap III (os. Krowdrza Górka - Górka Narodowa) wraz z budową dwupoziomowego skrzyżowania w ciągu ul. Opolskiej o zaplanowanych nakładach finansowych w latach 2019-2030 w kwocie 412 mln zł.

Powyższe inwestycje również realizowane są przez Miasto Kraków.

Ryc. 12. Kierunki wydatkowania środków w ramach przedsięwzięć w podziale na bieżące i majątkowe (mld zł)

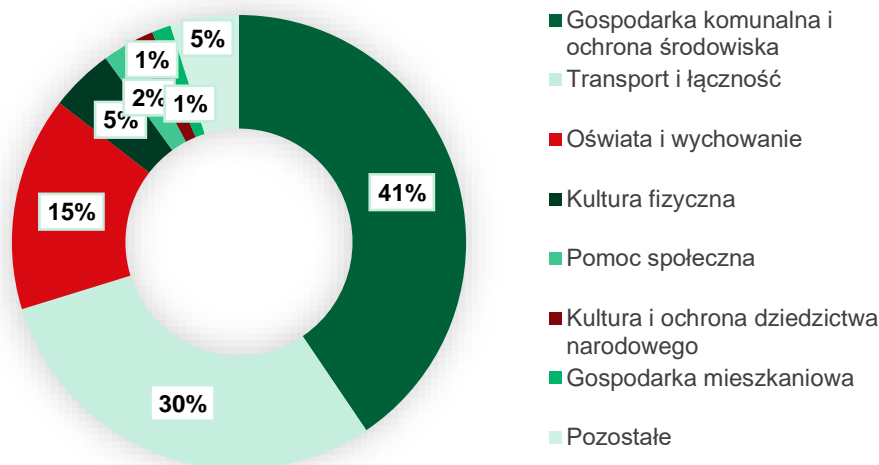

Źródło: opracowanie własne na podstawie Wieloletnich Prognoz Finansowych jednostek wchodzących w skład Stowarzyszenia Metropolia Krakowska.

Biorąc pod uwagę pozostałe gminy, struktura wydatkowania środków w ramach przedsięwzięć jest nieco inna. W głównej mierze oparta jest na realizacji zadań z zakresu gospodarki komunalnej i ochrony środowiska (41%), a następnie transportu i łączności (30%) oraz oświaty i wychowania (15%). Świadczy to o odmiennej, od Miasta Krakowa, przyjmowanej polityce rozwoju w strefie podmiejskiej. Największymi przedsięwzięciami na tym obszarze są:

1. Budowa kanalizacji w Gminie Wieliczka - etap IV w ramach POliŚ o zaplanowanych nakładach finansowych w latach 2019-2030 w kwocie ponad 116 mln zł;
2. Budowa obwodnic Podłęża i Niepołomic w nowym przebiegu DW 964 w Gminie Niepołomice o zaplanowanych nakładach finansowych w latach 2019-2030 w kwocie ponad 53 mln zł;
3. Odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych w Gminie Liszki o zaplanowanych nakładach finansowych w latach 2019-2030 w kwocie ponad 48 mln zł.

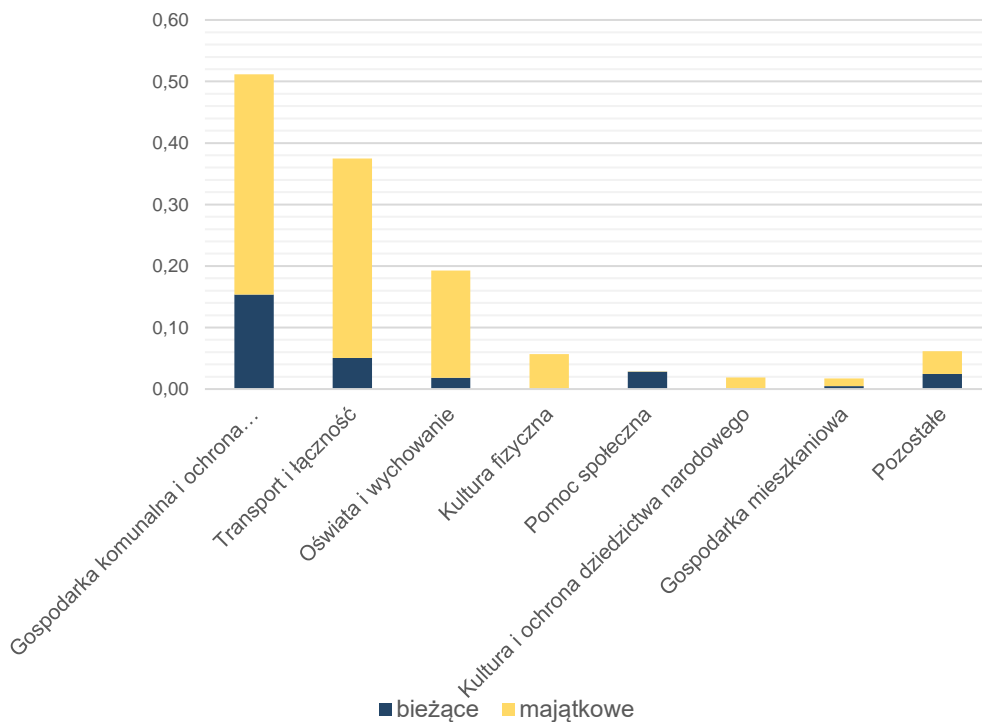
Ryc. 13. Kierunki wydatkowania środków w ramach przedsięwzięć z wyłączeniem Miasta Krakowa w latach 2019-2030

Źródło: opracowanie własne na podstawie Wieloletnich Prognoz Finansowych jednostek wchodzących w skład Stowarzyszenia Metropolia Krakowska.

Co warto również zauważyć, w gminach strefy podmiejskiej dominujący udział w strukturze wydatkowania środków mają przedsięwzięcia o charakterze majątkowym (78%). Co jest zjawiskiem odwrotnym niż w przypadku analizy przedsięwzięć łącznie z Miastem Kraków.

Ryc. 14. Kierunki wydatkowania środków w ramach przedsięwzięć w podziale na bieżące i majątkowe z wyłączeniem Miasta Krakowa (mld zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Wieloletnich Prognoz Finansowych jednostek wchodzących w skład Stowarzyszenia Metropolia Krakowska.

Potwierdza to również poniższa tabela, która przedstawia najważniejsze przedsięwzięcia każdej z gmin biorąc pod uwagę nakłady zaplanowane w latach 2019-2030. Spośród 15 projektów tylko 4 mają charakter bieżący. Dotyczą one przede wszystkim organizacji transportu publicznego oraz gospodarki komunalnej.

Tabela 14. Najważniejsze przedsięwzięcia gmin na lata 2019-2030

Gmina	Nazwa przedsięwzięcia	Rodzaj	Dział	Łączne nakłady w latach 2019-2030
Biskupice	Budowa sali gimnastycznej w Bodzanowie	M	801	4 226 937,46
Czernichów	Budowa ZPO w Czernichowie	M	801	12 122 230,00
Igołomia-Wawrzeńczyce	Budowa wodociągu w miejscowościach Rudno Górne i Dobranowice	M	900	3 500 000,00
Kocmyrzów-Luborzyca	Partnerski projekt budowy instalacji odnawialnych źródeł energii dla Gmin Województwa Małopolskiego	M	900	38 048 826,15
Kraków	Zaspokojenie zbiorowych potrzeb mieszkańców Krakowa i aglomeracji krakowskiej w zakresie usług przewozowych, a także zapewnienie usług dystrybucji biletów komunikacji miejskiej	B	600	7 628 595 088,00
Liszki	Odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych	B	900	48 000 000,00
Michałowice	Budowa trasy rowerowej Książniczki-Kończyce-Raciborowice	M	600	6 524 750,00
Mogilany	Utrzymanie sieci wodociągowej i kanalizacyjnej oraz oczyszczalni ścieków	B	900	14 920 000,00
Niepołomice	Budowa obwodnic Podłęża i Niepołomic w nowym przebiegu DW 964	M	600	53 447 723,00
Skawina	Integracja transportu zbiorowego z indywidualnym w Gminie Skawina w relacji z KrOF	M	600	30 410 856,00
Świątniki Górne	Budowa kanalizacji sanitarnej wraz z przepompowniami	M	900	34 796 690,28
Wieliczka	Budowa kanalizacji w Gminie Wieliczka	M	900	116 111 675,53
Wielka Wieś	Poprawa lokalnego transportu osób z terenu gminy	B	600	11 900 000,00
Zabierzów	Rozbudowa i przebudowa szkoły podstawowej w Zabierzowie	M	801	10 200 000,00
Zielonki	Projekt i budowa szkoły w Przybysławicach	M	801	38 250 000,00

Oznaczenia: B – wydatki bieżące, M – wydatki majątkowe, 600 – transport i łączność, 801 – oświata i wychowanie, 900 – gospodarka komunalna i ochrona środowiska.

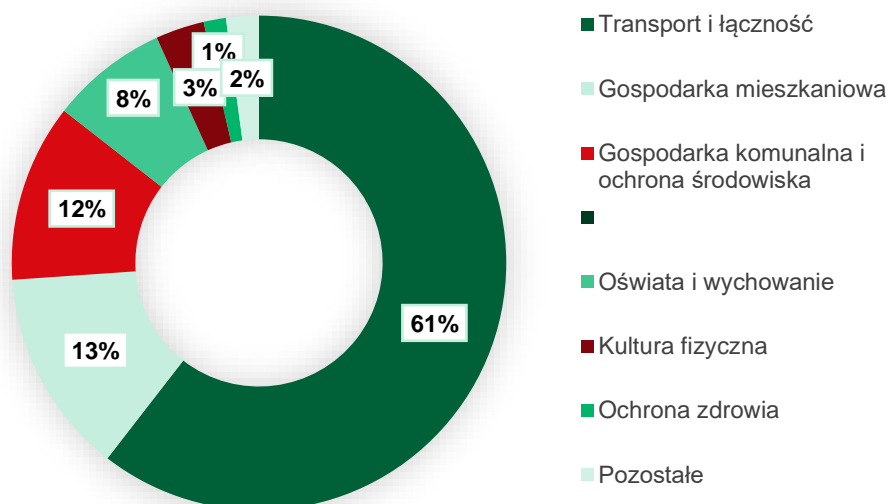
Źródło: opracowanie własne na podstawie Wieloletnich Prognoz Finansowych jednostek wchodzących w skład Stowarzyszenia Metropolia Krakowska.

Główne zadania inwestycyjne w gminach podmiejskich dotyczą z kolei gospodarki komunalnej i ochrony środowiska (budowa infrastruktury wodociągowo-kanalizacyjnej czy instalacji odnawialnych źródeł energii). Warto również zwrócić uwagę, że dla części z gmin główną inwestycją są projekty związane z rozwojem oświaty (budowa szkoły czy sali gimnastycznej), co odzwierciedla główne potrzeby tych gmin.

Należy również zwrócić uwagę na skalę podejmowanych przedsięwzięć majątkowych w poszczególnych gminach. Analizując strukturę planowanych wydatków majątkowych Miasta Kraków zauważyć można, że niespełna trzy czwarte

z nich stanowią inwestycje w zakresie transportu i łączności oraz gospodarki mieszkaniowej, a razem z gospodarką komunalną oraz oświatą obejmują ponad 94% wszystkich wydatków majątkowych Miasta. W tym miejscu należy wskazać, że główne płaszczyzny prowadzenia inwestycji przez Miasto Kraków wpisują się w aktualne tendencje kierunków realizacji zadań majątkowych przez JST w Polsce.

Ryc. 15. Skala planowanych przedsięwzięć majątkowych w Mieście Kraków w latach 2019-2030

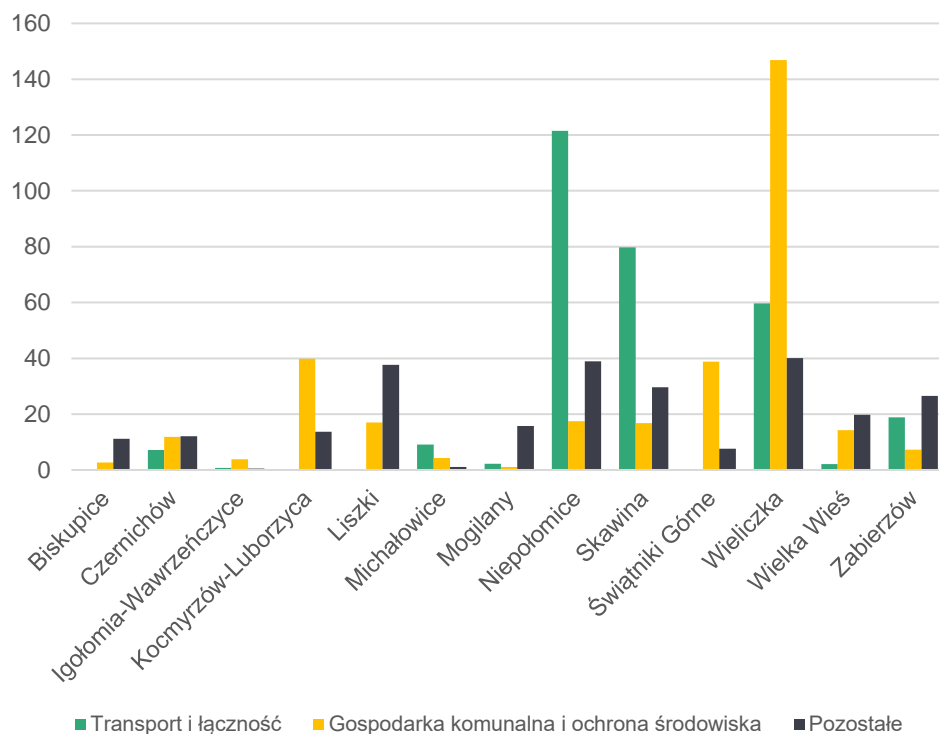

Źródło: opracowanie własne na podstawie Wieloletnich Prognoz Finansowych jednostek wchodzących w skład Stowarzyszenia Metropolia Krakowska.

Analiza planowanych wydatków inwestycyjnych w pozostałych gminach wchodzących w skład Stowarzyszenia Metropolia Krakowska dokonana została z wyszczególnieniem dwóch kluczowych kierunków tj: transportu i łączności oraz gospodarki komunalnej i ochrony środowiska. Spoglądając na wysokość wydatków planowanych do poniesienia przez poszczególne jednostki zauważyć można, że są one proporcjonalne do wielkości ich budżetów, stąd najwyższe łączne nakłady inwestycyjne występują w Gminie Niepołomice, Gminie Skawina oraz Gminie Wieliczka.

Należy zwrócić uwagę, że w Gminie Wieliczka zdecydowanie największy udział w wydatkach inwestycyjnych stanowią zadania w zakresie gospodarki komunalnej, co wynika z planów realizacji budowy kanalizacji w Gminie.

Warto zaznaczyć również, że w obrębie zadań z zakresu gospodarki komunalnej i ochrony środowiska największy udział mają inwestycje w obszarach gospodarki wodno-ściekowej oraz gospodarki odpadami, natomiast inwestycje z zakresu transportu i łączności zawierają w głównej mierze zadania odnoszące się do organizacji zintegrowanego transportu zbiorowego.

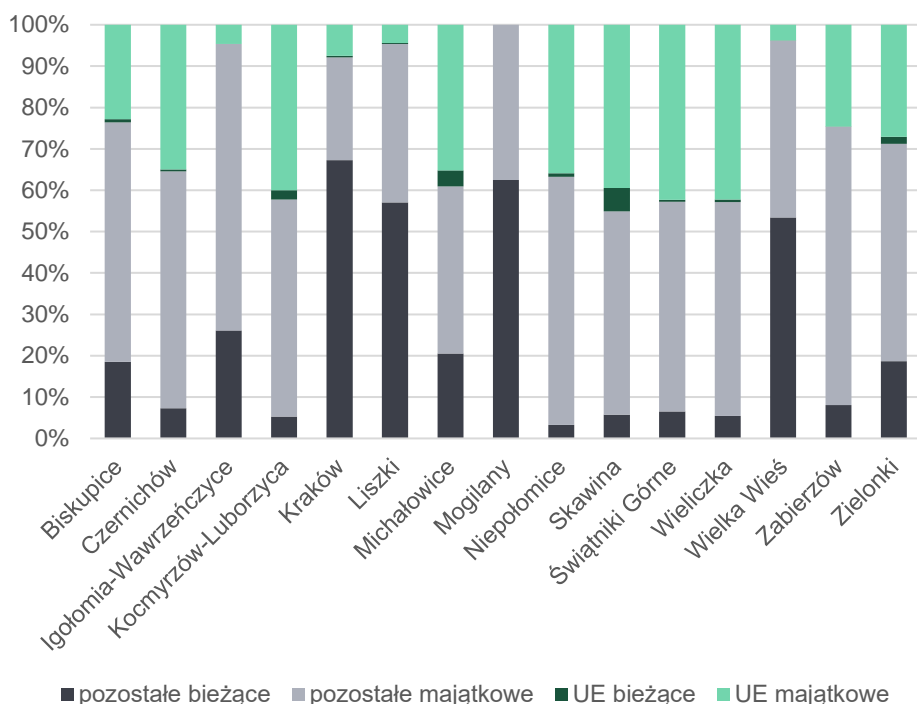
Ryc. 16. Skala planowanych przedsięwzięć majątkowych w pozostałych gminach w latach 2019-2030 (mln zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Wieloletnich Prognoz Finansowych jednostek wchodzących w skład Stowarzyszenia Metropolia Krakowska.

Analizując strukturę przedsięwzięć jednostek wchodzących w skład Stowarzyszenia Metropolia Krakowska zauważyć również można, że w 11 z 15 jednostek zdecydowaną większość stanowią zadania majątkowe, przy czym około 25% z nich to zadania z udziałem środków UE.

Warto zwrócić uwagę, że ze wszystkich badanych jednostek jedynie Gmina Mogilany nie planuje korzystać ze środków wspólnotowych, natomiast Gmina Skawina jest liderem wśród członków Stowarzyszenia Metropolia Krakowska pod względem udziału przedsięwzięć unijnych w ogóle zadań na poziomie 45%. Należy również zauważyć, że niezwykle wysoki udział wydatków bieżących w całości wydatków na przedsięwzięcia ma Miasto Kraków co wynika z faktu, iż specyfika planowanych działań skupia się na zaspokajaniu zbiorowych potrzeb Miasta i aglomeracji w zakresie usług przewozowych.

Ryc. 17. Skala przedsięwzięć z udziałem środków UE w latach 2019-2030

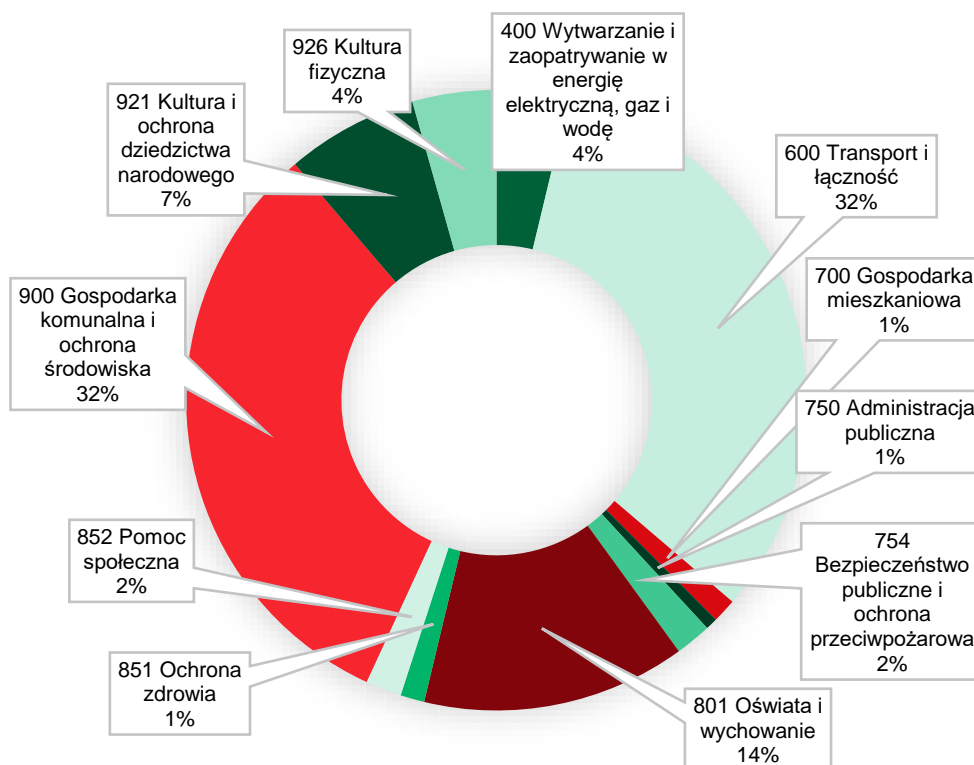
Źródło: opracowanie własne na podstawie Wieloletnich Prognoz Finansowych jednostek wchodzących w skład Stowarzyszenia Metropolia Krakowska.

PRZEDSIĘWZIĘCIA NIEUWZGLĘDNIONE W WPF

Wieloletnie prognozy finansowe, jako dokumenty prognostyczne, zawierają najczęściej plan przedsięwzięć zaplanowanych do realizacji w najbliższym horyzoncie czasowym, natomiast nie obejmują zbioru projektów inwestycyjnych przewidzianych do realizacji w dalszej perspektywie czasowej.

W celu zidentyfikowania innych niż uchwalone dotychczas kategorii, w jakich Gminy wchodzące w skład Stowarzyszenia Metropolia Krakowska planują przedsięwzięcia inwestycyjne, zwrócono się z prośbą do przedstawicieli wszystkich 15-stu jednostek o przedstawienie zamierzeń inwestycyjnych, które nie znalazły się jeszcze w załączniku przedsięwzięć do WPF tych gmin. Celem tego działania było zidentyfikowanie planowanych obszarów do inwestycji w horyzoncie do 2030 roku (m.in. na podstawie programów, strategii, przewidywań władz poszczególnych JST).

Ryc. 18. Kategorie przedsięwzięć inwestycyjnych planowanych do realizacji w perspektywie do 2030 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przygotowanych przez poszczególne gminy wchodzące w skład Stowarzyszenia Metropolia Krakowska.

Po przeanalizowaniu dokumentów przesłanych przez poszczególne jednostki, zdiagnozowano trzy główne obszary, w których planowane są inwestycje. Najwięcej zamierzeń inwestycyjnych zaplanowanych zostało w dziedzinie transportu i łączności. Wśród projektów zgłaszanych w tym obszarze przeważały: planowane budowy i przebudowy dróg (Gmina Mogilany, Gmina Biskupice, Gmina Liszki, Gmina Zielonki, Gmina Niepołomice), budowy parkingów w formule Park&Ride (np. Gmina Wieliczka, Gmina Kocmyrzów Luborzyca, Gmina Mogilany, Gmina Wielka Wieś), budowa ścieżek rowerowych (Gmina Kocmyrzów Luborzyca, Gmina Wieliczka, Gmina Liszki).

Równie istotną dziedziną, będącą obszarem intensywnych działań poszczególnych JST jest gospodarka komunalna i ochrona środowiska. Przedstawiane projekty z tego zakresu obejmowały m.in. budowę i rozbudowę sieci kanalizacyjnej (np. Gmina Mogilany, Liszki, Igołomia-Wawrzeńczyce), wymianę wszystkich nieekologicznych źródeł ciepła oraz budowę oczyszczalni ścieków.

W najbliższych latach gminy zamierzają także podjąć działania związane z inwestycjami w zakresie oświaty. To trzeci ze zdiagnozowanych, najważniejszych kierunków rozwoju w obrębie gmin Stowarzyszenia Metropolia Krakowska. Zadania z tego zakresu obejmują m.in. rozbudowę istniejących szkół i budowę nowych obiektów (Gmina Mogilany, Gmina Michałowice i Gmina Liszki).

Należy podkreślić, iż w większości gmin problematyczną kwestią okazało się oszacowanie poziomu wydatków na poszczególne zadania, jak również określenie limitu wydatków na te zadania w konkretnych latach (w przygotowywanych danych pojawiały się zbiorcze kwoty na poszczególne inwestycje lub same nazwy zadań,

bez konkretnych kwot), co uniemożliwiło zdiagnozowanie poziomu zapotrzebowania na środki w celu realizacji tych zadań. Zaistniała sytuacja może mieć związek z faktem, iż są to projekty w dużej mierze rozpatrywane w perspektywie odległej przyszłości (prawdopodobna realizacja planowana później niż w okresie najbliższych 3 lat budżetowych). Są to niejednokrotnie wczesne zamierzenia inwestycyjne i nie podjęto jeszcze działań związanych z wyceną tych projektów. Rozpoczęcie realizacji przedsięwzięć gminy warunkują często pozyskaniem finansowania zewnętrznego. Newralgiczne znaczenie może odgrywać zatem wsparcie samorządów w ramach nowej perspektywy finansowej Unii Europejskiej na lata 2021-2027. W przypadku Miasta Kraków, przedsięwzięcia zaplanowane w wieloletniej prognozie finansowej Miasta pokrywają całość zamierzeń inwestycyjnych, które planowane są do realizacji.

POZIOM ROZWOJU POSZCZEGÓLNYCH GMIN

Oceniając kierunki rozwoju gmin Metropolia Krakowska warto również zwrócić uwagę na ich obecny poziom rozwoju, determinujący działania, które będą lub powinny być podejmowane w przyszłości.

W celu oceny poziomu rozwoju poszczególnych gmin opracowano model, który pozwala zaprezentować Krakowski Obszar Funkcjonalny na tle innych miejskich obszarów funkcjonalnych. Metodologia ta opiera się na odpowiedniej konstrukcji wskaźnika syntetycznego, który jest powszechnie stosowany do badania złożonych zjawisk. Pozwala on zaprezentować poziom rozwoju danej dziedziny (lub wskaźnika) oraz to, jakie zmiany zaszły w tej dziedzinie (lub wskaźniku) w ciągu ostatnich pięciu lat. To zaś wskazuje na obserwowaną w ostatnich latach tendencję.

Do oceny stanu gmin Krakowskiego Obszaru Funkcjonalnego wzięto pod uwagę osiem obszarów. Były to:

1. demografia,
2. sytuacja społeczna,
3. kondycja finansowa,
4. aktywność gospodarcza,
5. stan oświaty,
6. infrastruktura techniczna,
7. gospodarka komunalna,
8. planowanie przestrzenne.

Obszary te scharakteryzowane zostały przy wykorzystaniu 79 wskaźników cząstkowych (od kilku do kilkunastu w obszarze). Dane wykorzystane do obliczenia wskaźników pozyskano z oficjalnych źródeł Głównego Urzędu Statystycznego (Bank Danych Lokalnych) oraz z Ministerstwa Finansów (bazy danych zawierające informacje o dochodach, wydatkach, zobowiązaniach, należnościach jednostek samorządu terytorialnego). Pozwala to obiektywnie i stosunkowo dobrze zaprezentować poziom rozwoju Krakowskiego Obszaru Funkcjonalnego na tle innych obszarów funkcjonalnych i jednocześnie wskazać jej mocne i słabe strony. Jest to zatem wstęp do analizy strategicznej.

Należy pamiętać, iż w tej metodologii dana gmina prezentowana jest na tle grupy porównawczej. Grupę tę stanowią gminy o podobnych uwarunkowaniach rozwojowych. Z tego względu:

1. Miasto Kraków porównywane jest do innych miast będących ośrodkami centralnymi obszarów metropolitalnych w Polsce;
2. gminy miejsko-wiejskie Metropolii Krakowskiej porównywane są do innych gmin miejsko-wiejskich leżących w strefach podmiejskich obszarów metropolitalnych;
3. gminy wiejskie Metropolii Krakowskiej porównywane są do innych gmin wiejskich leżących w strefach podmiejskich obszarów metropolitalnych.

Wydzielenia tej grupy dokonano na podstawie opracowania zrealizowanego w Komitecie Przestrzennego Zagospodarowania Kraju Polskiej Akademii Nauk przez prof. Przemysława Śleszyńskiego i Tomasza Komornickiego dla celów monitoringu planowania przestrzennego. Grupa porównawcza stanowi punkt odniesienia, zatem jest to pokazanie stanu miasta na tle stanu swoistego „rynku”, który stanowią pozostałe gminy z grupy porównawczej. Szczegółowa metodologia badania oraz skład grupy porównawczej zostały zawarte w Załączniku 2 niniejszego raportu.

W celu syntetycznego przedstawienia wyników analizy, każdą gminę objętą analizą poddano ocenie w skali 1-4, gdzie:

1. **ocena 4** oznacza, że gmina w danym obszarze charakteryzowała się lepszą sytuacją niż przeciętna w porównywalnych gminach i rozwija się szybciej (można zatem określić, iż gmina w tej dziedzinie była liderem wśród jednostek podobnych i jej przewaga się zwiększyła);
2. **ocena 3** oznacza, że gmina w danym obszarze charakteryzowała się lepszą sytuacją niż przeciętna w porównywalnych gminach, ale rozwija się wolniej (można zatem określić, iż była liderem w tej dziedzinie, ale jej przewaga się zmniejszyła). Taka sytuacja zachodzi także w przypadku, gdy gmina uzyskała w danej dziedzinie praktycznie maksymalny poziom rozwoju (np. 100% pokrycie miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego) i już nie może powiększać swojej przewagi – zawsze będzie liderem;
3. **ocena 2** oznacza, że gmina w danym obszarze charakteryzowała się słabszą sytuacją niż przeciętna w porównywalnych gminach lecz rozwinęła się szybciej (można zatem określić, iż gmina w tej dziedzinie, co prawda nie była liderem wśród jednostek podobnych, ale rozwinęła się szybciej);
4. **ocena 1** oznacza, że gmina w danym obszarze charakteryzowała się słabszą sytuacją niż przeciętna w porównywalnych gminach i rozwija się wolniej (można zatem określić, iż gmina w tej dziedzinie nie tylko nie była liderem, ale również traciła dystans do jednostek podobnych).

Tabela 15 przedstawia wyniki analizy. Należy zauważyć, że największym poziomem rozwoju charakteryzują się Gmina Wielka Wieś oraz Gmina Zielonki. Znajduje to również odzwierciedlenie w osiągniętej przez te gminy wysokiej nadwyżce operacyjnej oraz dużym poziomie samodzielności finansowej. Szczególnie dobrze oceniona została w tych gminach sytuacja demograficzna, kondycja finansowa, aktywność gospodarcza przedsiębiorców oraz planowanie przestrzenne.

Na drugim biegunie znalazły się gminy takie jak: Biskupice, Kocmyrzów-Luborzyca i Michałowice. Największe problemy dostrzega się w ich przypadku w zakresie kondycji finansowej, stanu oświaty oraz infrastruktury technicznej.

Tabela 15. Poziom rozwoju gmin należących do Stowarzyszenia Metropolia Krakowska

Gmina	D	S	F	G	O	T	K	P	SUMA
Biskupice	4	2	1	2	1	2	1	3	16
Czernichów	1	4	1	1	4	2	3	2	18
Igołomia-Wawrzeńczyce	1	3	4	4	4	1	4	4	25
Kocmyrzów-Luborzyca	1	3	1	2	2	1	3	4	17
Kraków	4	4	2	3	4	3	3	2	25
Liszki	4	3	1	3	3	3	3	4	24
Michałowice	1	3	2	4	1	1	1	4	17
Mogilany	3	2	2	2	1	4	3	4	21
Niepołomice	4	4	1	4	3	3	1	4	24
Skawina	1	4	1	4	4	3	2	3	22
Świątniki Górne	4	2	1	2	4	2	3	4	22
Wieliczka	4	4	3	4	1	1	4	4	25
Wielka Wieś	4	3	4	4	1	3	4	4	27
Zabierzów	2	3	4	3	3	4	1	4	24
Zielonki	4	3	4	4	2	4	1	4	26
SUMA	42	47	32	46	38	37	37	54	
ŚREDNIA	2,8	3,1	2,1	3,1	2,5	2,5	2,5	3,6	--

Oznaczenia: D – demografia, S – sytuacja społeczna, F – kondycja finansowa, G – aktywność gospodarcza, O – stan oświaty, T – infrastruktura techniczna, K – gospodarka komunalna, P – planowanie przestrzenne.

Źródło: opracowanie własne.

Warto również zwrócić uwagę na poziom rozwoju poszczególnych dziedzin w całym Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Krakowa. Najniżej kształtuje się kondycja finansowa, dla której średnia wartość wynosiła 2,1. Można z tego wnioskować, że sytuacja w zakresie kondycji finansowej w Krakowskim Obszarze Funkcjonalnym była mniej korzystna niż w innych miejskich obszarach funkcjonalnych w Polsce, jednak jego pozycja na przestrzeni lat się poprawiła. Podobna sytuacja występuje w obszarze oświaty, infrastruktury technicznej oraz gospodarki komunalnej. Stąd wynikają duże potrzeby gmin w zakresie finansowania tych obszarów, co potwierdza skala przedsięwzięć inwestycyjnych opisanych w poprzedniej części rozdziału.

Należy jednak podkreślić, że średnia ocen w żadnym z obszarów nie była mniejsza niż 2. Oznacza to, że poziom rozwoju gmin Stowarzyszenia Metropolia Krakowska nie jest najniższy (niekorzystny z tendencją pogarszającą się).

Najwyższe oceny odnotowuje się zaś w obszarze społecznym (poziomie życia mieszkańców), gospodarczym (poziomie przedsiębiorczości, stopie bezrobocia) oraz planowania przestrzennego (stopniu pokrycia powierzchni miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy).

PROGRAM WSPÓŁPRACY METROPOLITALNEJ

Oprócz zidentyfikowania możliwych dziedzin współpracy gmin należących do Stowarzyszenia Metropolia Krakowska konieczne wydaje się także zwiększanie możliwości koordynacji finansowej realizacji zadań w ramach ww. dziedzin. Poniżej przedstawiono propozycję która bazuje na wnioskach z warsztatów w których uczestniczyli skarbnicy i przedstawiciele służb finansowych SMK przeprowadzonych w dniu 15 lipca 2019 r.

Zasadnicze założenia „Programu współpracy metropolitalnej”:

1. Zadania inwestycyjnie o wymiarze metropolitalnym powinny być ujęte w dokumentach strategicznych (np. strategię, plany, programy)
2. WPF każdej z gmin powinien- stanowić narzędzie koordynacji finansowej realizacji zadań inwestycyjnych o wymiarze metropolitalnym.
3. W załączniku do uchwały w sprawie WPF mogłyby być umieszczone przedsięwzięcia, które należy rozumieć jako wieloletnie programy, projekty lub zadania. Przedsięwzięciem może być zatem szerzej rozumiany program, który nie ma sformalizowanego charakteru. Kompetencje do określania, że dane zadanie ma być właśnie w taki sposób rozumiane, mają organy JST (konkretnie organ stanowiący). Dość popularną metodą jest korzystanie z przedsięwzięć o charakterze zbiorczym, polegającą na łączeniu mniejszych projektów, którymi nierzadko bardzo trudno jest zarządzać w rozbitej strukturze (szczególnie w kontekście upoważnienia do zaciągania zobowiązań, jego limitu i planowania jego nieprzekroczenia).
4. „Program współpracy metropolitalnej - SMK” lub „Realizacja wspólnej polityki metropolitalnej” lub inne podobne (nazwa do ustalenia). Byłby przedsięwzięciem wieloletnim, o charakterze zbiorczym, nawet do 2030 r.
5. Skarbnik gminy wyznacza możliwe do przeznaczenia limity wydatków w poszczególnych latach na to przedsięwzięcie (po uprzednim zgłoszeniu planów i ich uzgodnieniu z wóldarzami oraz pracownikami merytorycznymi).
6. W ramach wprowadzonej zasady, gminy SMK wypracują definicję „Programu współpracy metropolitalnej”. Nie stanowi naruszenia prowadzenie tej ewidencji zbiorczo, przez SMK, choćby w postaci współdzielonego pliku Excel (Google Docs, Microsoft OneDrive, czy inne). Oznacza to stworzenie jednego, współdzielonego pliku, w którym zawarte będą informacje o wszystkich projektach realizowanych przez poszczególne gminy należące do SMK w ramach współpracy.

Zaletą wprowadzenia tego rozwiązania jest jego elastyczność. W przypadku przesunięć w ramach całej współpracy metropolitalnej, nie trzeba każdorazowo zmieniać limitów/kwot wynikających z przedsięwzięć, należy jedynie uściślić łączne kwoty w całym programie (ewentualnie przesunąć inne zadania na później/wcześniej). Rozwiązanie to jest elastyczne dla skarbnika, ma formę uchwały organu stanowiącego (stanowi upoważnienie do zawierania umów i ich kontrasygnowania).

Ponadto takie rozwiązanie pozwoli pokazać skalę finansowej współpracy metropolitalnej oraz przyczyni się do promocji wspólnych polityk. Wprowadzenie powyższej zasady może okazać się jednym z efektywniejszych sposobów koordynacji finansowej współpracy metropolitalnej.

PODSUMOWANIE

Niniejszy raport został przygotowany w celu oceny sytuacji finansowej gmin należących do Stowarzyszenia Metropolia Krakowska. Podjęto próbę oceny potencjału inwestycyjnego i zdolności kredytowej w celu efektywnej realizacji projektów, które przyczynią się do rozwoju Metropolii Krakowskiej. Jako narzędzie do oceny polityki rozwoju wykorzystano aktualne Wieloletnie Prognozy Finansowe.

Przeprowadzona, zbiorcza analiza aktualnych WPF pozwoliła określić potencjał inwestycyjny wszystkich gmin (rozumiany jako możliwość realizacji dodatkowych przedsięwzięć majątkowych, nieuwzględnionych dotychczas w WPF) w horyzoncie czasowym do 2030 roku na poziomie 5,36 mld zł. Po urealnieniu, poziom wolnych środków na inwestycje oszacowano na poziomie 3,96 mld zł, z czego potencjał inwestycyjny Miasta Kraków szacuje się na poziomie 2,48 mld zł

Istotną kwestią było również zbadanie zdolności do obsługi dodatkowych zobowiązań przez gminy należące do Stowarzyszenia Metropolia Krakowska. Na podstawie poziomu wypracowywanej historycznie i planowanej nadwyżki operacyjnej, bazując na różnicy pomiędzy wskaźnikiem maksymalnej i planowanej obsługi zadłużenia, określono zdolność kredytową gmin SMK na poziomie odpowiednio 2,53 mld (wartość wynikająca z aktualnych WPF) i 1,87 mld (po urealnieniu WPF). Urealnioną zdolność kredytową Miasta Kraków w latach 2020-2030 (poza zadłużeniem planowanym do zaciągnięcia) szacuje się na poziomie 384,29 mln zł.

Realizacja inwestycji, również przy założeniu zaciągnięcia nowych zobowiązań, nie ograniczy zatem znacząco możliwości finansowych poszczególnych jednostek. Wyjątek mogą stanowić jednostki, w przypadku których urealnienie WPF, zgodnie z metodologią zespołu analitycznego, spowodowało niespełnienie ustawowych relacji z art. 243 ustawy o finansach publicznych. Należy jednak zaznaczyć, iż każdorazowa próba wprowadzenia zmian w WPF, w tym obejmujących modyfikacje załącznika przedsięwzięć, powinny być dokonywane wyłącznie po sprawdzeniu możliwości finansowych danej jednostki. Ostatnie zmiany związane chociażby z obniżeniem podatku dochodowego od osób fizycznych, mogą dodatkowo osłabić budżety gmin.

Wieloletnia Prognoza Finansowa jest dokumentem dającym szansę tym jednostkom samorządowym, które mają ambicję wyznaczania konkretnych celów oraz odnoszenia ich do finansowych możliwości JST, z uwzględnieniem źródeł finansowania działań samorządu. Istotne treści można odnaleźć w załączniku obejmującym plan przedsięwzięć wieloletnich.

Analiza Wieloletnich Prognoz Finansowych jednostek wchodzących w skład Stowarzyszenia Metropolia Krakowska pozwala zauważyć, że prognozy zostały sporządzone z założeniem scenariusza sprzyjającej koniunktury gospodarczej. Nie sposób jednak nie odnieść wrażenia, że wykonanie budżetów lat poprzednich nie daje podstaw do tak optymistycznego spojrzenia w przyszłość. Planowanie finansowe powinno być realistyczne ale i ostrożne, szczególnie biorąc pod uwagę zagrożenie przeszacowania dochodów i niedoszacowania wydatków. **Zaleca się**

zatem przyjęcie podejścia ostrożnościowego w planowaniu wieloletnim co pozwoli zwiększyć bufor bezpieczeństwa podczas zabezpieczania w WPF środków na inwestycje oraz realnej oceny zdolności gmin do zaciągania nowych zobowiązań.

Główne zadania inwestycyjne zidentyfikowane w gminach Stowarzyszenia Metropolia Krakowska dotyczą przede wszystkim dziedziny środowisko i odnoszą się do gospodarki komunalnej, budowy infrastruktury wodociągowo-kanalizacyjnej czy instalacji odnawialnych źródeł energii. Warto również zwrócić uwagę, że dla części z gmin główną inwestycją są projekty związane z rozwojem edukacji (budowa szkoły czy sali gimnastycznej), co odzwierciedla główne potrzeby tych gmin. Te dziedziny można określić jako główne kierunki rozwoju gmin Stowarzyszenia.

Analizując natomiast strukturę planowanych przedsięwzięć majątkowych Miasta Krakowa zauważyć można, że niespełna trzy czwarte z nich stanowią inwestycje w zakresie dziedziny mobilność - transportu i łączności oraz usług społecznych - gospodarki mieszkaniowej, a razem ze środowiskiem (gospodarką komunalną) oraz edukacją obejmują ponad 94% wszystkich wydatków majątkowych Miasta.

Biorąc pod uwagę występujące zbieżności w kierunkach rozwoju jednostek wchodzących w skład SMK zasadnym wydaje się być podjęcie współpracy pomiędzy nimi w celu prowadzenia wspólnych przedsięwzięć. Najefektywniejszym sposobem realizacji współpracy metropolitalnej wydaje się być wprowadzenie zasad programu współpracy metropolitalnej, który pozwoli na promowanie realizacji polityk rozwoju Gmin wchodzących w skład Metropolii Krakowskiej. Takie działanie pozwoli także na elastyczne zarządzanie realizowanymi projektami wieloletnimi.

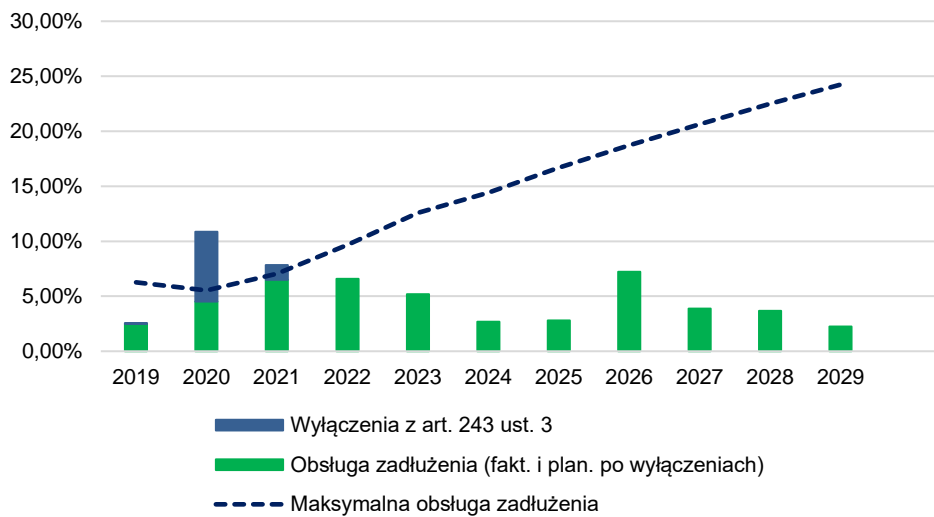
Należy przy tym zaznaczyć, że obecne kierunki rozwoju gmin Metropolii Krakowskiej po części wpisują się w prawdopodobne Wieloletnie Ramy Finansowe Unii Europejskiej na lata 2021-2027. Według projektów rozporządzeń dla polityki spójności i stanowiska Ministerstwa Inwestycji i Rozwoju, nowa perspektywa finansowa UE na lata 2021-2027 skoncentrowana będzie na innowacyjności i gospodarce niskoemisyjnej, a także inwestycjach komunikacyjnych. Te priorytety wydają się być szansą zarówno dla Krakowa, jak i podkrakowskich gmin, dlatego też tak ważne wydaje się być zacieśnienie współpracy pomiędzy jednostkami oraz podjęcie działań mających na celu wspólną realizację i koordynację projektów.

ZAŁĄCZNIKI

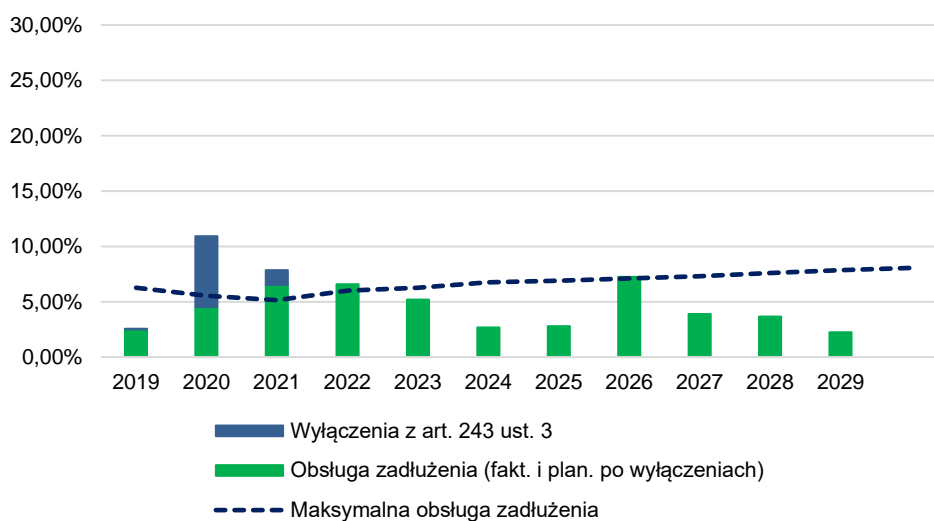
1. KSZTAŁTOWANIE SIĘ WSKAŹNIKA Z ART. 243 USTAWY O FINANSACH PUBLICZNYCH PRZED I PO WERYFIKACJI WFP DLA POSZCZEGÓLNYCH GMIN

Biskupice

PRZED WERYFIKACJĄ

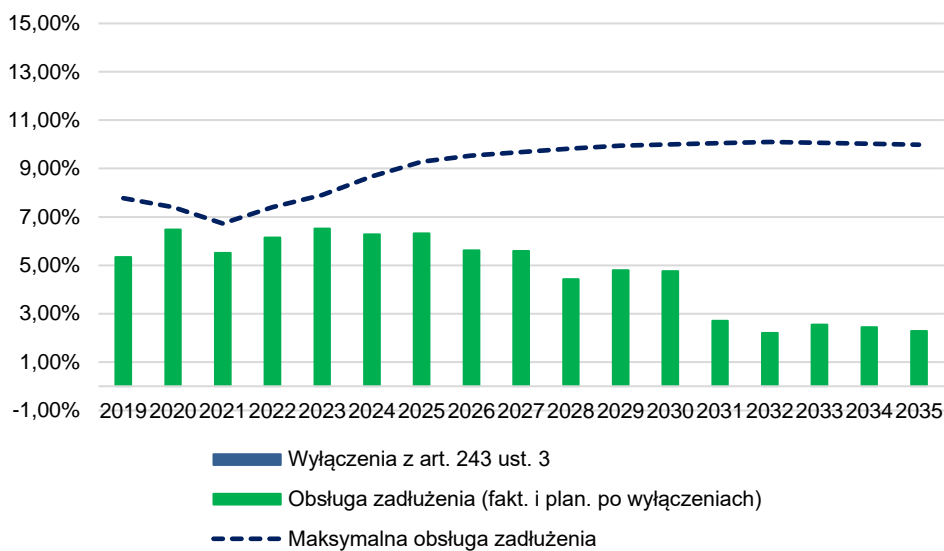

PO WERYFIKACJI

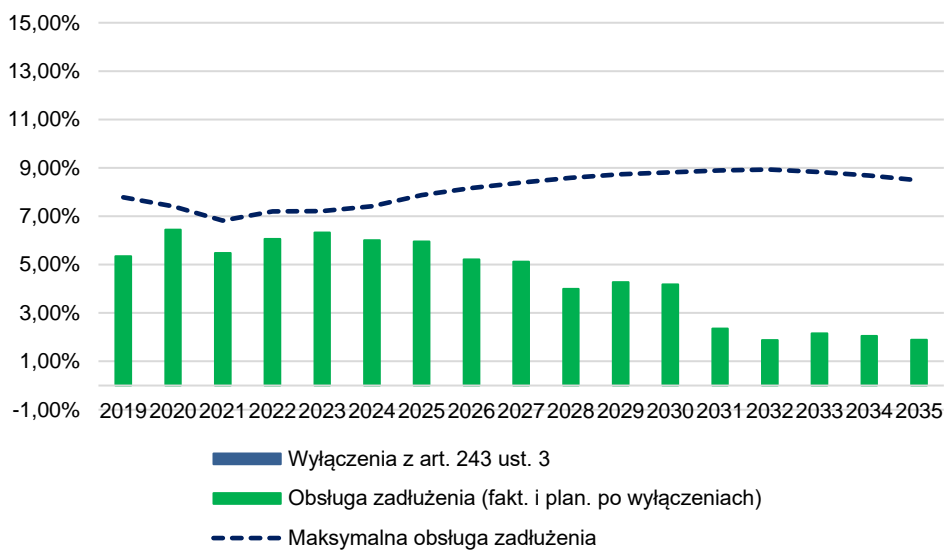

Czernichów

PRZED WERYFIKACJĄ

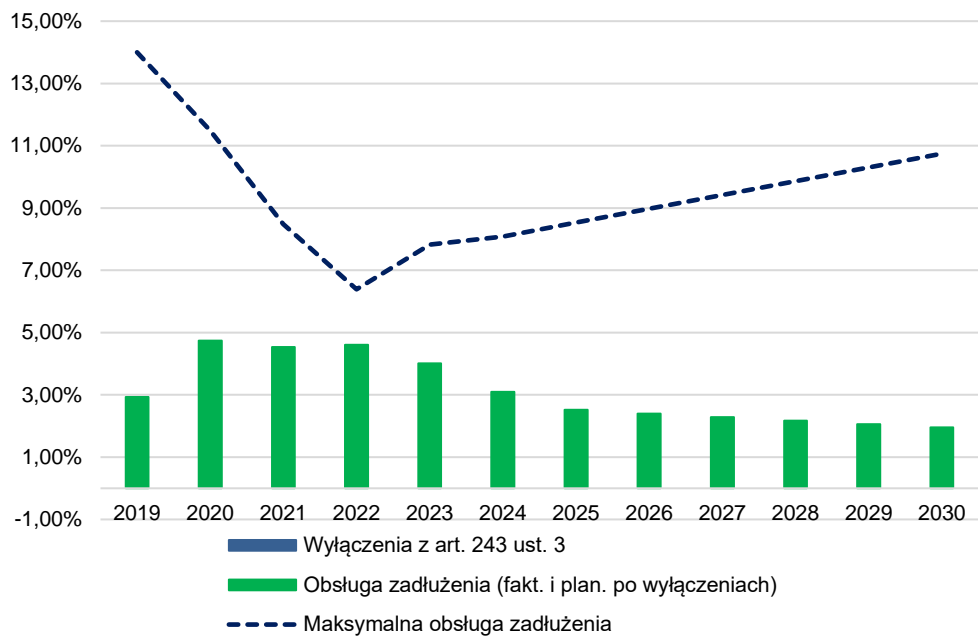

PO WERYFIKACJI

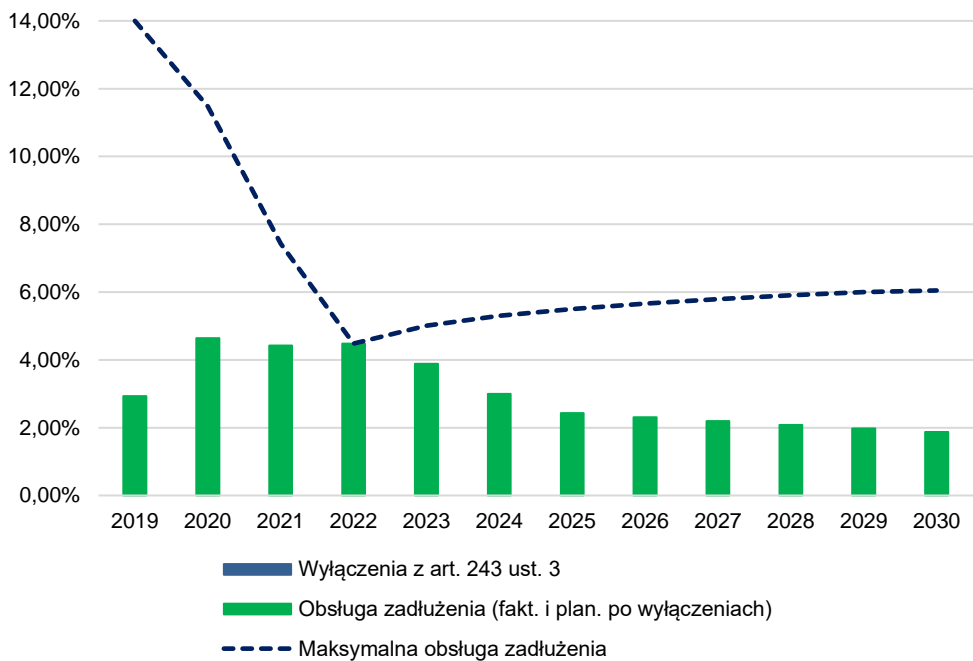

Igołomia-Wawrzeńczyce

PRZED WERYFIKACJĄ

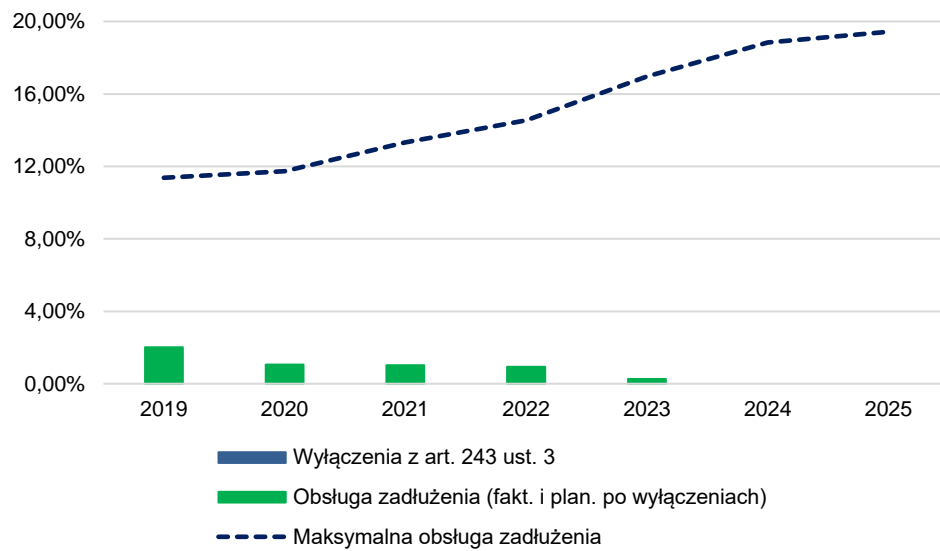

PO WERYFIKACJI

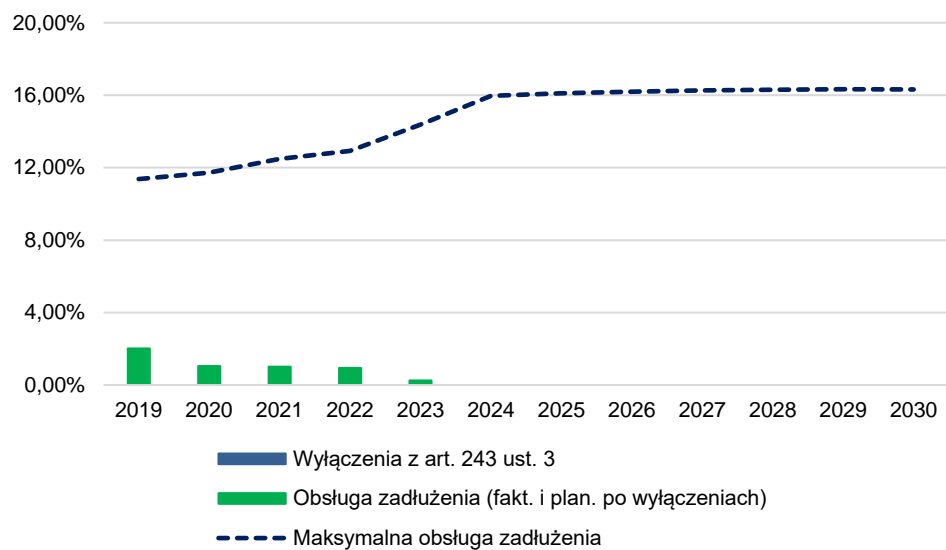

Kocmyrzów-Luborzyca

PRZED WERYFIKACJĄ

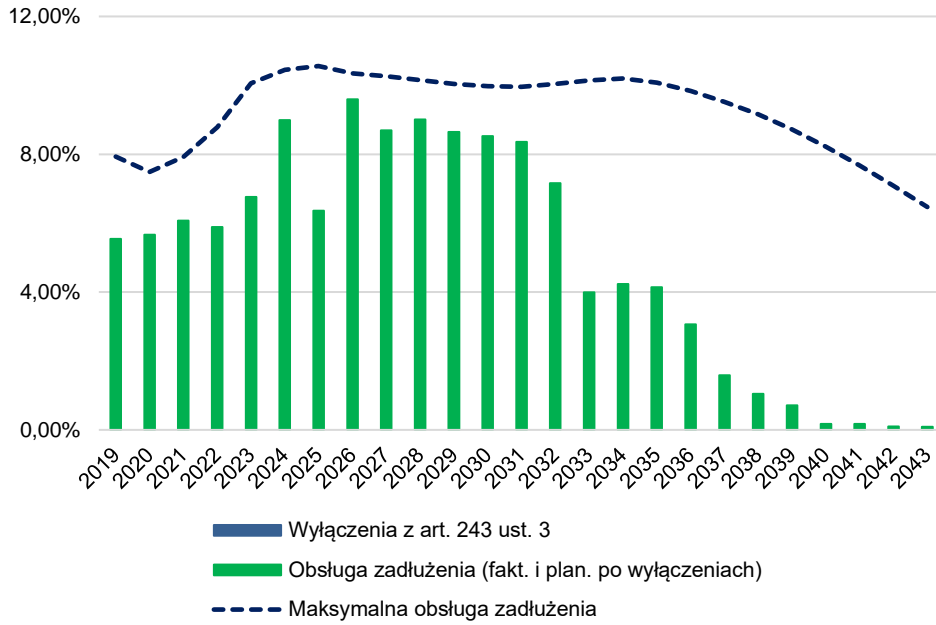

PO WERYFIKACJI

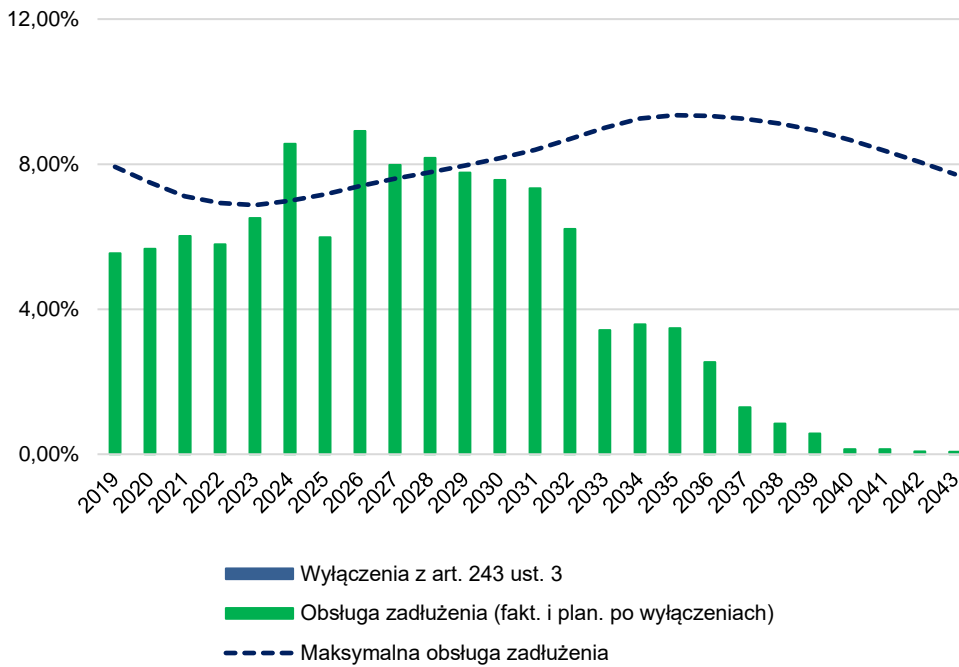

Kraków

PRZED WERYFIKACJĄ

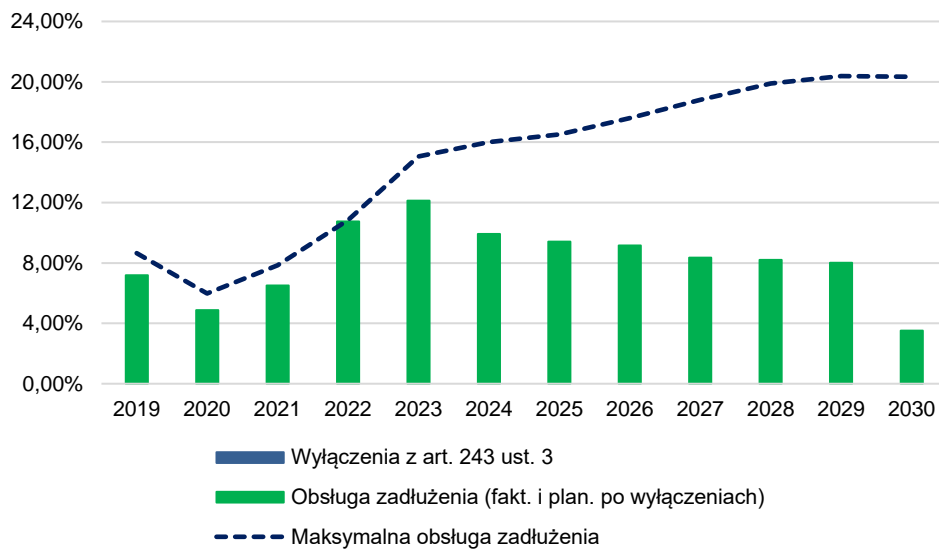

PO WERYFIKACJI

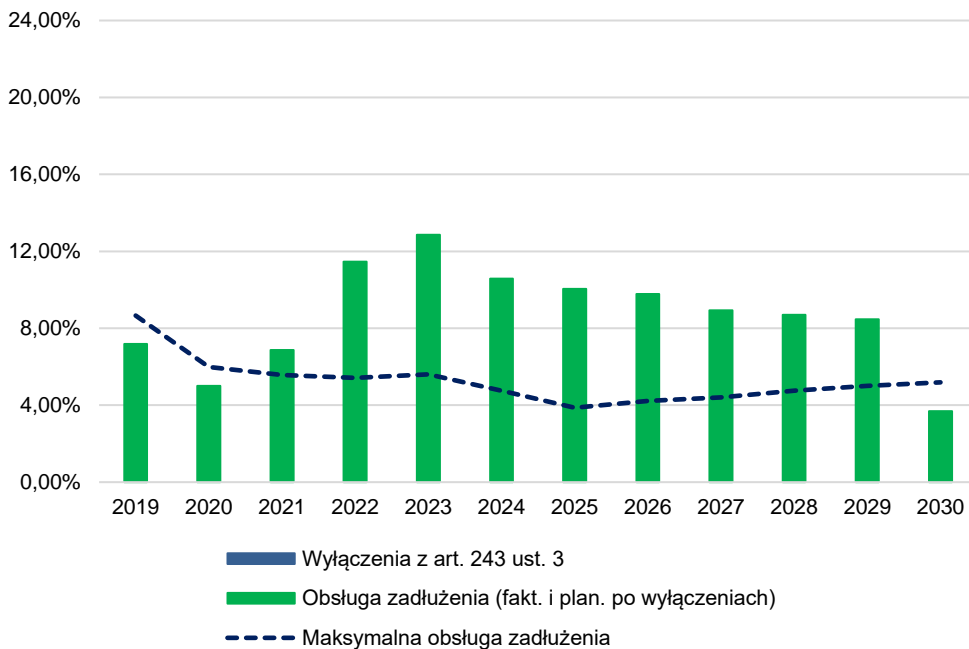

Liszki

PRZED WERYFIKACJĄ

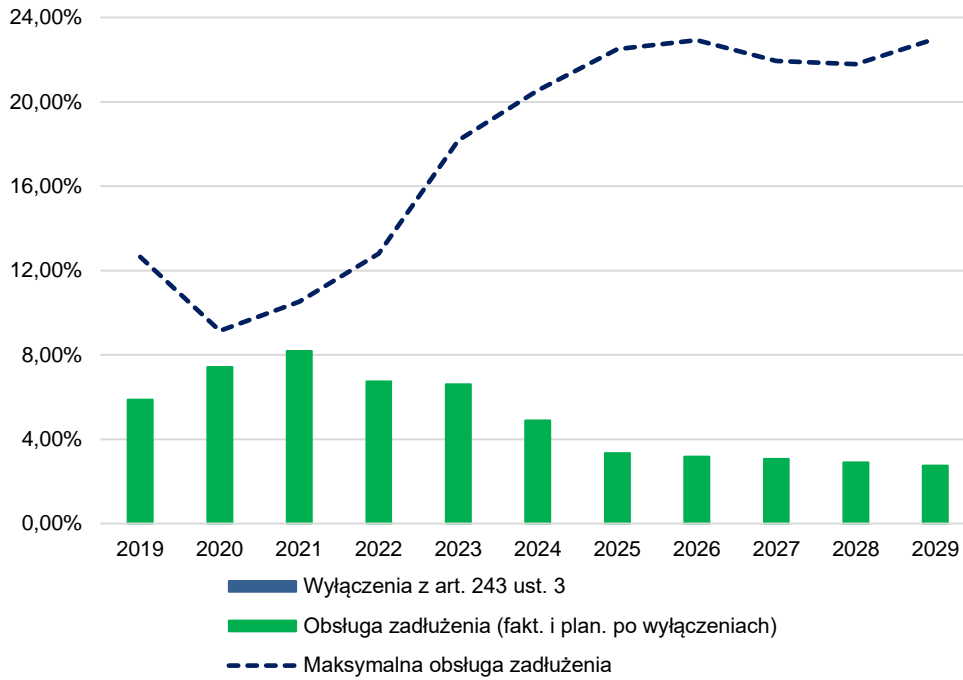

PO WERYFIKACJI

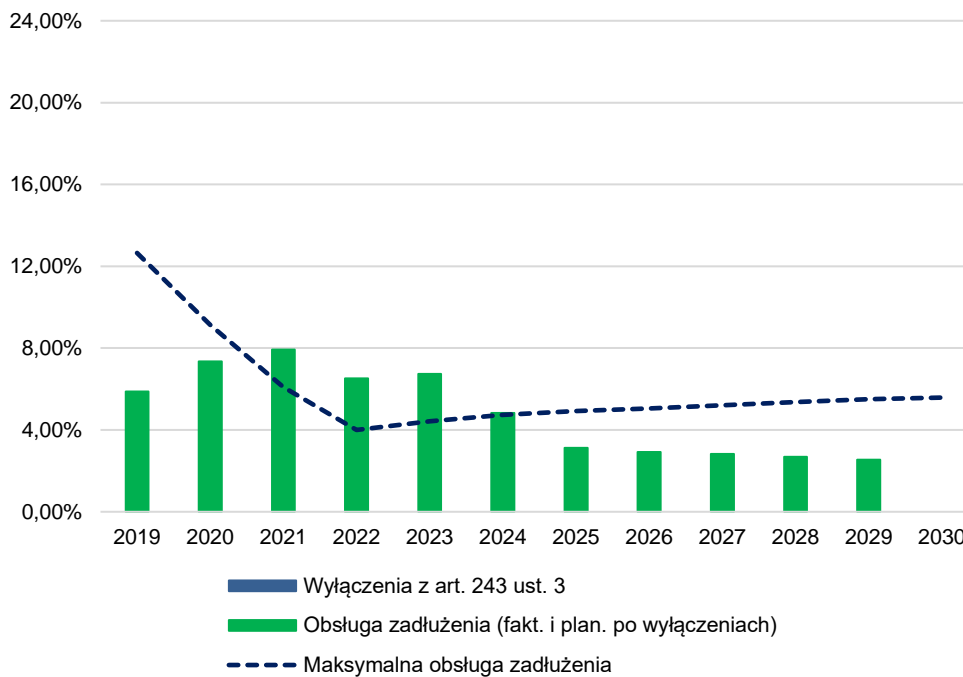

Michałowice

PRZED WERYFIKACJĄ

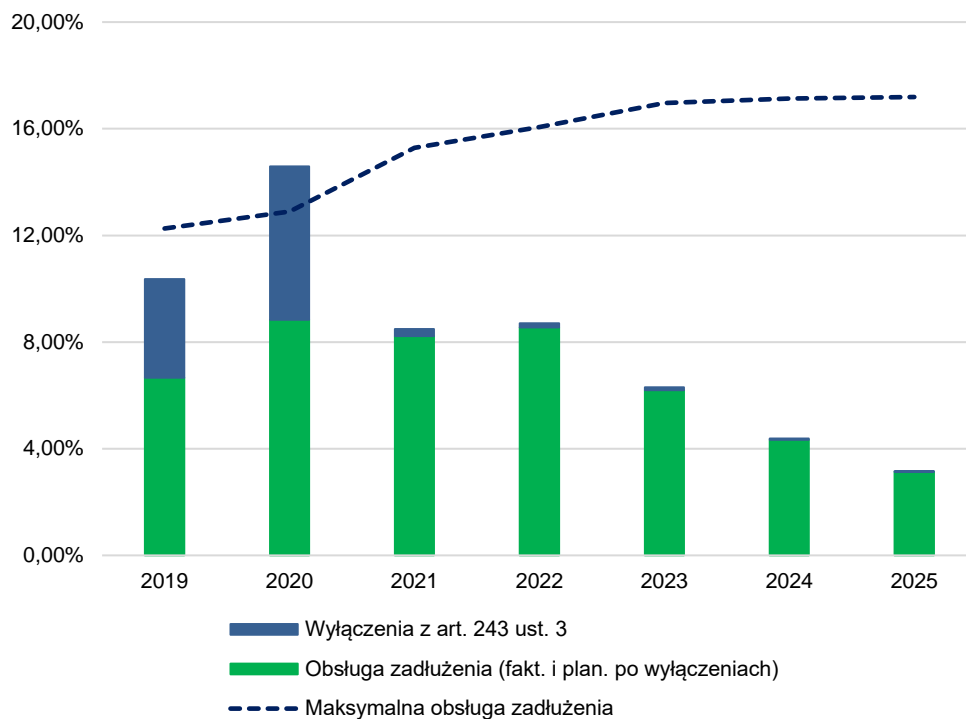

PO WERYFIKACJI

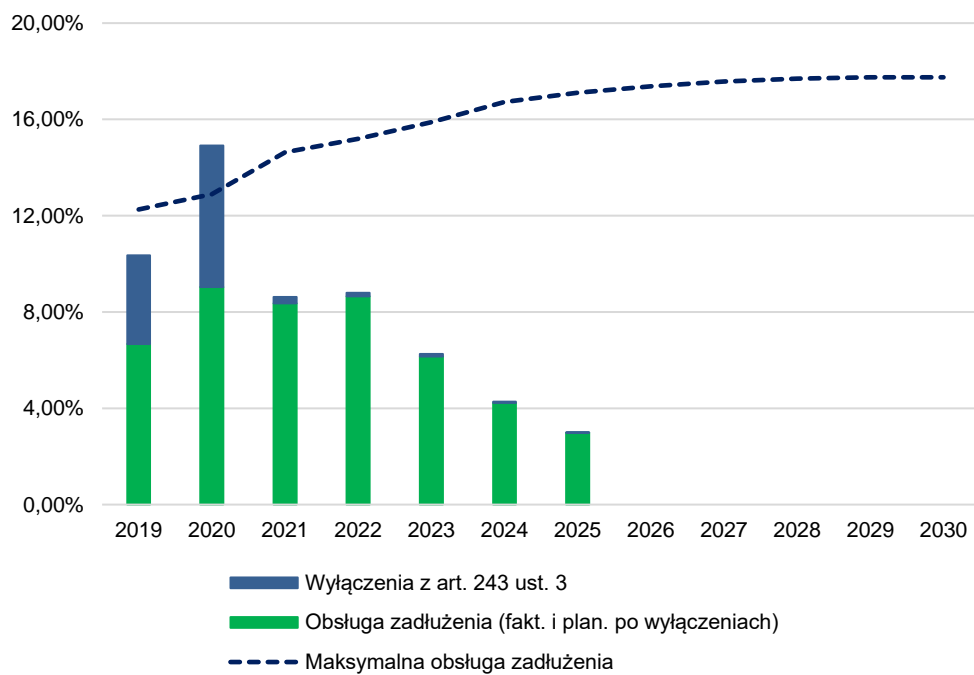

Mogilany

PRZED WERYFIKACJĄ

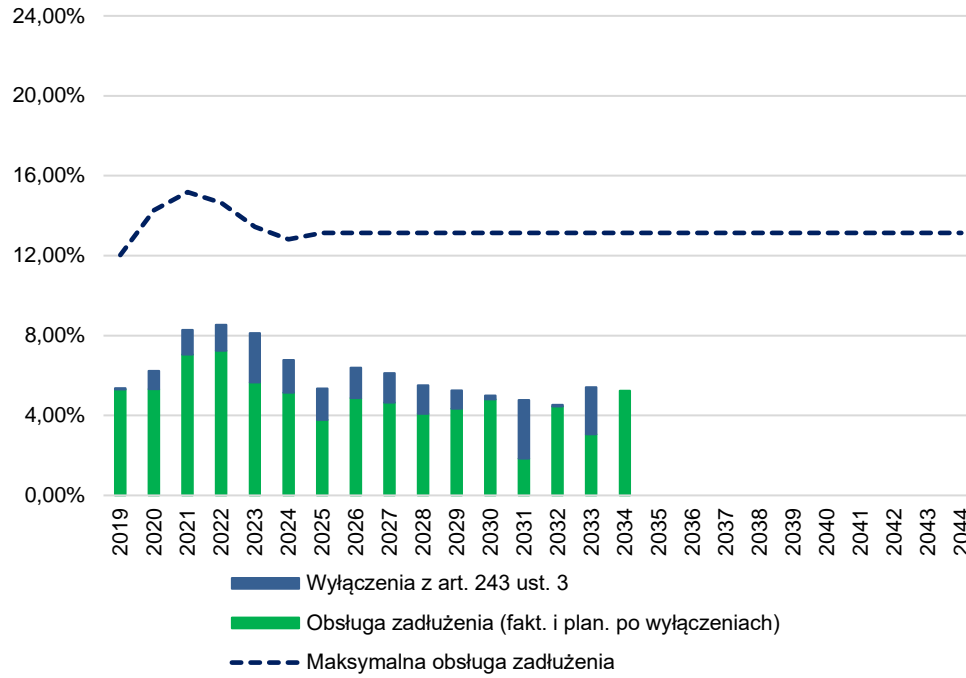

PO WERYFIKACJI

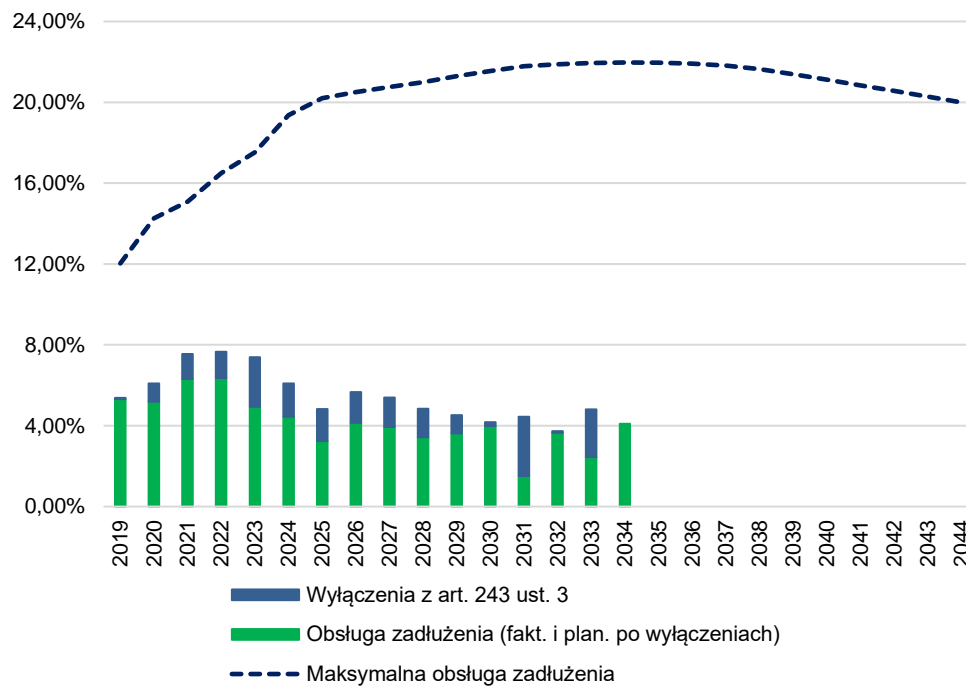

Niepołomice

PRZED WERYFIKACJĄ

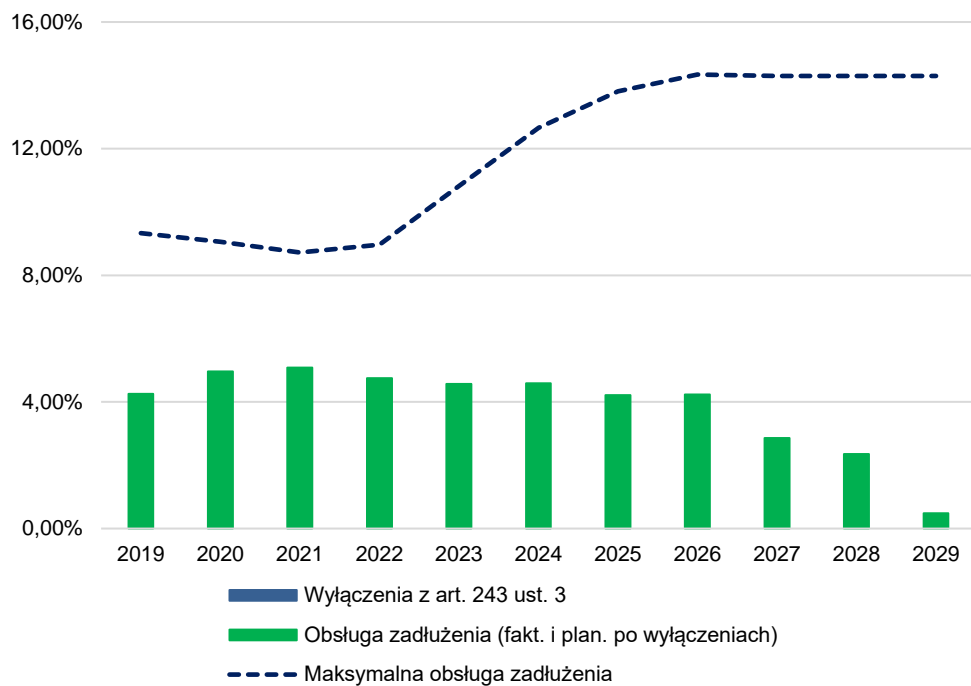

PO WERYFIKACJI

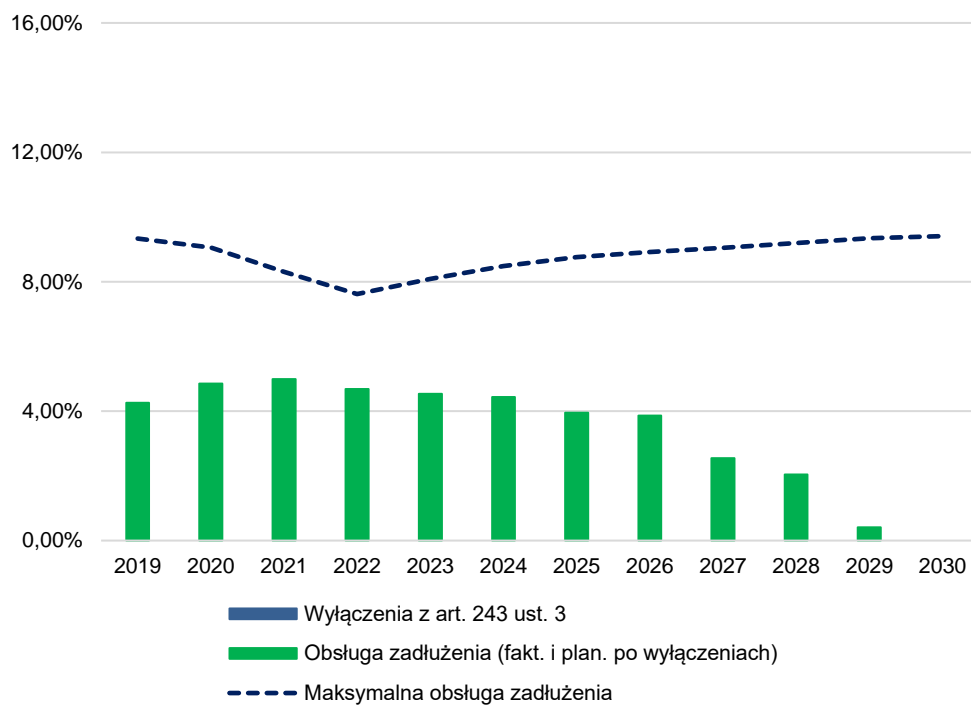

Skawina

PRZED WERYFIKACJĄ

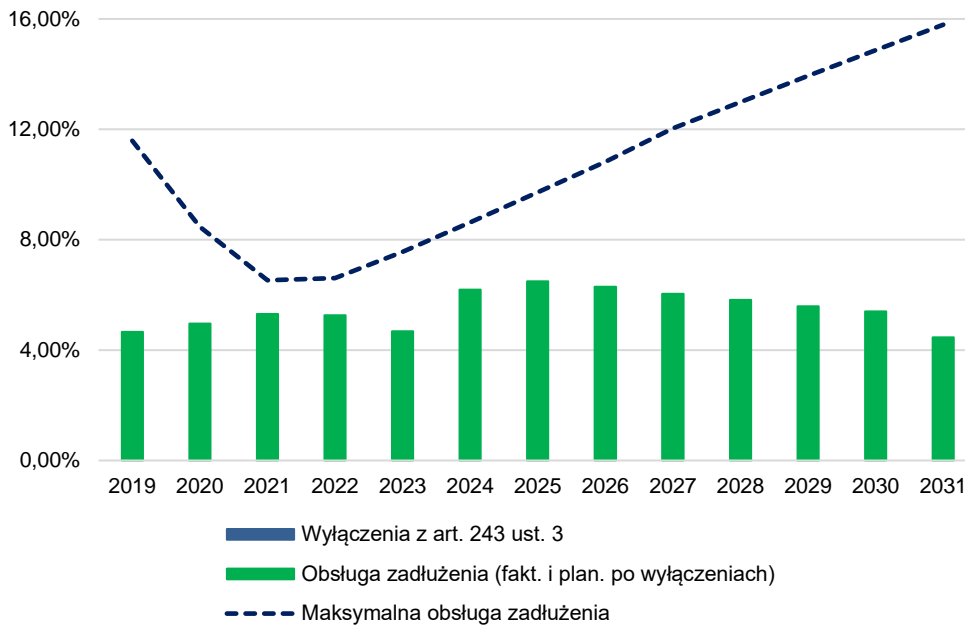

PO WERYFIKACJI

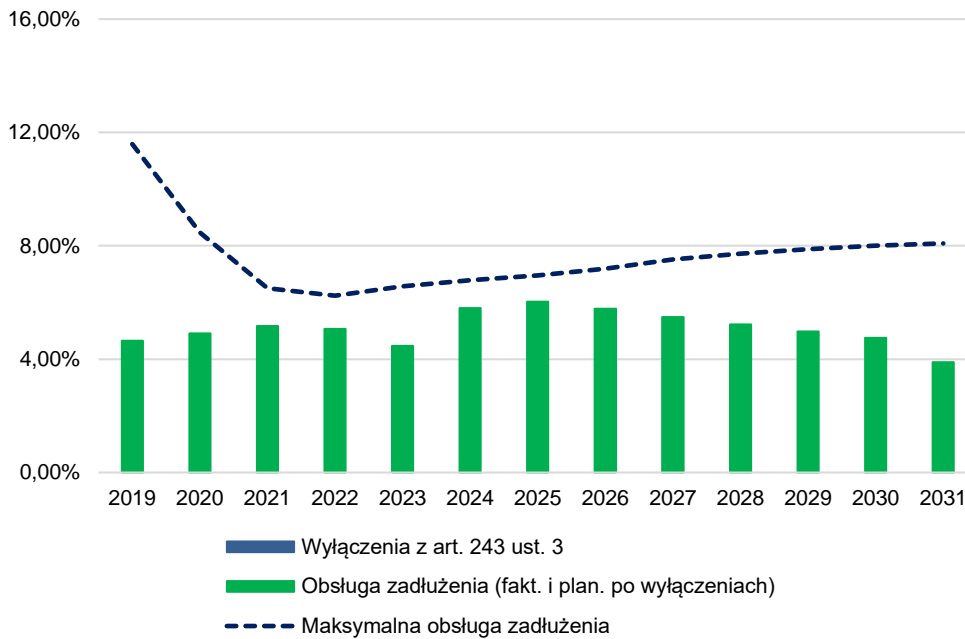

Świątniki Górne

PRZED WERYFIKACJĄ

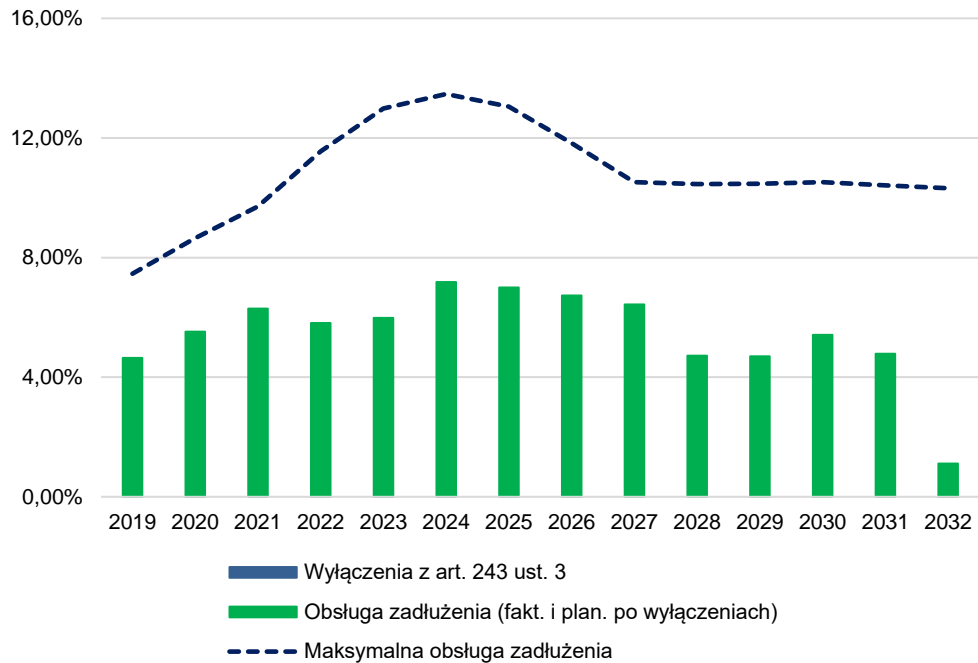

PO WERYFIKACJI

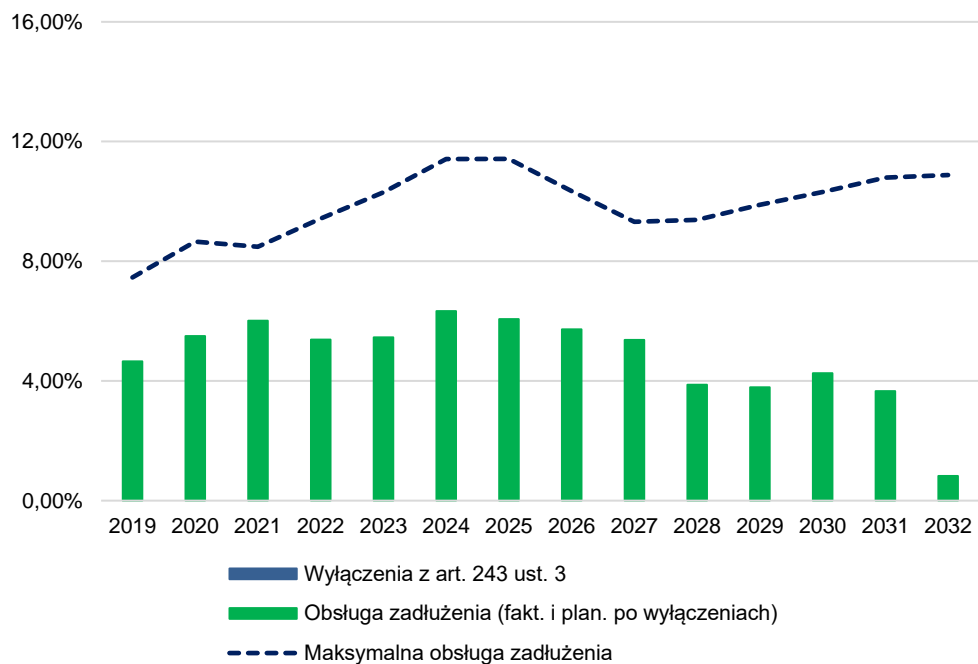

Wieliczka

PRZED WERYFIKACJĄ

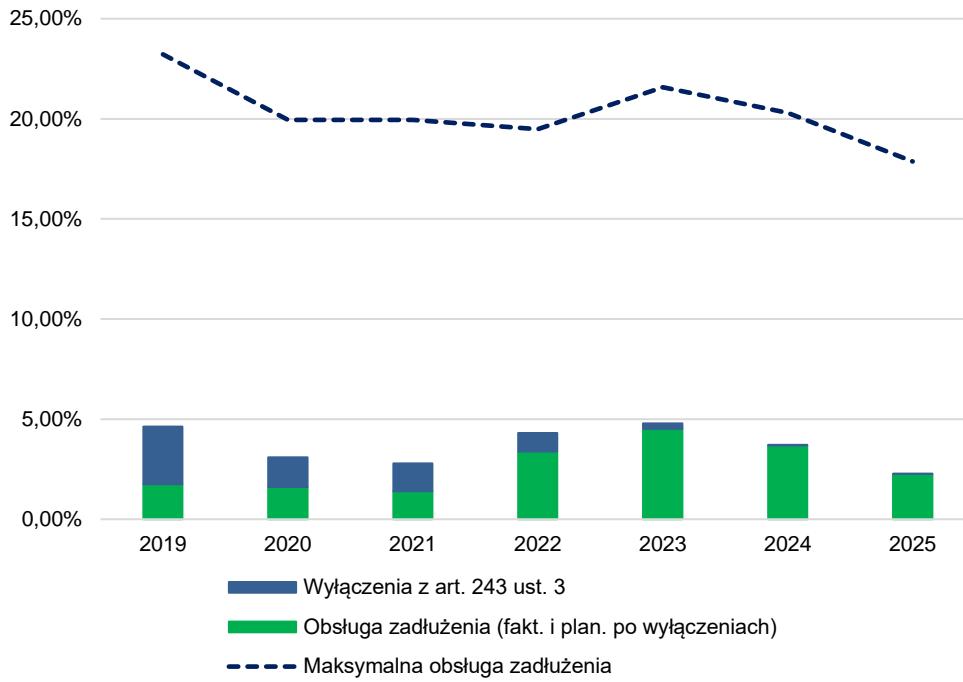

PO WERYFIKACJI

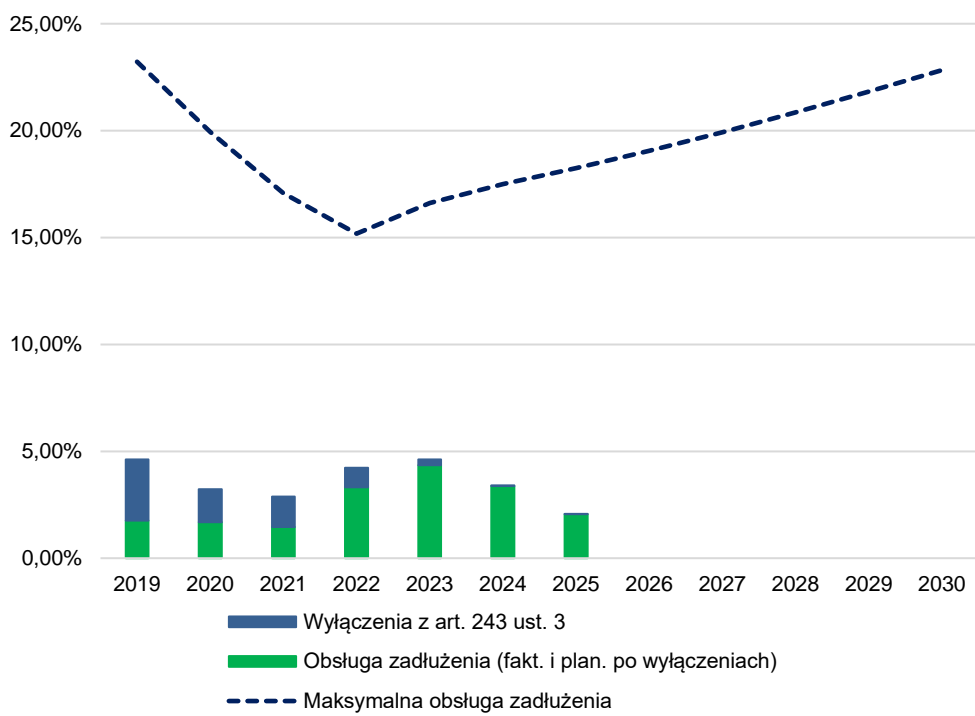

Wielka Wieś

PRZED WERYFIKACJĄ

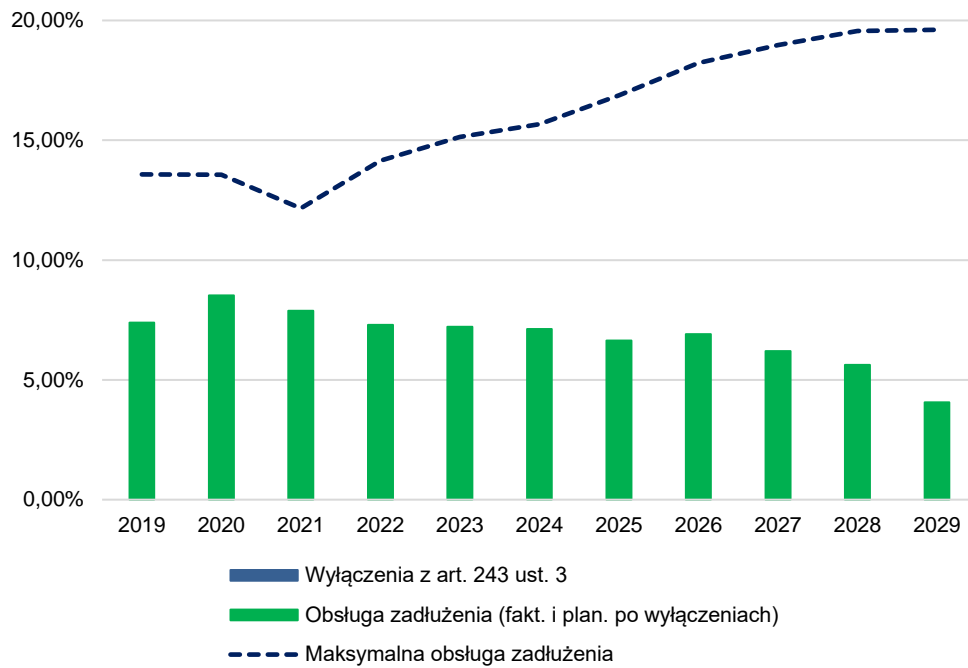

PO WERYFIKACJI

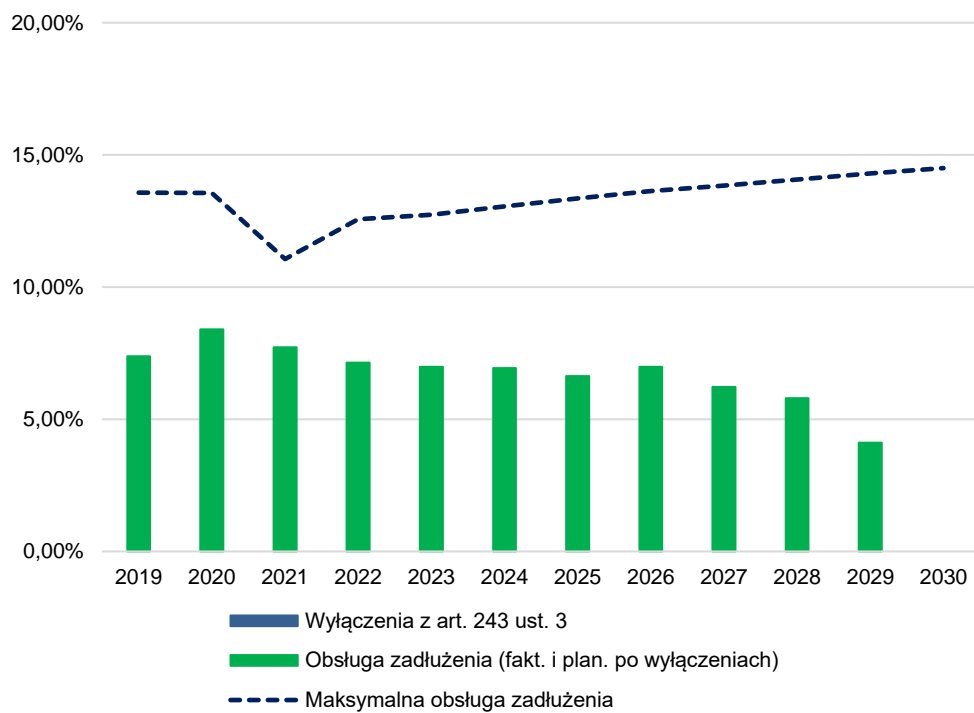

Zabierzów

PRZED WERYFIKACJĄ

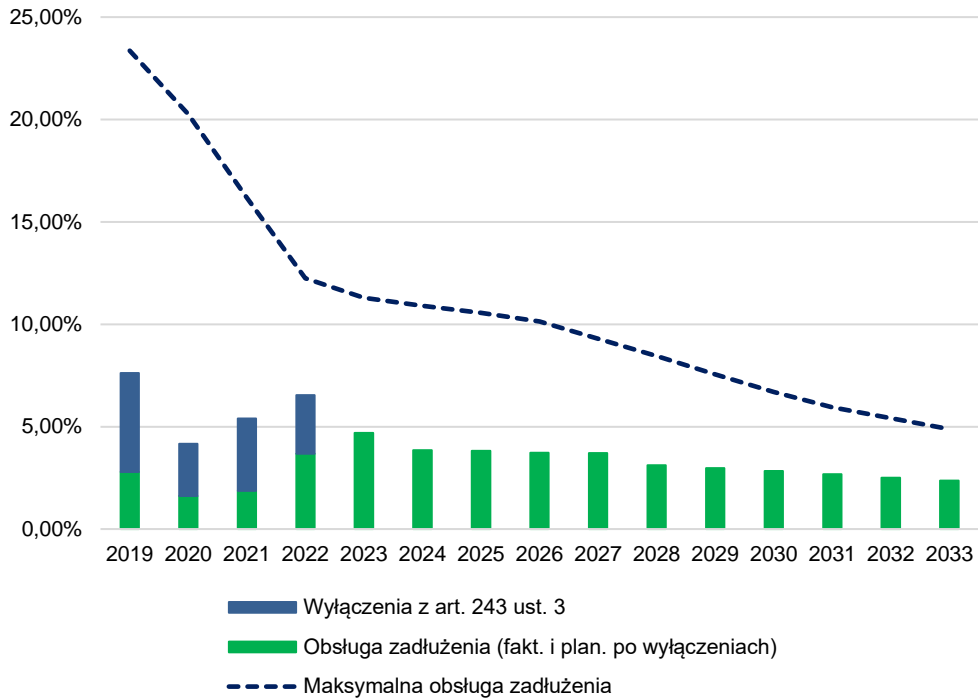

PO WERYFIKACJI

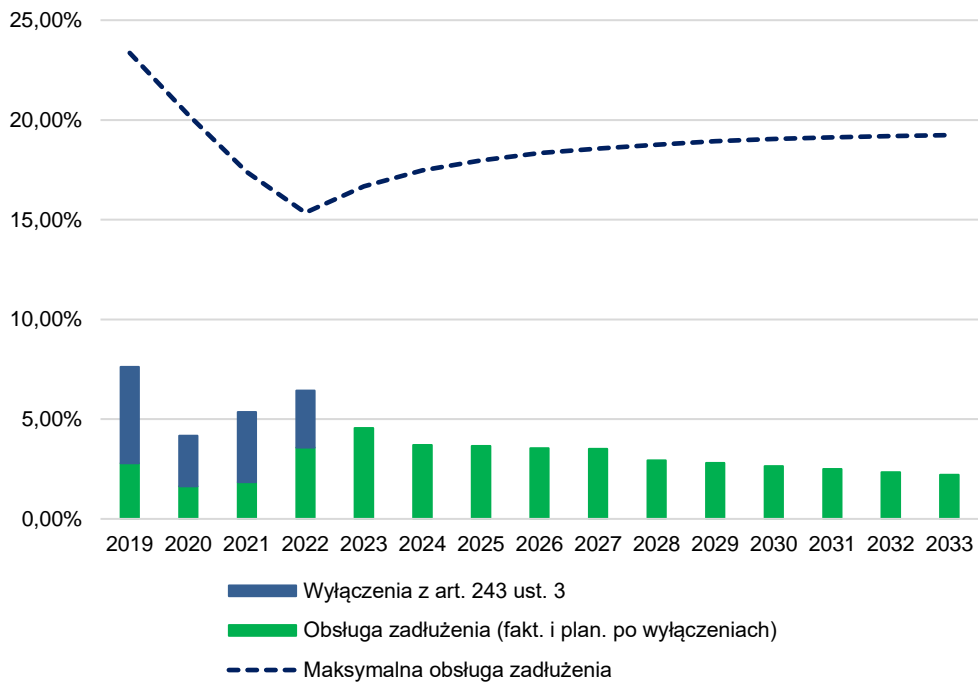

Zielonki

PRZED WERYFIKACJĄ

PO WERYFIKACJI

2. METODOLOGIA BADANIA POZIOMU ROZWOJU GMIN

Podstawę wyznaczenia poziomu rozwoju gmin wchodzących w skład Krakowskiego Obszaru Funkcjonalnego stanowi wskaźnik syntetyczny. Wykorzystuje się go do badania złożonych zjawisk opisujących więcej niż jedną zmienną. Służy on w szczególności do oceny poziomu społeczno-gospodarczego jednostki poprzez porównanie poszczególnych mierników i otrzymanie jednego syntetycznego wskaźnika poziomu rozwoju. Jest to możliwe dzięki standaryzacji różnych zmiennych niezależnie od ich rodzaju, znaku, wielkości i jednostek. Na kluczowe etapy tej metody składają się:

- 1) dobór odpowiednich wskaźników ze względu na opisywany obszar, reprezentacyjność danych i odpowiednią próbę badania;
- 2) weryfikacja wskaźników pod względem merytorycznym i statystycznym;
- 3) standaryzacja wskaźników, czyli ujednoczenie charakteru zmiennych i doprowadzenie różnoimiennych zmiennych do wzajemnej porównywalności;
- 4) agregacja zestandaryzowanych zmiennych, czyli wyznaczenie wspólnego wskaźnika dla poszczególnych zmiennych.

Biorąc pod uwagę powyższe, w pierwszej kolejności wybrano 8 kluczowych obszarów z punktu widzenia funkcjonowania gminy, dla których przyporządkowano odpowiednie wskaźniki. Były to:

- 1) demografia,
- 2) sytuacja społeczna,
- 3) kondycja finansowa,
- 4) aktywność gospodarcza,
- 5) stan oświaty,
- 6) infrastruktura techniczna,
- 7) gospodarka komunalna,
- 8) planowanie przestrzenne.

Wskaźniki wybrane do badania stopnia rozwoju poszczególnych obszarów przedstawia tabela poniżej. Przy doborze wymienionych wskaźników kierowano się przede wszystkim ich istotnością z punktu widzenia badanego zjawiska, mierzalnością, logicznością wzajemnych powiązań oraz całościowym wyjaśnieniem zakresu zjawiska.

Następnie dla każdego obszaru wyznaczono wskaźnik syntetyczny pod względem wartości poszczególnych wskaźników w 2018 roku oraz dynamiki z lat 2011-2017.

Tabela 16. Wykaz wskaźników służących do wyznaczenia poziomu rozwoju gmin Krakowskiego Obszaru Funkcjonalnego

Wskaźnik		Kierunek wpływu*	Interpretacja wskaźnika
DEMOGRAFIA			
D1	Liczba ludności	+	Informuje o stanie ludności na terenie gminy. Z punktu widzenia sytuacji demograficznej wzrost liczby mieszkańców oceniany jest korzystnie.
D2	Migracje mieszkańców	+	Saldo migracji ludności na 1000 mieszkańców. Wskaźnik stanowi informację o różnicy pomiędzy osobami wprowadzającymi się do gminy a osobami opuszczającymi gminę. Pożądane jest posiadanie wysokiego dodatniego salda, ponieważ świadczy to o stworzeniu atrakcyjnych warunków do mieszkania.
D3	Mieszkańcy w wieku kreatywnym	+	Wskaźnik informuje o liczbie mieszkańców w wieku 25-34 lat przypadającej na 1.000 mieszkańców. Jego wysoka wartość pozytywnie wpływa na gminę, ponieważ wskazuje na liczbę mieszkańców, którzy mogą stanowić główną siłę napędową rozwoju ekonomicznego.
D4	Małżeństwa	+	Liczba małżeństw przypadająca na 1.000 mieszkańców. Większa wartość wskaźnika oznacza poprawę potencjału do zwiększenia przyrostu naturalnego a tym samym do poprawy sytuacji demograficznej gminy.
D5	Współczynnik dzietności	+	Parametr określający liczbę urodzonych dzieci przypadających na jedną kobietę w wieku rozrodczym (15-49 lat). Wskaźnik silnie związany z zastępowalnością pokoleń, dlatego wysoka wartość parametru jest oceniana pozytywnie.
D6	Przyrost naturalny	+	Różnica pomiędzy liczbą urodzeń żywych a liczbą zgonów. Wysoki przyrost naturalny informuje o skuteczności działań podejmowanych przez lokalne władze. Wskaźnik przeliczony na 1.000 mieszkańców.
D7	Senioralne obciążenie demograficzne	-	Wskaźnik obliczony poprzez podzielenie ludności w wieku poprodukcyjnym przez ludność w wieku produkcyjnym. Wyższa jego wartość oznacza słabnący potencjał lokalnego rynku pracy i przedsiębiorczości mieszkańców.
D8	Zastępowalność pokoleń	+	Współczynnik będący relacją liczby osób w wieku 0-14 do liczby osób powyżej 64 roku życia. Im wyższa wartość parametru, tym lepsza sytuacja demograficzna gminy. Przyjmuje się, że prosta zastępowalność pokoleń jest możliwa do osiągnięcia, jeśli wskaźnik osiąga wartości z przedziału między 2,10 – 2,15.
D9	Perspektywa kapitału ludzkiego	+	Parametr określono jako różnicę liczby mieszkańców w wieku 10-24 i 50-64 lat, którą następnie podzielono na 1.000 mieszkańców. Wskaźnik łączy w sobie informację o liczbie osób zbliżających się do końca kariery zawodowej (50-64 lata) z liczbą osób, które w najbliższym czasie będą ją rozpoczynały (10-24 lata). Mając na uwadze sytuację demograficzną, korzystne jest osiąganie wysokich wartości tego wskaźnika.
SYTUACJA SPOŁECZNA			
S1	Wydatki na ochronę zdrowia	+	Wskaźnik oznacza wartość wydatków na ochronę zdrowia w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Wskaźnik wyrażony w zł. Wysoka wartość wskaźnika świadczy o wysokim poziomie finansowania ochrony zdrowia w gminie.
S2	Wydatki na pomoc społeczną	-	Wskaźnik oznacza wielkość wydatków na pomoc społeczną w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Wyższa wartość wskaźnika oznacza ubożenie się społeczeństwa i zwiększone zapotrzebowanie na pomoc mieszkańcom ze strony gminy.
S3	Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej	-	Wskaźnik oznacza udział liczby osób korzystających z środowiskowej pomocy społecznej w ogóle mieszkańców. Wyższy wskaźnik oznacza zwiększone zapotrzebowanie na środowiskową pomoc społeczną wśród mieszkańców gminy.

S4	Dzieci otrzymujące zasiłek rodzinny	-	Wskaźnik oznacza liczbę dzieci otrzymujących zasiłek rodzinny na dzieci w wieku 0-18 lat. Im większa wartość wskaźnika oznacza, że rośnie udział dzieci potrzebujących pomocy. Wskaźnik wyrażony w %.
S5	Kwota świadczeń rodzinnych	-	Wskaźnik oznacza kwotę świadczeń rodzinnych przyznawanych przez gminę w przeliczeniu na liczbę mieszkańców. Im wyższa kwota, tym większe zapotrzebowanie na świadczenia rodzinne w gminie. Wskaźnik wyrażony w zł.
S6	Wielkość mieszkań	+	Wskaźnik oznacza przeciętną powierzchnię użytkową mieszkania przypadającą na jednego mieszkańca. Wyższa wartość wskaźnika oznacza zamożniejsze społeczeństwo. Wskaźnik wyrażony w m2.
S7	Zagęszczenie mieszkań	-	Wskaźnik oznacza przeciętną liczbę osób na 1 mieszkanie. Niska wartość wskaźnika oznacza gorszą sytuację materialną mieszkańców.
S8	Liczba przyznanych dodatków mieszkaniowych	-	Wskaźnik oznacza liczbę przyznanych dodatków mieszkaniowych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Wyższa wartość oznacza większe zapotrzebowanie na dodatki mieszkaniowe wśród mieszkańców gminy. Wskaźnik wyrażony w osobach.
S9	Kwota wypłaconych dodatków mieszkaniowych	-	Wskaźnik oznacza kwotę wypłaconych dodatków mieszkaniowych na 1000 mieszkańców. Wyższa wartość oznacza większe zapotrzebowanie na dodatki mieszkaniowe wśród mieszkańców gminy. Wskaźnik wyrażony w zł.
KONDYCJA FINANSOWA			
F1	Poziom dochodów	+	Wskaźnik obliczono dzieląc sumę wszystkich dochodów budżetowych przez liczbę mieszkańców. Wysoka wartość parametru świadczy o zamożności gminy.
F2	Dochody własne	+	Dochody własne są kategorią, na którą gmina ma największy wpływ zarówno pod względem ich ustalania jak i poboru. Dlatego ze względu na ocenę kondycji finansowej pożądane jest posiadanie jak największych wpływów ze źródeł zaliczanych do dochodów własnych. Wskaźnik został obliczony na jednego mieszkańca.
F3	Udział dochodów własnych	+	Suma dochodów własnych podzielona przez wartość dochodów ogółem pozwala na określenie poziomu samodzielności finansowej gminy. Im większa wartość wskaźnika, tym gmina posiada większą swobodę w zakresie realizacji zadań własnych.
F4	Udział podatków i opłat lokalnych	+	Podatki i opłaty lokalne podzielone przez dochody ogółem. Ze względu na sposób ustalania i gromadzenia tego rodzaju dochodów, lokalne władze posiadają bezpośredni wpływ na stawki, a tym samym również na wysokość osiąganych dochodów. Wyższa wartość wskaźnika informuje o większej liczbie podatników a także wskazuje na dobre wykorzystywanie bazy podatkowej.
F5	Dochody majątkowe	+	Wskaźnik określa wartość wszystkich dochodów majątkowych (m. in. dotacje UE) przypadającą na jednego mieszkańca. Wysoka wartość parametru pozytywnie świadczy o skuteczności działań w zakresie pozyskiwania dodatkowych środków na realizację zadań inwestycyjnych.
F6	Udział dochodów majątkowych	+	Wskaźnik określono poprzez podzielenie łącznej wartości dochodów majątkowych przez dochody ogółem. Jego wysoka wartość odzwierciedla sposób finansowania zadań inwestycyjnych środkami pochodzącymi ze sprzedaży majątku oraz uzyskiwanych dotacji.
F7	Udział dotacji z UE	+	Udział dotacji z UE w dochodach ogółem pozwala na określenie priorytetów działalności władz lokalnych i skuteczności ich realizacji. Wskaźnik osiągający wyższe wartości oznacza dobre wykorzystanie możliwości pozyskania dodatkowych bezzwrotnych środków na realizację zadań inwestycyjnych.
F8	Poziom wydatków	-	Wartość wydatków budżetowych w danym roku podzielona przez liczbę mieszkańców. Wskaźnik informuje o łącznych nakładach na realizację wszystkich zadań wykonywanych przez gminę, dlatego jego mniejsza wartość powinna być interpretowana jako niższy koszt realizacji i wyraz gospodarności.
F9	Udział wydatków majątkowych	+	Wskaźnik informuje o procentowym udziale wydatków majątkowych w wydatkach ogółem. Świadczy o wysokości nakładów na realizację inwestycji i przyjętych priorytetach w zakresie realizacji zadań własnych.

F10	Udział wydatków UE	+	Parametr określający wydatki z udziałem środków UE w wydatkach ogółem. Wyższa wartość oznacza korzystniejszy dla budżetu gminy sposób finansowania realizacji zadań własnych.
F11	Wydatki na administrację	-	Wydatki na funkcjonowanie urzędu oraz rady podzielone przez wydatki ogółem. Wskaźnik informuje o nakładach na obsługę administracyjną realizowanych zadań. Pozytywnie jest oceniana sytuacja, gdy jego wartość maleje.
F12	Wynik budżetu bieżącego	+	Różnica wynikająca z odjęcia od dochodów bieżących sumy wydatków bieżących. Im wyższa wartość wskaźnika, tym więcej środków posiada gmina na realizację zadań inwestycyjnych. Wskaźnik został obliczony na jednego mieszkańca.
F13	Zdolność kredytowa	+	Wskaźnik odzwierciedlający relację wyniku operacyjnego do dochodów ogółem. Jego poszczególne elementy wchodzi w skład wskaźnika z art. 243 u.f.p., dlatego przekładają się na zdolność gminy do zaciągania i obsługi zobowiązań. Powoduje to, że im wyższa wartość parametru, tym lepsza jest kondycja finansowa gminy.
F14	Samodzielność finansowa	+	Parametr stanowi sumę nadwyżki operacyjnej powiększonej o dochody majątkowe, która następnie została podzielona przez wartość wydatków majątkowych. Jego zbadanie pozwala na określenie, jaką wartość inwestycji gmina może realizować ze środków własnych, dlatego korzystne jest osiągnięcie gdy wskaźnik osiąga wysokie wartości.
F15	Obciążenie spłatą długu	-	Łączna wartość zadłużenia przypadająca na jednego mieszkańca. Wskaźnik informuje o sumie zobowiązań z tytułu kredytów, pożyczek lub emisji obligacji, które pozostają do spłaty. Jego zbyt wysoka wartość nie jest dobrze oceniana, ponieważ skutkuje koniecznością przeznaczenia większej części dochodów na spłatę zadłużenia, co ogranicza elastyczność finansową gminy.
F16	Poziom zadłużenia	-	Wskaźnik stanowiący wynik dzielenia kwoty długu przez dochody ogółem. W przeszłości za granicę racjonalnego poziomu zadłużenia gminy uważano 60%. Obecnie limit ten ma mniejsze znaczenie, jednakże wyższa wartość wskaźnika może oznaczać utrudnioną spłatę zadłużenia lub niepotrzebne wydłużanie okresu spłaty.
F17	Spłaty i koszty obsługi zadłużenia	-	Suma spłat kredytów, pożyczek lub wykupów obligacji powiększona o płacone odsetki, a następnie podzielona przez dochody ogółem. Wskaźnik stanowi lewą stronę nierówności określonej w art. 243 u.f.p. i odpowiada za rzeczywiste obciążenie spłatą długu. Przy ocenie kondycji finansowej wyższe wartości parametru oceniane są niekorzystnie.
F18	Koszt obsługi długu	-	Wskaźnik informuje o wartości wydatków na zapłatę odsetek od każdego 1 mln zaciągniętych kredytów, pożyczek lub emisji obligacji. Wysoka wartość parametru może oznaczać, że w ramach zawartych umów gmina ma niekorzystne stawki oprocentowania zaciągniętych zobowiązań.
F19	Środki do dyspozycji	+	Wartość nadwyżki operacyjnej pomniejszona o spłatę długu. Większa kwota pozostała po uwzględnieniu spłaty długu korzystnie wpływa na kondycję finansową. Wskaźnik został obliczony na jednego mieszkańca.
F20	Udział wolnych środków w dochodach bieżących	+	Relacja kwoty nadwyżki operacyjnej pomniejszonej o spłaty długu do kwoty dochodów bieżących. Wskaźnik pozwala na ocenę siły i stabilności lokalnych finansów, dlatego pożądane jest zwiększanie jego wartości.
AKTYWNOŚĆ GOSPODARCZA			
GL1	Osoby prowadzące działalność gospodarczą	+	Wskaźnik oznacza liczbę osób prowadzących własną działalność gospodarczą w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym. Charakteryzuje przedsiębiorczość oraz potencjał rozwoju gospodarki lokalnej. Im wyższy wskaźnik, tym większy potencjał rozwoju gospodarki lokalnej.
GL2	Gminne spółki handlowe	+	Wskaźnik oznacza liczbę spółek prawa handlowego, w których gmina jest większościowym udziałowcem. Im większa wartość wskaźnika, tym większe czynne zaangażowanie w gospodarkę lokalną.

GL3	Liczba wpisów do REGON	+	Wskaźnik oznacza podmioty wpisane do REGON na 1000 ludności. Większa wartość wskaźnika sugeruje poprawę koniunktury w gospodarce lokalnej.
GL4	Liczba wypisów z REGON	-	Wskaźnik oznacza podmioty wypisane z REGON na 1000 ludności. Większa wartość wskaźnika sugeruje pogorszenie koniunktury w gospodarce lokalnej.
GL5	Wpływy z PIT	+	Wskaźnik oznacza wpływ z tytułu udziału w PIT w przeliczeniu na 1 mieszkańca w wieku produkcyjnym. Większa wartość wskaźnika oznacza poprawę stanu finansów gminy oraz poprawę koniunktury w gospodarce lokalnej.
GL6	Wpływy z CIT	+	Wskaźnik oznacza udział wpływów z tytułu udziału w podatku CIT w dochodach ogółem. Wyrażony jest w %. Większa wartość wskaźnika oznacza poprawę stanu finansów gminy oraz poprawę koniunktury w gospodarce lokalnej.
GL7	Siła podatkowa gospodarki lokalnej	+	Wskaźnik oznacza udział wpływów z podatku od nieruchomości płaconego przez osoby prawne powiększonego o podatek od środków transportowych do dochodów ogółem. Wyrażony jest w %. Wyższa wartość relacji świadczy o dobrej koniunkturze i sytuacji lokalnych przedsiębiorców.
GL8	Polityka podatkowa	+	Wskaźnik przedstawia skutki obniżenia górnych stawek podatkowych, udzielonych ulg i zwolnień, rozłożenia podatku na raty w podatku od środków transportowych oraz podatku od nieruchomości płaconym przez osoby prawne. Wartość ta została podzielona przez łączne wpływy obu wyżej wymienionych podatków. Wyższa wartość wskaźnika świadczy o tworzeniu korzystniejszych warunków dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości.
GL9	Wpływy z koncesji	+	Wskaźnik przedstawia wartość wpływów z tytułu opłat za zezwolenie na sprzedaż alkoholu w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Wyższa wartość wskaźnika sugeruje rozwój gospodarki lokalnej, m.in. poprzez powstawanie nowych punktów gastronomicznych, sklepów spożywczych itp.
GL10	Bezrobocie wśród osób w wieku produkcyjnym	-	Wskaźnik oznacza udział osób bezrobotnych w ogóle osób w wieku produkcyjnym. Charakteryzuje on rynek pracy w gminie. Im wyższy udział osób bezrobotnych w ogóle osób w wieku produkcyjnym, tym gorszy stan lokalnego rynku pracy.
GL11	Długotrwałe bezrobocie	-	Wskaźnik oznacza udział osób bezrobotnych powyżej 1 roku w ogóle osób bezrobotnych. Im wyższy stosunek osób długotrwałe bezrobotnych w ogóle osób bezrobotnych, tym mniejsza elastyczność oraz dopasowanie strukturalne lokalnego rynku pracy.
GL12	Bezrobocie rejestrowane	-	Wskaźnik oznacza liczbę bezrobotnych zarejestrowanych ogółem w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Im wyższy udział osób bezrobotnych w ogóle mieszkańców, tym gorszy stan lokalnego rynku pracy.
JAKOŚĆ OŚWIATY			
O1	Liczba dzieci w przedszkolach	+	Wskaźnik oznacza liczbę dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego w przeliczeniu na 1000 dzieci w wieku 3-5 lat. Wysoka wartość wskaźnika świadczy zarówno o dostępności infrastruktury edukacyjno-wychowawczej dla najmłodszych dzieci, jak i chęci korzystania z tej formy opieki dla potomstwa przez rodziców.
O2	Obciążenie przedszkoli	-	Wskaźnik oznacza liczbę dzieci w wieku 3-5 lat na 1 miejsce w placówkach wychowania przedszkolnego. Wartość wskaźnika znacząco przekraczająca 1 świadczy o niedostosowaniu infrastruktury edukacyjno-wychowawczej dla najmłodszych dzieci do potrzeb mieszkańców.
O3	Współczynnik skolaryzacji	+	Wskaźnik oznacza współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych. Jest to relacja liczby osób uczących się na danym poziomie kształcenia do liczby ludności w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania. Im wyższa wartość wskaźnika, tym lepiej. Wyrażony jest w %. Wartości powyżej 100% wskazują na obecność uczniów spoza gminy.
O4	Średnia liczebność oddziałów w SP	-	Wskaźnik oznacza liczbę uczniów na oddział w szkole podstawowej. Im wyższa wartość wskaźnika, tym mniej korzystne warunki nauki.

O5	Średnia liczba uczniów na nauczyciela w SP	-	Wskaźnik wskazuje na średnią liczbę uczniów przypadających na jednego nauczyciela. Im wyższa wartość wskaźnika, tym mniej korzystne warunki nauki.
O6	Wartość subwencji oświatowej przypadająca na ucznia	+	Wskaźnik oznacza wysokość subwencji oświatowej na 1 ucznia. Wysoka wartość wskaźnika świadczy o wyższym poziomie finansowania oświaty z budżetu państwa..
O7	Pokrycie wydatków oświatowych subwencją oświatową	-	Wskaźnik oznacza stosunek wartości wydatków oświatowych do subwencji oświatowej. Wskaźnik powyżej 1 świadczy o tym, że gmina nie pokrywa całości wydatków na oświatę subwencją oświatową, w efekcie ponosi dodatkowe nakłady na rozwój oświaty.
O8	Wydatki oświatowe na ucznia	+	Wskaźnik oznacza wysokość wydatków oświatowych na 1 ucznia. Wysoka wartość wskaźnika świadczy o wysokim poziomie finansowania oświaty w gminie.
O9	Nakłady na godzinę nauczania w szkole	+	Wskaźnik oznacza średnią wartość wydatków na zrealizowanie jednej godziny lekcyjnej w ramach nauczania podstawowego. Wyższa wartość wskaźnika oznacza zapewnienie lepszego finansowania zadań oświatowych co powinno przekładać się na standard i jakość nauczania.
O10	Inwestycje w oświatę	+	Wskaźnik oznacza stosunek wydatków majątkowych w oświacie do wydatków ogółem. Wysoka wartość wskaźnika wskazuje na odpowiedni poziom inwestycji w oświacie, a tym samym wzrost jakości warunków nauczania w gminie.
INFRASTRUKTURA TECHNICZNA			
IT1	Nakłady na transport i łączność	+	Wskaźnik oznacza wartość wydatków bieżących w dziale 600 (transport i łączność) w ogóle wydatków. Wyższa wartość wskaźnika świadczy o wysokich nakładach na bieżące utrzymanie dróg. Wyrażony jest w %.
IT2	Dostępność do sieci gazowej	+	Wskaźnik oznacza udział ludności korzystającej z sieci gazowej w ludności ogółem. Im wyższa wartość wskaźnika tym większa dostępność mieszkańców do sieci gazowej. Wyrażony jest w %.
IT3	Stopień zwodociągowania gminy	+	Wskaźnik oznacza udział ludności korzystającej z sieci wodociągowej w ludności ogółem. Im wyższa wartość wskaźnika tym większa dostępność mieszkańców do sieci wodociągowej. Wyrażony jest w %.
IT4	Stopień skanalizowania gminy	+	Wskaźnik oznacza udział ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej w ludności ogółem. Im wyższa wartość wskaźnika tym większa dostępność mieszkańców do sieci kanalizacyjnej. Wyrażony jest w %.
IT5	Korzystający z oczyszczalni ścieków	+	Wskaźnik oznacza udział ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków w ludności ogółem. Im wyższa wartość wskaźnika tym więcej ścieków zostaje oczyszczonych. Wyrażony jest w %.
IT6	Rozwój infrastruktury technicznej	+	Wskaźnik oznacza wartość wydatków inwestycyjnych na gospodarkę komunalną (działy 400, 600 i 900 klasyfikacji budżetowej) w stosunku do ogółu wydatków. Wyższe nakłady inwestycyjne oznaczają zwiększenie dostępności infrastruktury technicznej dla mieszkańców, Wskaźnik wyrażony jest w %.
IT7	Awaryjność sieci wodociągowej	-	Wskaźnik oznacza liczbę awarii sieci wodociągowej na 1000 przyłączy. Wyższy wskaźnik oznacza gorszą jakość sieci.
IT8	Awaryjność sieci kanalizacyjnej	-	Wskaźnik oznacza liczbę awarii sieci kanalizacyjnej na 1000 przyłączy. Wyższy wskaźnik oznacza gorszą jakość sieci.
GOSPODARKA KOMUNALNA			

GK1	Zużycie wody przez mieszkańców	-	Wskaźnik oznacza zużycie wody na 1 mieszkańca gminy. Wyrażony w m3. Wyższe zużycie wody powoduje większe nakłady na jej oczyszczanie i pogorszenie jakości środowiska przyrodniczego.
GK2	Odprowadzanie ścieków przemysłowych	-	Wskaźnik oznacza ilość ścieków przemysłowych odprowadzonych na mieszkańca/ Wyrażony jest w m3. Wyższa wartość wskaźnika oznacza wzrost zanieczyszczenia środowiska, w tym wód i gleb.
GK3	Dopłaty do wody i ścieków	+	Wskaźnik oznacza wysokość dopłat do wody i ścieków przez gminę na 1 mieszkańca. Wyższe dopłaty oznaczają większe odciążenie mieszkańców gminy w ponoszonych kosztach na usługi komunalne.
GK4	Zebrane odpady zmieszane	-	Wskaźnik oznacza wielkość odpadów zmieszanych odebranych w ciągu roku na 1 mieszkańca. Wyrażony jest w kg. Wyższa wartość wskaźnika oznacza pogorszenia się jakości środowiska przyrodniczego i nieskuteczność systemu segregacji odpadów.
GK5	Rentowność gospodarki odpadami	+	Wskaźnik oznacza stosunek dochodów z tytułu opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi (rozdział 90002 klasyfikacji budżetowej) do wydatków związanych z gospodarką odpadami (rozdział 90002). Wartość równa 1 świadczy o tym, że gmina w całości pokrywa wydatki na gospodarkę odpadami wpływami z tytułu opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi. Wartość poniżej 1 oznacza, że gmina ponosi większe wydatki, niż dochody z tego tytułu.
GK6	Nakłady na publiczny transport zbiorowy	+	Wskaźnik oznacza wielkość wydatków na publiczny transport zbiorowy (rozdział 60004 klasyfikacji budżetowej) w wydatkach ogółem. Wyrażony jest w %.
PLANOWANIE PRZESTRZENNE			
GP1	Powierzchnia objęta MPZP	+	Wskaźnik oznacza udział powierzchni objętej miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w ogólnej powierzchni gminy. Decyduje o jakości zagospodarowania przestrzennego na terenie gminy. Im większa powierzchnia gminy objęta MPZP tym większa kontrola gminy w zakresie planowania przestrzennego. Wyrażony jest w %.
GP2	Wydatki na MPZP	+	Wskaźnik oznacza udział wydatków na MPZP (zgodnie z rozdziałem 71004 klasyfikacji budżetowej) w wydatkach w dziale 710. Wyższy wskaźnik oznacza większe nakłady na opracowanie lub zmianę MPZP, co zwiększa jakość planowania przestrzennego w gminie. Wyrażony jest w %.
GP3	Decyzje WZ ogółem	-	Wskaźnik oznacza liczbę wydanych decyzji o warunkach zabudowy w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Więcej wydanych decyzji WZ w gminie oznacza utratę kontroli gminy nad planowaniem przestrzennym, co skutkuje pogorszeniem jakości przestrzeni publicznej i chaosem przestrzennym.
GP4	Decyzje WZ dla zabudowy jednorodzinnej	-	Wskaźnik oznacza udział liczby wydanych decyzji o WZ dla zabudowy jednorodzinnej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Wyższy wskaźnik oznacza większe rozprzestrzenianie się zabudowy mieszkaniowej w chaotyczny sposób. Wyrażony jest w %.
GP5	Obszary prawnie chronione	-	Wskaźnik oznacza udział obszarów prawnie chronionych w ogólnej powierzchni gminy. Wyższy wskaźnik oznacza większe ograniczenie sposobu zagospodarowania powierzchni gminy. Wyrażony jest w %.

*Objaśnienia: kierunek wpływu „+” oznacza, że wzrost wartości wskaźnika prowadzi do poprawy sytuacji gminy; kierunek wpływu „-” oznacza, że spadek wartości wskaźnika prowadzi do poprawy sytuacji gminy.

Źródło: opracowanie własne.

Jak wskazano powyżej, wyznaczenie syntetycznej miary wzrostu wiąże się ze standaryzacją wskaźników w celu sprowadzenia zmiennych o różnej wartości i jednostkach do wzajemnej porównywalności. Standaryzacja z kolei wiąże się z określeniem kierunku wpływu każdego ze wskaźników, czyli identyfikacją, czy dany wskaźnik jest stymulantą (jego wzrost jest korzystny dla gminy), czy destymulantą (zmienna, dla której wzrost wartości negatywnie wpływa na gminę) oraz doбором odpowiedniej grupy porównawczej, aby opisywaną gminę odnieść do średniej dla podobnych gmin.

Przy doborze grup porównawczych kierowano się klasyfikacją funkcjonalną gmin na potrzeby monitoringu planowania przestrzennego przeprowadzoną przez Śleszyńskiego i Komornickiego przedstawioną w tabeli poniżej. Podział ten umożliwi porównanie gmin o podobnym potencjale rozwoju z punktu widzenia ich lokalizacji oraz pełnionych funkcji na poziomie lokalnym czy też regionalnym. Dodatkowo gminy należące do tej samej klasy funkcjonalnej podzielono na ich rodzaj (miasta na prawach powiatu, gminy miejskie, miejsko-wiejskie i wiejskie). W efekcie otrzymano 24 grupy porównawcze.

Tabela 17. Dobór grup porównawczych

Klasyfikacja funkcjonalna gmin Polski na potrzeby monitoringu planowania przestrzennego (Przemysław Śleszyński, Tomasz Komornicki)		Liczba gmin
A	Rdzenie Miejskich Obszarów Funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich (stolic województw)	33
B	Strefy zewnętrzne Miejskich Obszarów Funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich (stolic województw)	266
C	Rdzenie obszarów funkcjonalnych miast subregionalnych	55
D	Strefy zewnętrzne obszarów funkcjonalnych miast subregionalnych	201
E	Miasta - ośrodki wielofunkcyjne	142
F	Gminy z rozwiniętą funkcją transportową	137
G	Gminy o innych rozwiniętych funkcjach pozarolniczych (turystyka oraz funkcje wielkopowierzchniowe, w tym przemysł wydobywczy)	222
H	Gminy z intensywnie rozwiniętą funkcją rolniczą	496
I	Gminy z umiarkowanie rozwiniętą funkcją rolniczą	665
J	Gminy ekstensywnie zagospodarowane (funkcje leśne, ochrony przyrody)	262

Zródło: Klasyfikacja funkcjonalna gmin Polski.

Z tego względu:

1. Miasto Kraków porównane zostało do innych miast będących ośrodkami centralnymi obszarów funkcjonalnych w Polsce (rdzenie MOF ośrodków wojewódzkich);
2. gminy miejsko-wiejskie Krakowskiego Obszaru Funkcjonalnego porównane zostały do innych gmin miejsko-wiejskich leżących w strefach podmiejskich obszarów funkcjonalnych (strefy zewnętrzne MOF ośrodków wojewódzkich);
3. gminy wiejskie Krakowskiego Obszaru Funkcjonalnego porównane zostały do innych gmin wiejskich leżących w strefach podmiejskich obszarów funkcjonalnych (strefy zewnętrzne MOF ośrodków wojewódzkich).

Całkowity skład grupy porównawczej gmin wchodzących w skład Krakowskiego Obszaru Funkcjonalnego przedstawia tabela poniżej.

Tabela 18. Skład grupy porównawczej gmin wchodzących w skład Krakowskiego Obszaru Funkcjonalnego

Rdzenie Miejskich Obszarów Funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich				
Gdynia	Kraków	Piekary Śląskie	Sosnowiec	Zabrze
Gliwice	Lublin	Poznań	Szczecin	Zielona Góra
Gorzów Wielkopolski	Łódź	Ruda Śląska	Świętochłowice	
Jaworzno	Mysłowice	Rzeszów	Toruń	
Katowice	Olsztyn	Siemianowice Śląskie	Tychy	
Kielce	Opole	Sopot	Wrocław	
Gminy miejsko-wiejskie stref zewnętrznych Miejskich Obszarów Funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich				
Jelcz-Laskowice	Rzgów	Karczew	Boguchwała	Morawica
Oborniki Śląskie	Tuszyn	Góra Kalwaria	Głogów Małopolski	Barczewo
Trzebnica	Aleksandrów Łódzki	Konstancin-Jeziorna	Tyczyn	Buk
Kąty Wrocławskie	Stryków	Piaseczno	Choroszcz	Kostrzyn
Sobótka	Krzyszowice	Tarczyn	Czarna Białostocka	Kórnik
Siechnice	Skala	Brwinów	Supraśl	Mosina
Koronowo	Skawina	Błonie	Wasilków	Murowana Goślina
Solec Kujawski	Świątniki Górne	Łomianki	Zabłudów	Pobiedziska
Kowalewo Pomorskie	Dobczyce	Ożarów Mazowiecki	Kartuzy	Stęszew
Szubin	Myślenice	Radzymin	Żukowo	Swarzędz
Łabiszyn	Niepołomice	Wołomin	Siewierz	Nekla
Piaski	Wieliczka	Lewin Brzeski	Sońcówce	Goleniów
Czerwieńsk	Grodzisk Mazowiecki	Niemodlin	Łazy	Gryfino
Sulechów	Serock	Prószków	Chęciny	Nowe Warpno
Koluszki	Halinów	Błazowa	Daleszyce	Police
Gminy wiejskie stref zewnętrznych Miejskich Obszarów Funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich				
Oleśnica	Bogdaniec	Jaktorów	Chmielnik	Bojszowy
Miękinia	Deszczno	Żabia Wola	Krasne	Chełm Śląski
Wisznia Mała	Kłodawa	Jabłonna	Lubenia	Górno
Czernica	Santok	Nieporęt	Świlcza	Masłów
Długoleka	Świdnica	Wieliszew	Trzebownik	Miedziana Góra
Kobierzyce	Zabór	Dębe Wielkie	Czudec	Piekoszów
Żórawina	Andrespol	Mińsk Mazowiecki	Dobrzyniewo Duże	Sitkówka-Nowiny
Białe Błota	Brójce	Czosnów	Juchnowiec Kościelny	Zagnańsk
Dąbrowa Chełmińska	Nowosolna	Pomiechówek	Turośń Kościelna	Dywity
Dobrcz	Dobroń	Celestynów	Cedry Wielkie	Gietrzwałd
Nowa Wieś Wielka	Ksawerów	Wiązowna	Kolbudy	Jonkowo
Osielsko	Lutomiersk	Lesznów	Pruszcz Gdański	Purda
Siczenko	Pabianice	Prażmów	Pszczółki	Stawiguda
Lubicz	Zgierz	Michałowice	Przodkowo	Łubowo
Łubianka	Brzeziny	Nadarzyn	Kosakowo	Czerwonak
Łysomice	Czernichów	Raszyn	Puck	Dopiewo

Obrowo	Igołomia-Wawrzeńczyce	Izabelin	Szemud	Kleszczewo
Wielka Nieszawka	Iwanowice	Leszno	Wejherowo	Komorniki
Zławieś Wielka	Jerzmanowice-Przegonia	Stare Babice	Bobrowniki	Rokietnica
Lubartów	Kocmyrzów-Luborzycza	Radziejowice	Mierzęcice	Suchy Las
Głusk	Liszki	Chrzastowice	Psary	Tarnowo Podgórne
Jabłonna	Michałowice	Dąbrowa	Gierałtowice	Każmierz
Jastków	Mogilany	Dobrzeń Wielki	Pilchowice	Stare Czarnowo
Konopnica	Wielka Wieś	Komprachcice	Rudziniec	Dobra (Szczecińska)
Niedzwica Duża	Zabierzów	Łubniany	Ornontowice	Kołbaskowo
Niemce	Zielonki	Tarnów Opolski	Wyry	Kobylanka
Strzyżewice	Siepraw	Tułowice	Kobiór	
Wólka	Biskupice	Turawa	Ożarowice	
Spiczyn	Gdów	Czarna	Świerklaniec	
Melgiew	Kłaj	Łańcut	Zbrostawice	

Źródło: opracowanie własne.

W celu standaryzacji wskaźników posłużono się metodą wyrażoną wzorem:

$$x'_{ij} = \frac{x_{ij} - \bar{x}_{gp}}{s_{gp}}, \text{ gdy zmienna jest stymulantą lub}$$

$$x'_{ij} = \frac{\bar{x}_{gp} - x_{ij}}{s_{gp}}, \text{ gdy zmienna jest destymulantą,}$$

gdzie:

x'_{ij} – standaryzowana wartość wskaźnika w badanej gminie,

x_{ij} – wartość empiryczna wskaźnika w badanej gminie,

\bar{x}_{gp} – średnia wartość grupy porównawczej,

s_{gp} – odchylenie standardowe grupy porównawczej.

W ten sposób wartości większe od średniej dla grupy porównawczej po standaryzacji będą przyjmowały wartość dodatnią (korzystniejszą dla analizowanej gminy), natomiast wartości mniejsze od średniej – wartość ujemną (niekorzystną dla analizowanej gminy).

Standaryzacji poddano również dynamikę wzrostu lub spadku danego wskaźnika w celu określenia jego tendencji na tle grupy porównawczej. Z tego względu wyższa dynamika do średniej dynamiki w grupie porównawczej przyjmuje wartości dodatnie (poprawiające się dla analizowanej gminy), natomiast niższa dynamika od średniej – wartości ujemne (pogarszające się dla analizowanej gminy).

Ostatnim etapem obliczenia wskaźników syntetycznych dla każdego z analizowanych obszarów było zastosowanie często wykorzystywanej przez badaczy agregacji bezwzorcowej. Stanowi ona średnią arytmetyczną zestandaryzowanych cech. Wartości wskaźników syntetycznych posłużyły również do wyznaczenia dynamiki zachodzących procesów dla analizowanej gminy.

3. POZYCJONOWANIE GMIN WEDŁUG POZIOMU ROZWOJU

Zgodnie z przyjętą metodologią zaprezentowaną w załączniku 2 analizy każdą gminę wchodzącą w skład metropolii poddano ocenie w skali 1-4, gdzie:

1. **ocena 4** oznacza, że gmina w danym obszarze charakteryzowała się lepszą sytuacją niż przeciętna w porównywalnych gminach i rozwija się szybciej (można zatem określić, iż gmina w tej dziedzinie była liderem wśród jednostek podobnych i jej przewaga się zwiększyła);
2. **ocena 3** oznacza, że gmina w danym obszarze charakteryzowała się lepszą sytuacją niż przeciętna w porównywalnych gminach, ale rozwija się wolniej (można zatem określić, iż była liderem w tej dziedzinie, ale jej przewaga się zmniejszyła). Taka sytuacja zachodzi także w przypadku, gdy gmina uzyskała w danej dziedzinie praktycznie maksymalny poziom rozwoju (np. 100% pokrycie miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego) i już nie może powiększać swojej przewagi – zawsze będzie liderem;
3. **ocena 2** oznacza, że gmina w danym obszarze charakteryzowała się słabszą sytuacją niż przeciętna w porównywalnych gminach lecz rozwinęła się szybciej (można zatem określić, iż gmina w tej dziedzinie, co prawda nie była liderem wśród jednostek podobnych, ale rozwinęła się szybciej);
4. **ocena 1** oznacza, że gmina w danym obszarze charakteryzowała się słabszą sytuacją niż przeciętna w porównywalnych gminach i rozwija się wolniej (można zatem określić, iż gmina w tej dziedzinie nie tylko nie była liderem, ale również traciła dystans do jednostek podobnych).

Poziom rozwoju gmin w poszczególnych obszarach, a zatem również przyznaną im punktację, przedstawiają poniższe wykresy.

BISKUPICE

OCENA 2

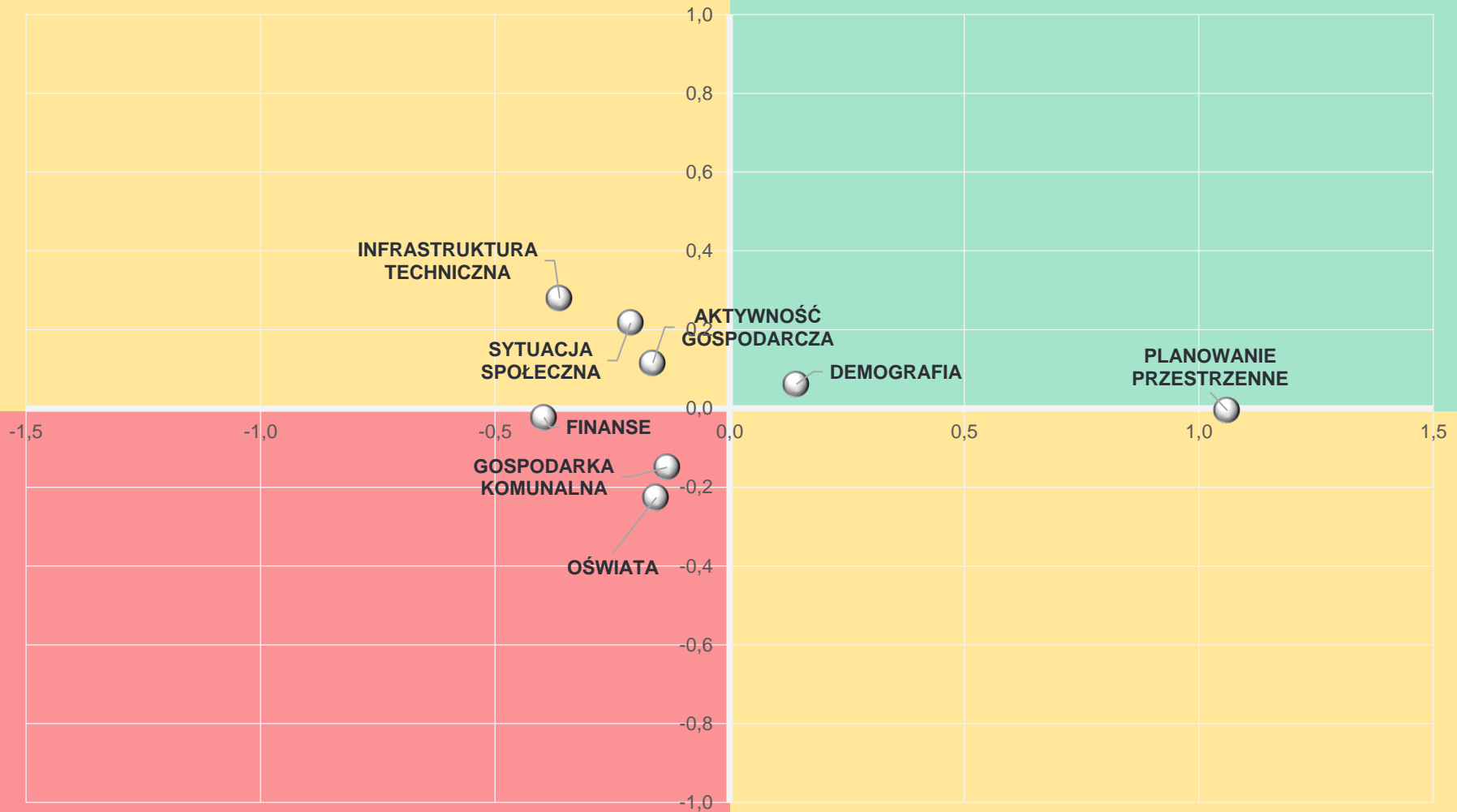
Obecna sytuacja: **niekorzystna**
Tendencja: **poprawiająca się**

W Gminie udało się zmniejszyć przewagę grupy porównawczej

OCENA 4

Obecna sytuacja: **korzystna**
Tendencja: **poprawa w ciągu 5 lat**

Gmina jako lider, który powiększył przewagę nad grupą porównawczą

OCENA 1

Obecna sytuacja: **niekorzystna**
Tendencja: **pogarszająca się**

Gmina jest słabsza od grupy porównawczej i „traci dystans”

OCENA 3

Obecna sytuacja: **korzystna**
Tendencja: **pogarszająca się**

Gmina jako lider, lecz ze zmniejszającą się przewagą nad grupą porównawczą

CZERNICHÓW

OCENA 2

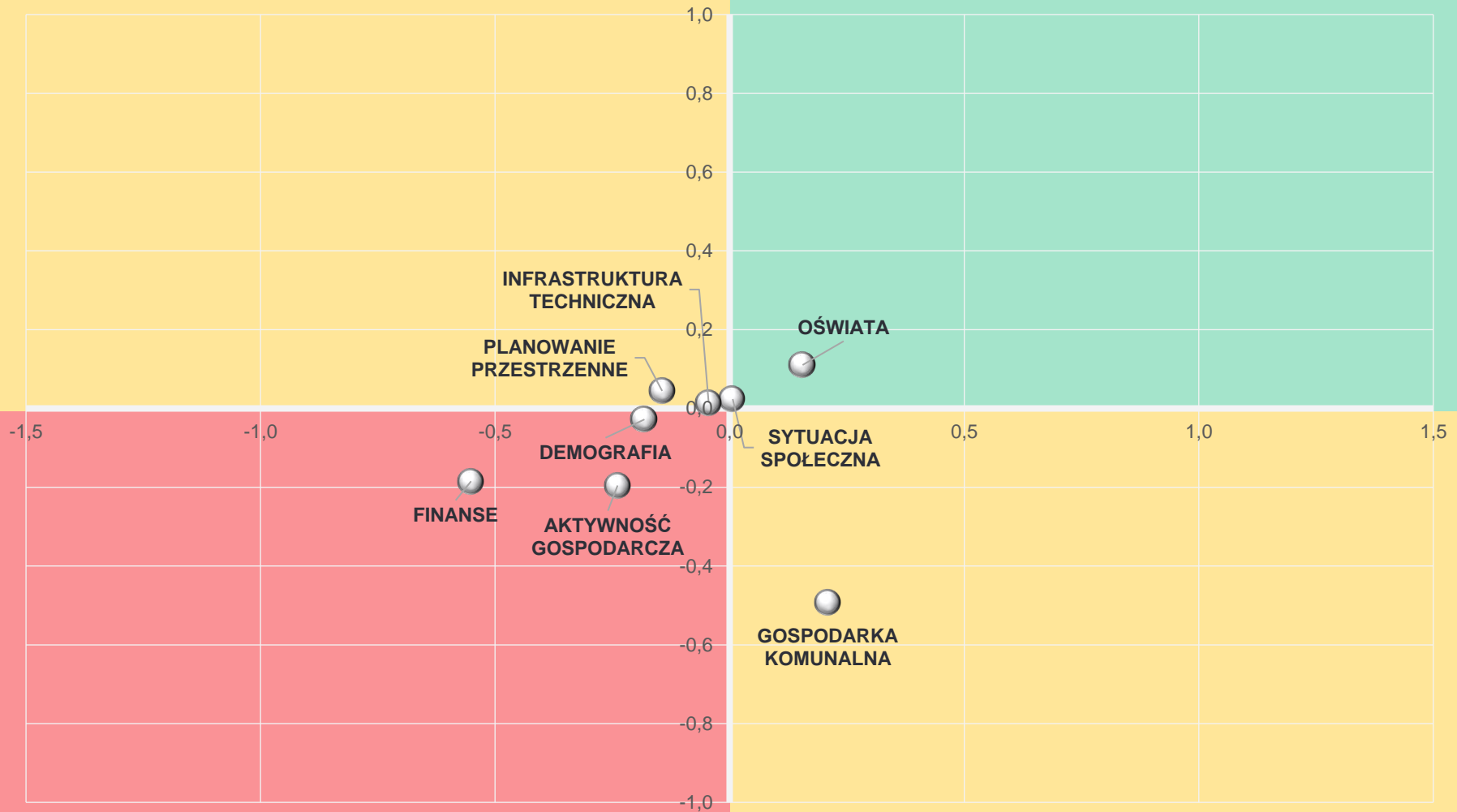
Obecna sytuacja: **niekorzystna**
Tendencja: **poprawiająca się**

W Gminie udało się zmniejszyć przewagę grupy porównawczej

OCENA 4

Obecna sytuacja: **korzystna**
Tendencja: **poprawa w ciągu 5 lat**

Gmina jako lider, który powiększył przewagę nad grupą porównawczą

OCENA 1

Obecna sytuacja: **niekorzystna**
Tendencja: **pogarszająca się**

Gmina jest słabsza od grupy porównawczej i „traci dystans”

OCENA 3

Obecna sytuacja: **korzystna**
Tendencja: **pogarszająca się**

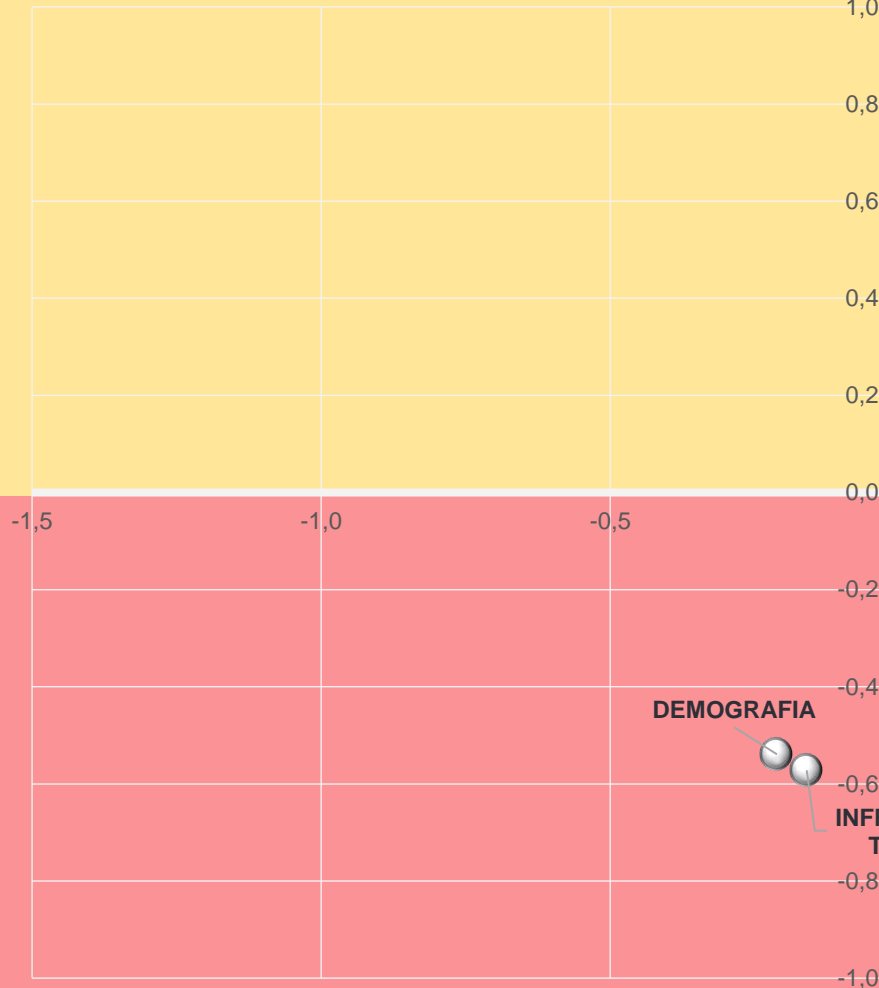
Gmina jako lider, lecz ze zmniejszającą się przewagą nad grupą porównawczą

IGOŁOMIA-WAWRZEŃCZYCE

OCENA 2

Obecna sytuacja: **niekorzystna**
Tendencja: **poprawiająca się**

W Gminie udało się zmniejszyć przewagę grupy porównawczej

OCENA 1

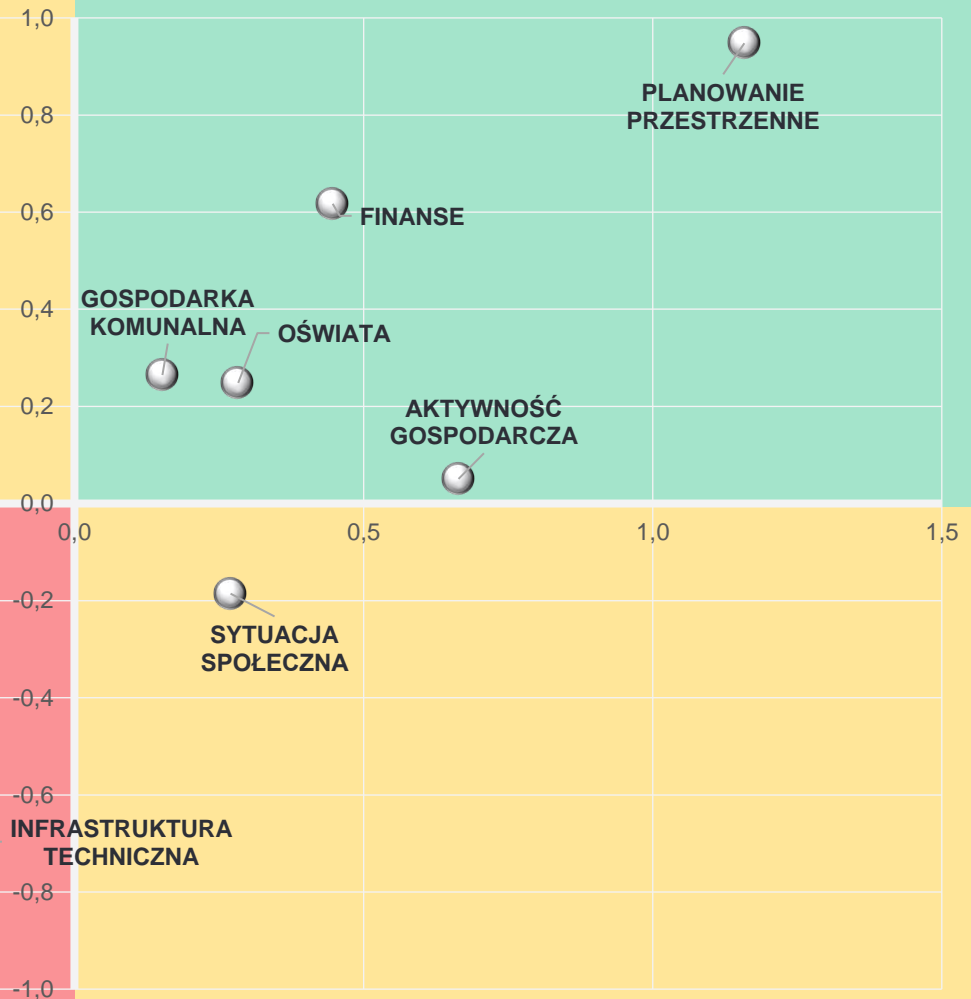
Obecna sytuacja: **niekorzystna**
Tendencja: **pogarszająca się**

Gmina jest słabsza od grupy porównawczej i „traci dystans”

OCENA 4

Obecna sytuacja: **korzystna**
Tendencja: **poprawa w ciągu 5 lat**

Gmina jako lider, który powiększył przewagę nad grupą porównawczą

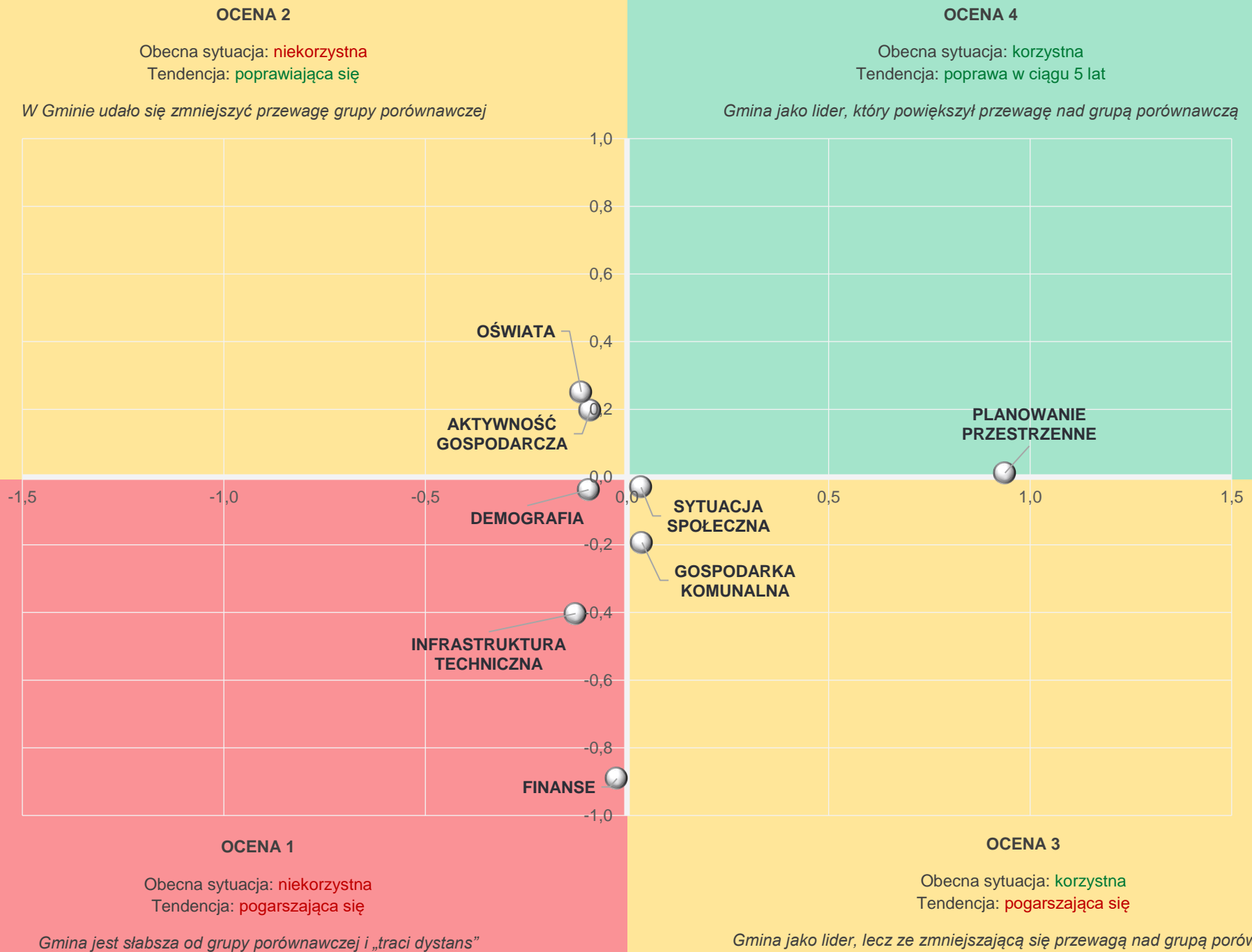

OCENA 3

Obecna sytuacja: **korzystna**
Tendencja: **pogarszająca się**

Gmina jako lider, lecz ze zmniejszającą się przewagą nad grupą porównawczą

KOCMYRZÓW-LUBORZYCA

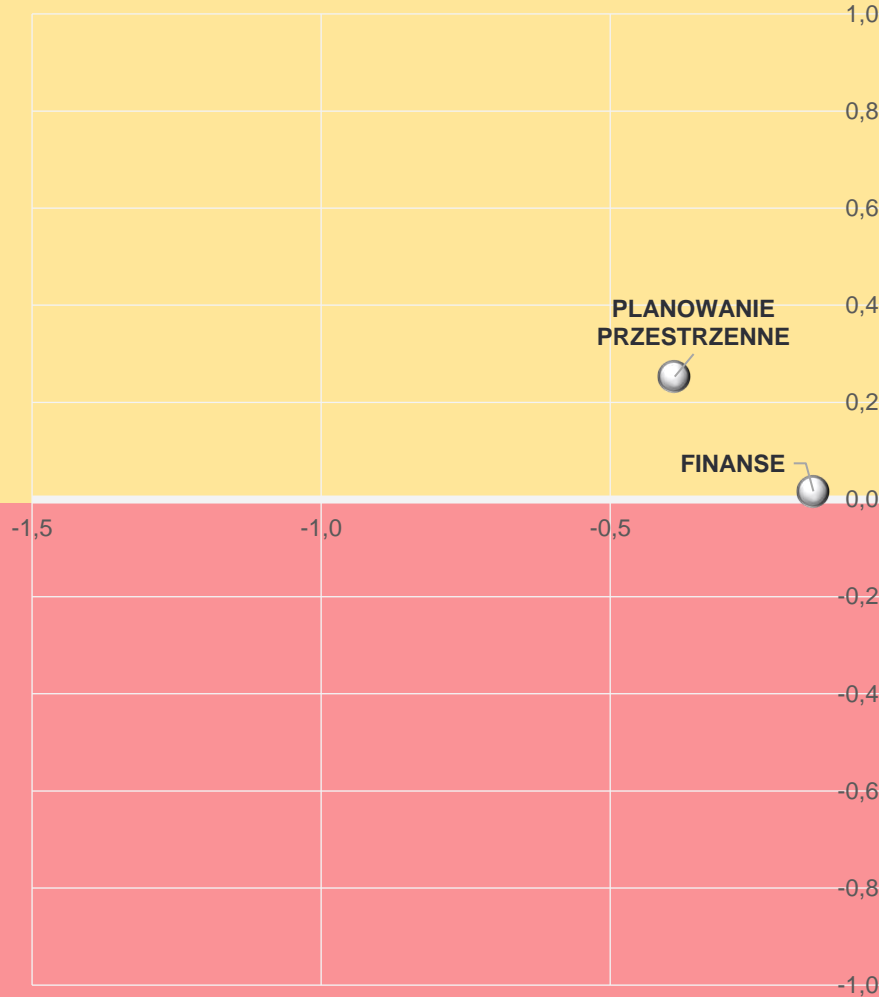

KRAKÓW

OCENA 2

Obecna sytuacja: **niekorzystna**
Tendencja: **poprawiająca się**

W Gminie udało się zmniejszyć przewagę grupy porównawczej

OCENA 1

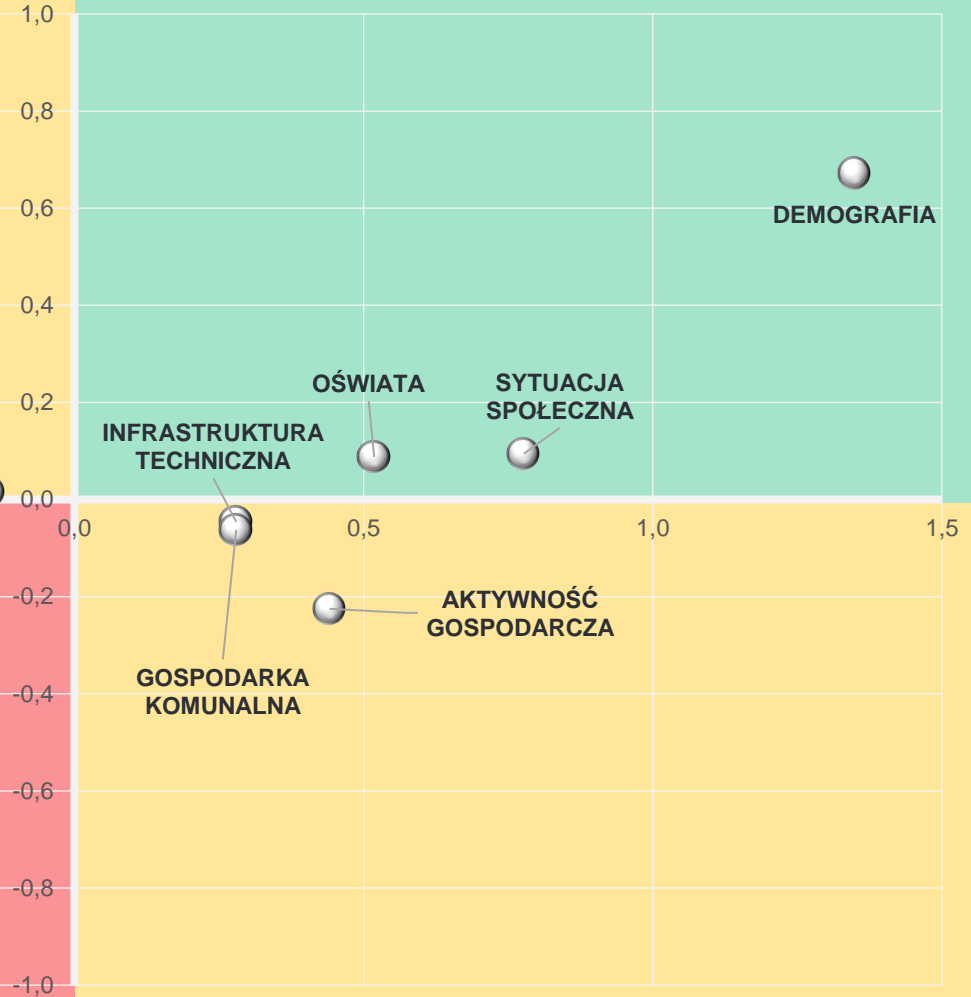
Obecna sytuacja: **niekorzystna**
Tendencja: **pogarszająca się**

Gmina jest słabsza od grupy porównawczej i „traci dystans”

OCENA 4

Obecna sytuacja: **korzystna**
Tendencja: **poprawa w ciągu 5 lat**

Gmina jako lider, który powiększył przewagę nad grupą porównawczą

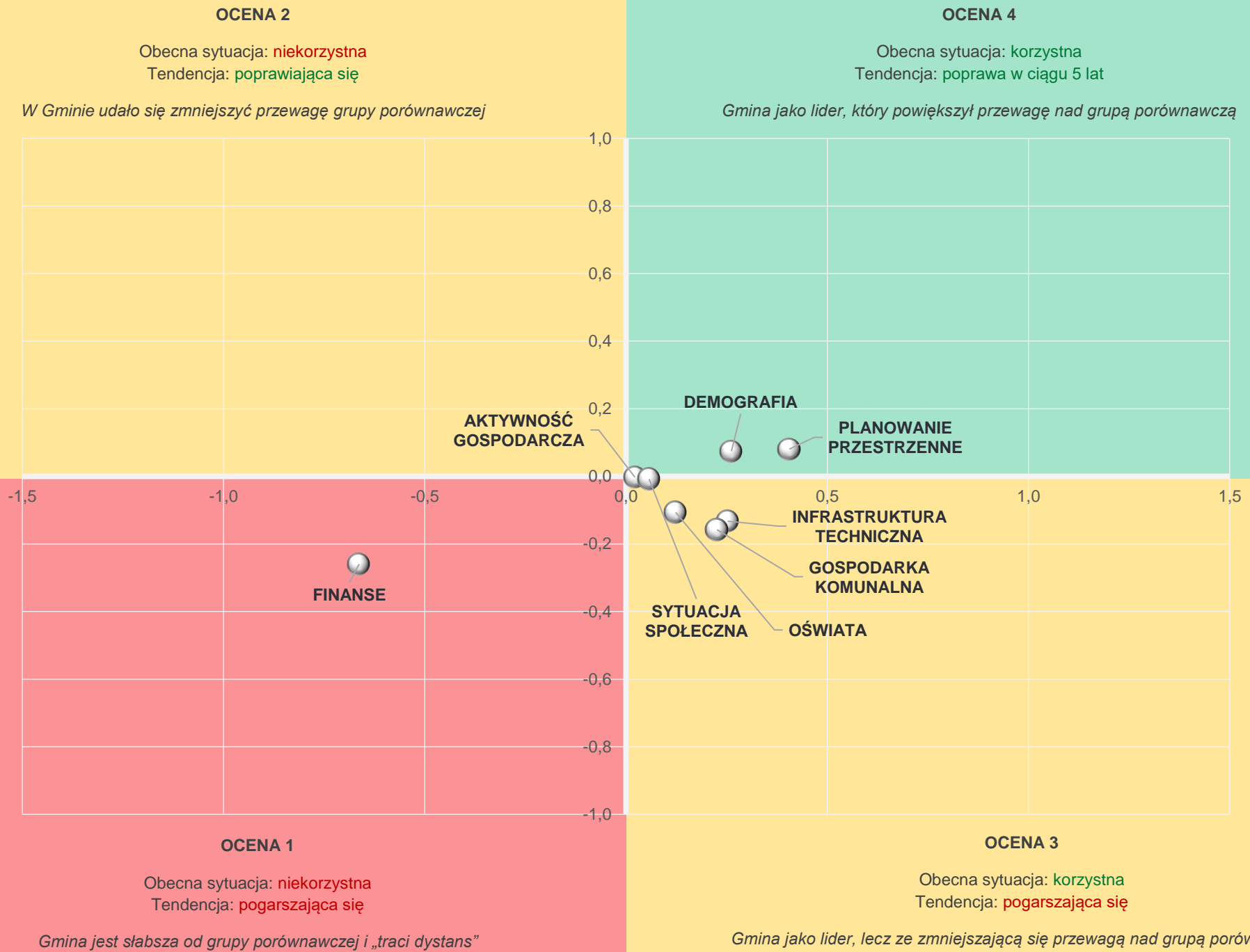

OCENA 3

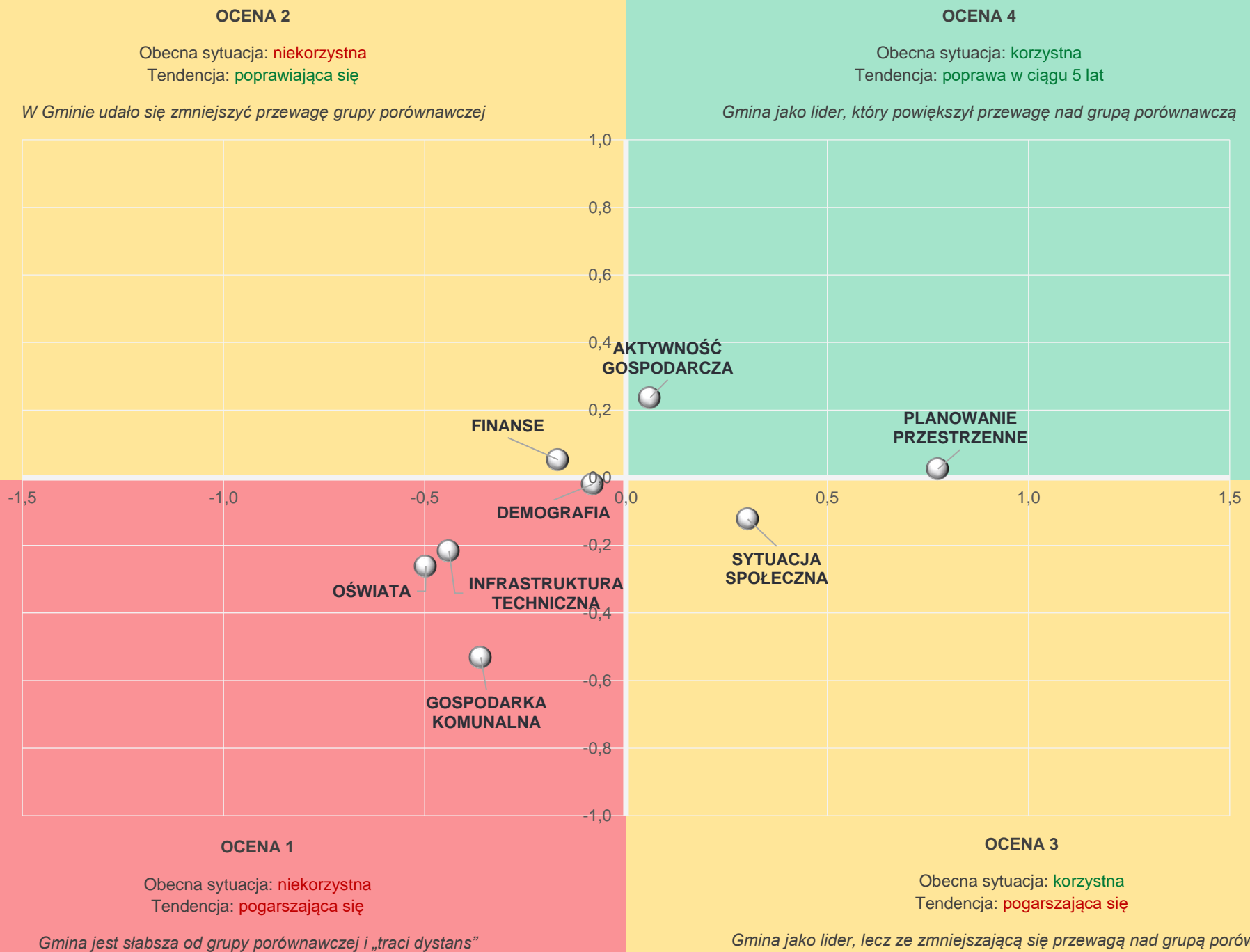
Obecna sytuacja: **korzystna**
Tendencja: **pogarszająca się**

Gmina jako lider, lecz ze zmniejszającą się przewagą nad grupą porównawczą

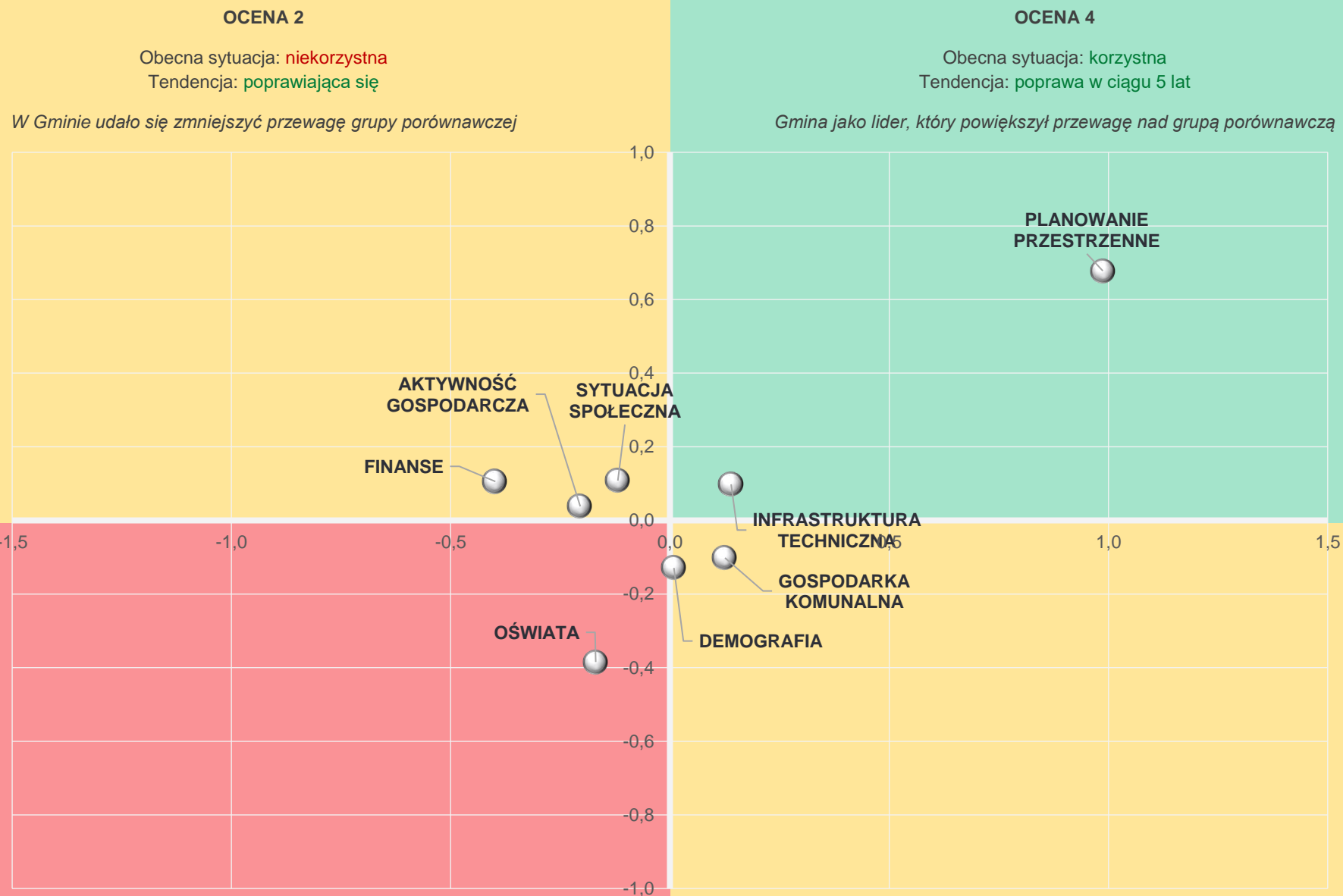
LISZKI

MICHAŁOWICE

MOGILANY

OCENA 2

Obecna sytuacja: niekorzystna
Tendencja: poprawiająca się

W Gminie udało się zmniejszyć przewagę grupy porównawczej

OCENA 4

Obecna sytuacja: korzystna
Tendencja: poprawa w ciągu 5 lat

Gmina jako lider, który powiększył przewagę nad grupą porównawczą

OCENA 1

Obecna sytuacja: niekorzystna
Tendencja: pogarszająca się

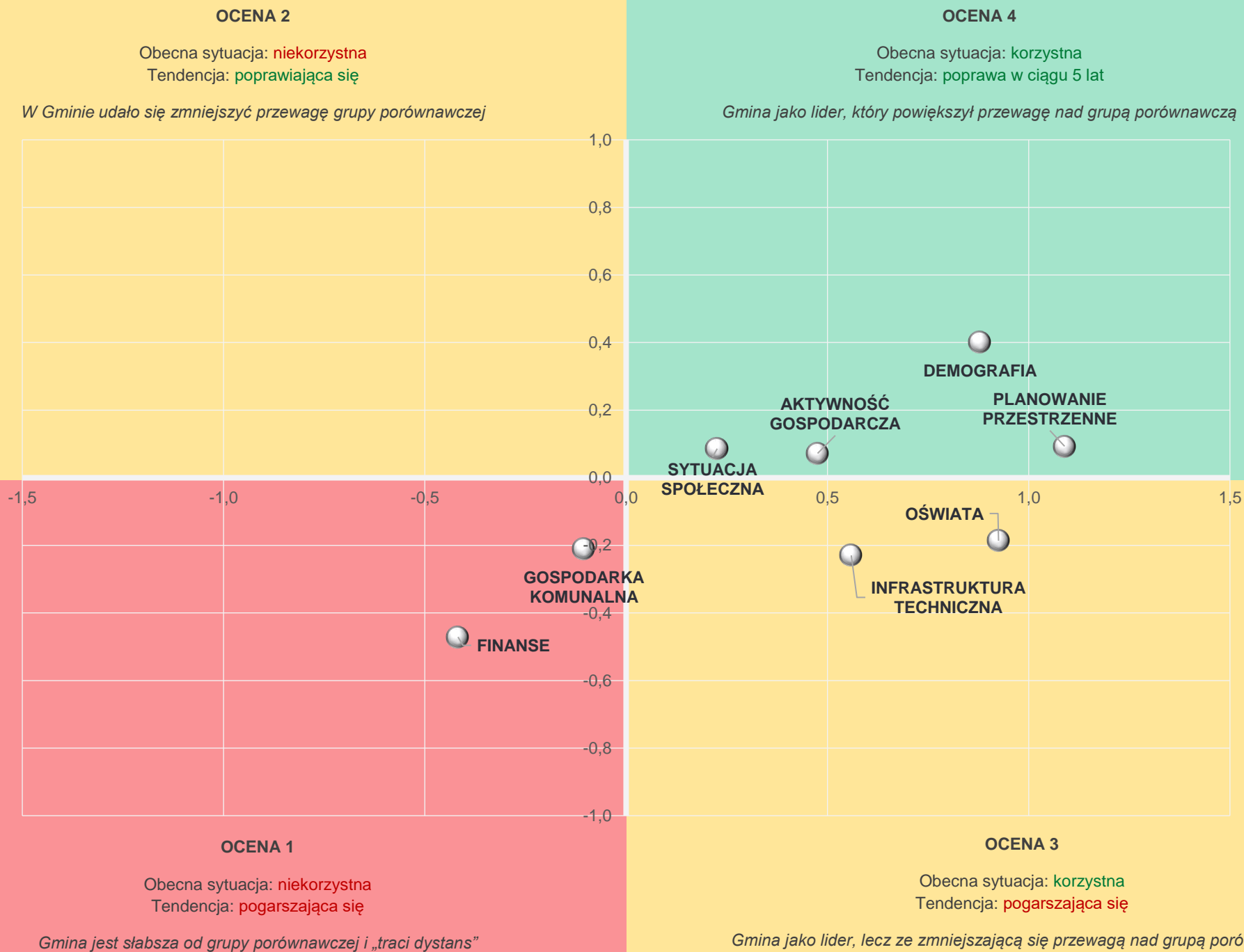
Gmina jest słabsza od grupy porównawczej i „traci dystans”

OCENA 3

Obecna sytuacja: korzystna
Tendencja: pogarszająca się

Gmina jako lider, lecz ze zmniejszającą się przewagą nad grupą porównawczą

NIEPOŁOMICE

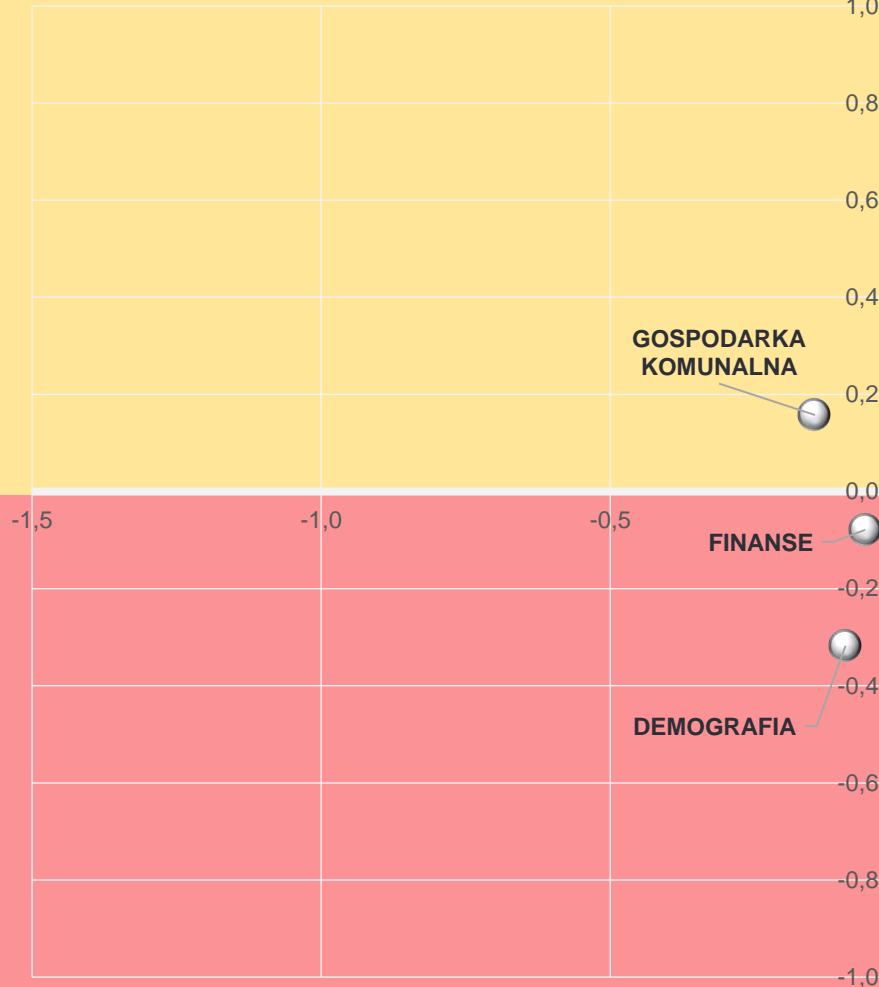

SKAWINA

OCENA 2

Obecna sytuacja: **niekorzystna**
Tendencja: **poprawiająca się**

W Gminie udało się zmniejszyć przewagę grupy porównawczej

OCENA 1

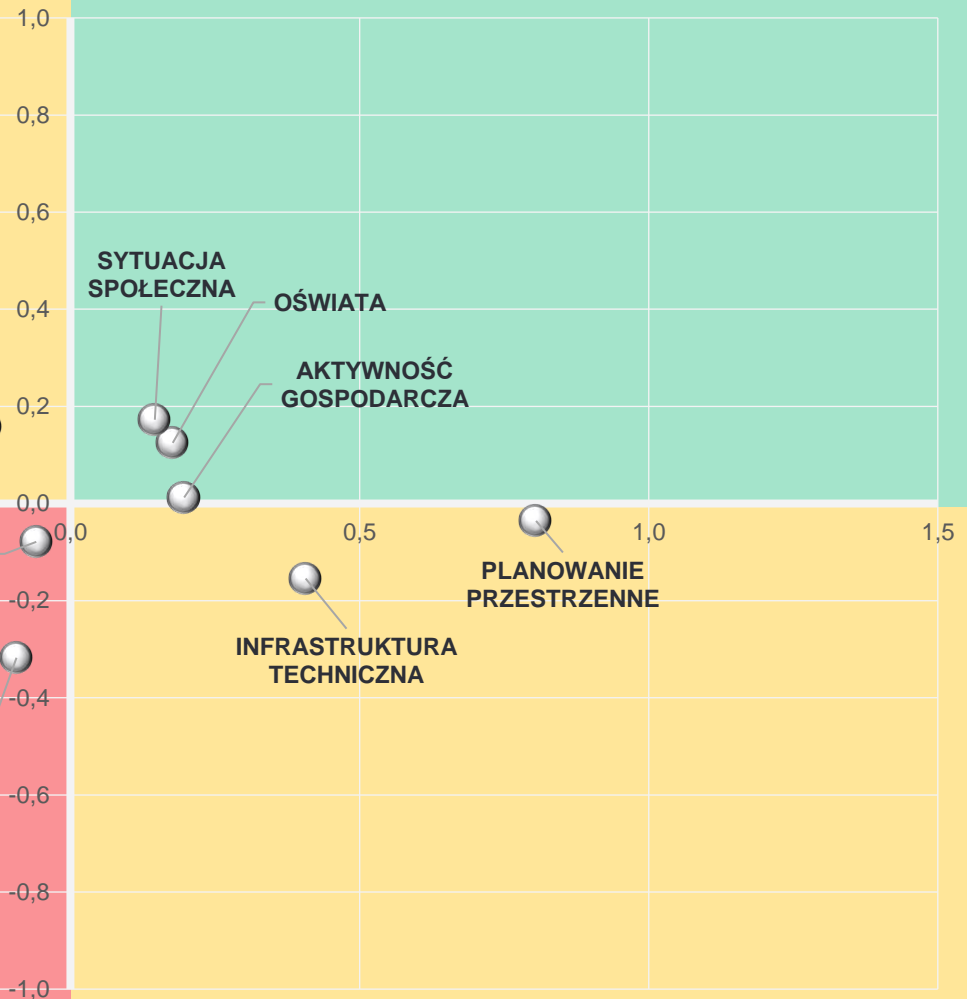
Obecna sytuacja: **niekorzystna**
Tendencja: **pogarszająca się**

Gmina jest słabsza od grupy porównawczej i „traci dystans”

OCENA 4

Obecna sytuacja: **korzystna**
Tendencja: **poprawa w ciągu 5 lat**

Gmina jako lider, który powiększył przewagę nad grupą porównawczą

OCENA 3

Obecna sytuacja: **korzystna**
Tendencja: **pogarszająca się**

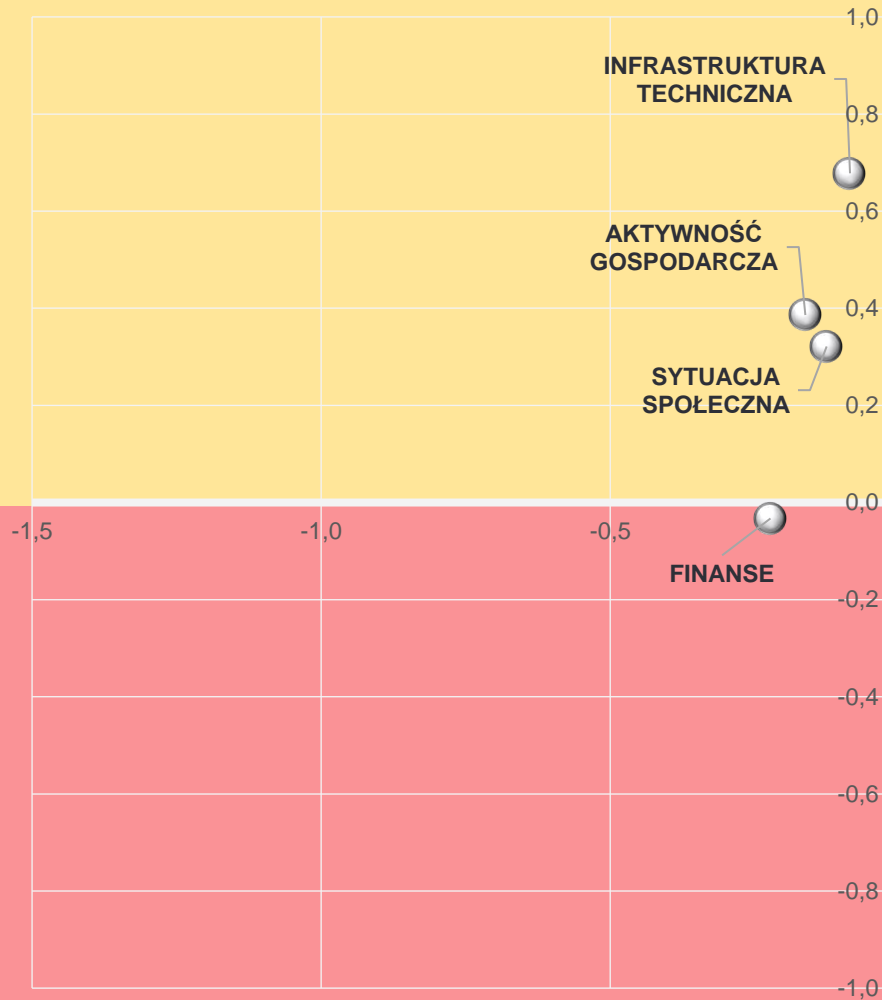
Gmina jako lider, lecz ze zmniejszającą się przewagą nad grupą porównawczą

ŚWIĄTNIKI GÓRNE

OCENA 2

Obecna sytuacja: **niekorzystna**
Tendencja: **poprawiająca się**

W Gminie udało się zmniejszyć przewagę grupy porównawczej

OCENA 1

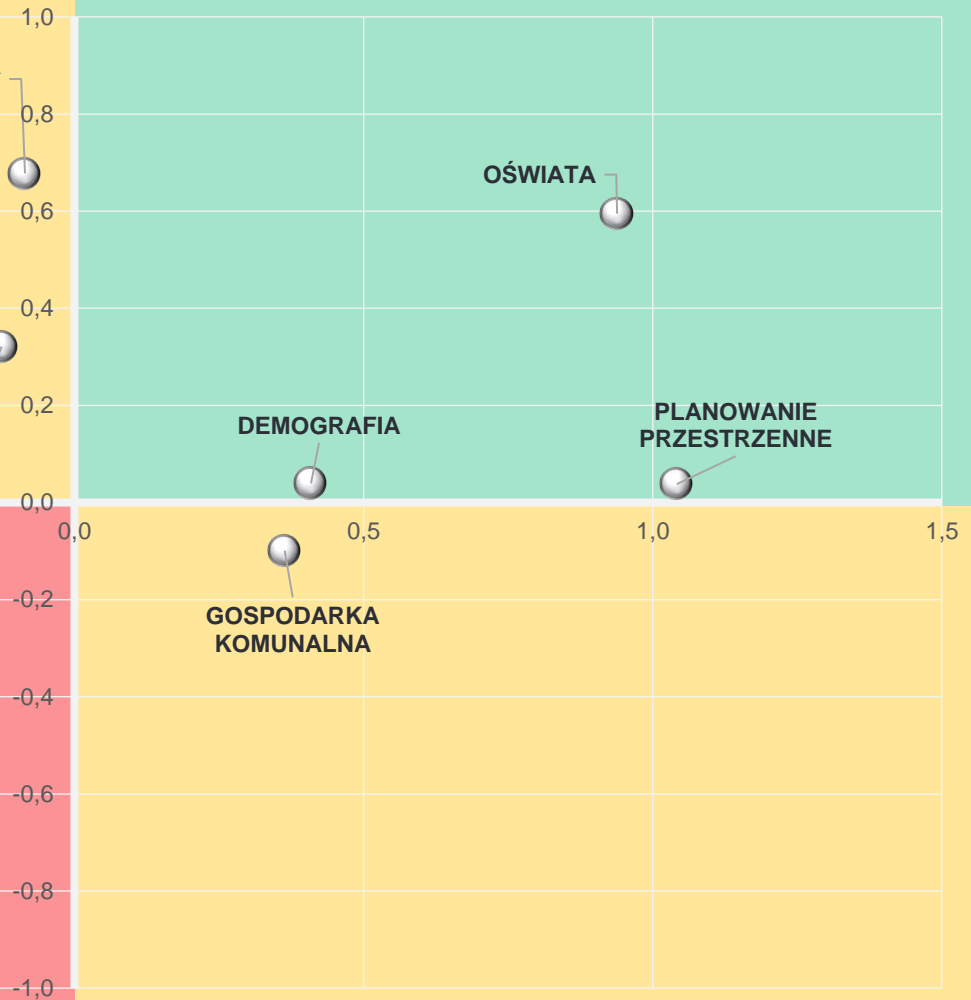
Obecna sytuacja: **niekorzystna**
Tendencja: **pogarszająca się**

Gmina jest słabsza od grupy porównawczej i „traci dystans”

OCENA 4

Obecna sytuacja: **korzystna**
Tendencja: **poprawa w ciągu 5 lat**

Gmina jako lider, który powiększył przewagę nad grupą porównawczą

OCENA 3

Obecna sytuacja: **korzystna**
Tendencja: **pogarszająca się**

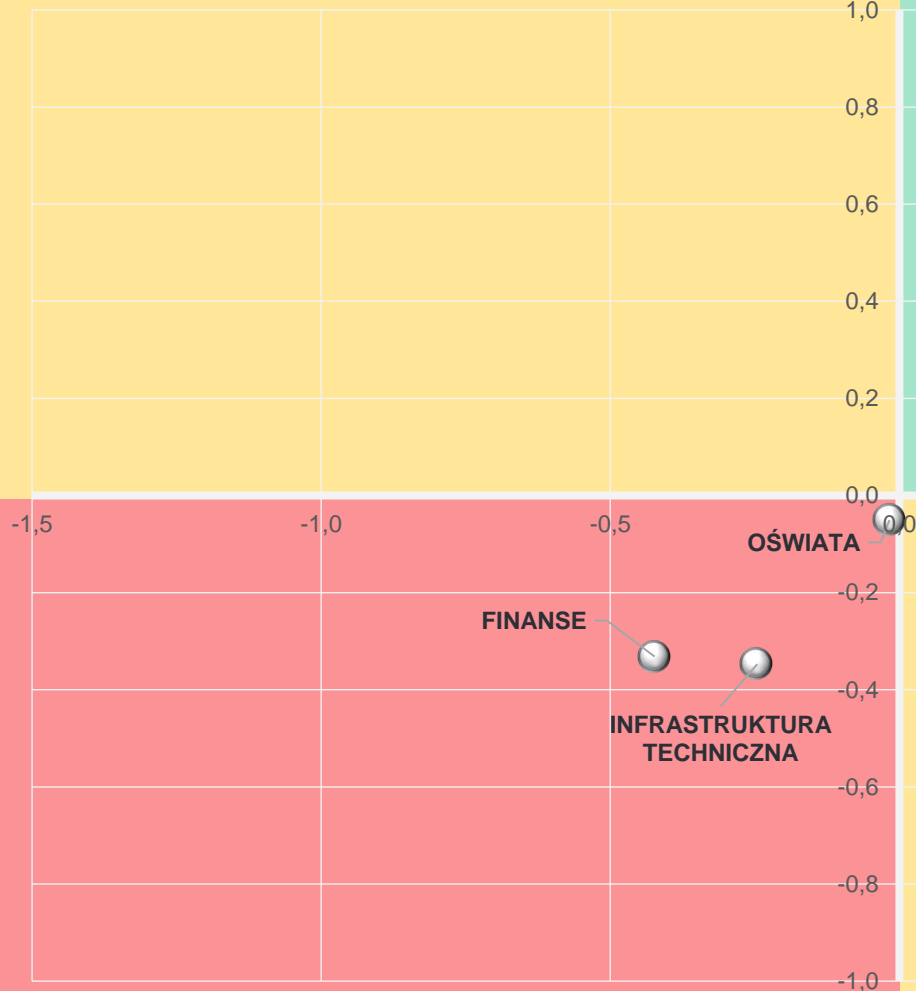
Gmina jako lider, lecz ze zmniejszającą się przewagą nad grupą porównawczą

WIELICZKA

OCENA 2

Obecna sytuacja: **niekorzystna**
Tendencja: **poprawiająca się**

W Gminie udało się zmniejszyć przewagę grupy porównawczej

OCENA 1

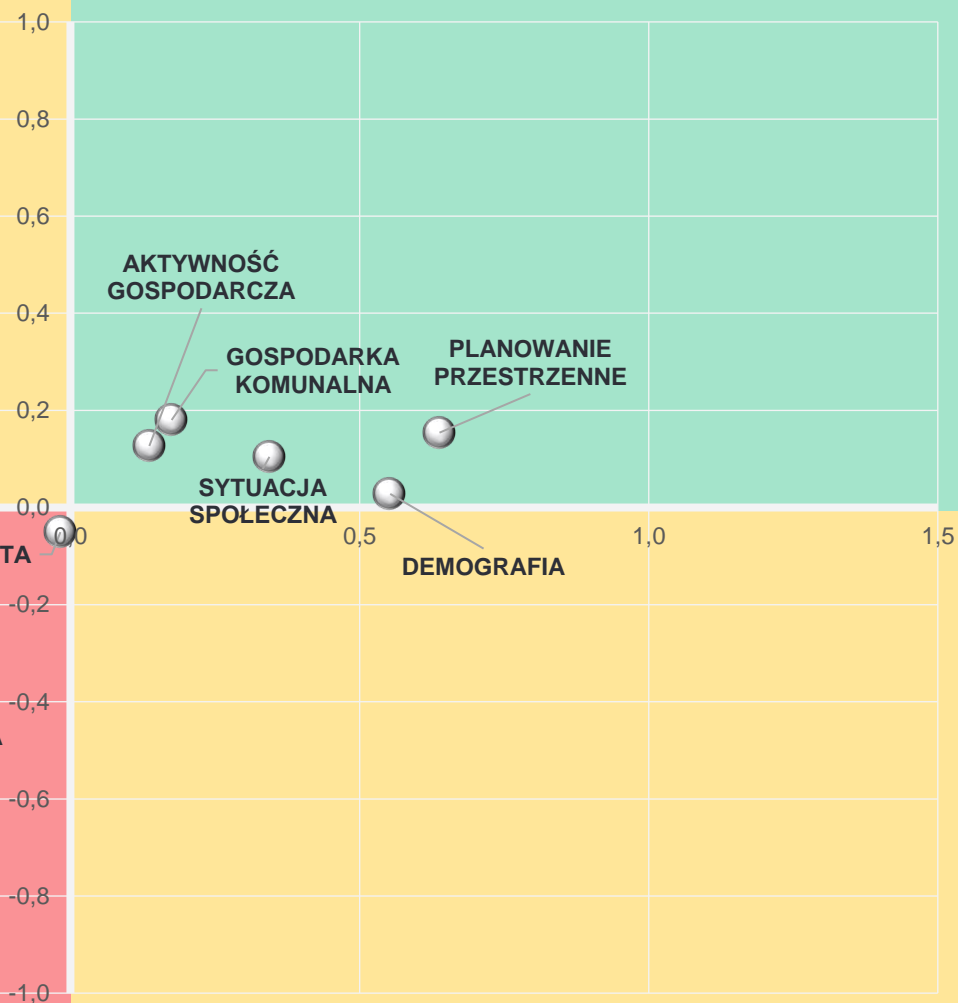
Obecna sytuacja: **niekorzystna**
Tendencja: **pogarszająca się**

Gmina jest słabsza od grupy porównawczej i „traci dystans”

OCENA 4

Obecna sytuacja: **korzystna**
Tendencja: **poprawa w ciągu 5 lat**

Gmina jako lider, który powiększył przewagę nad grupą porównawczą

OCENA 3

Obecna sytuacja: **korzystna**
Tendencja: **pogarszająca się**

Gmina jako lider, lecz ze zmniejszającą się przewagą nad grupą porównawczą

WIELKA WIEŚ

OCENA 2

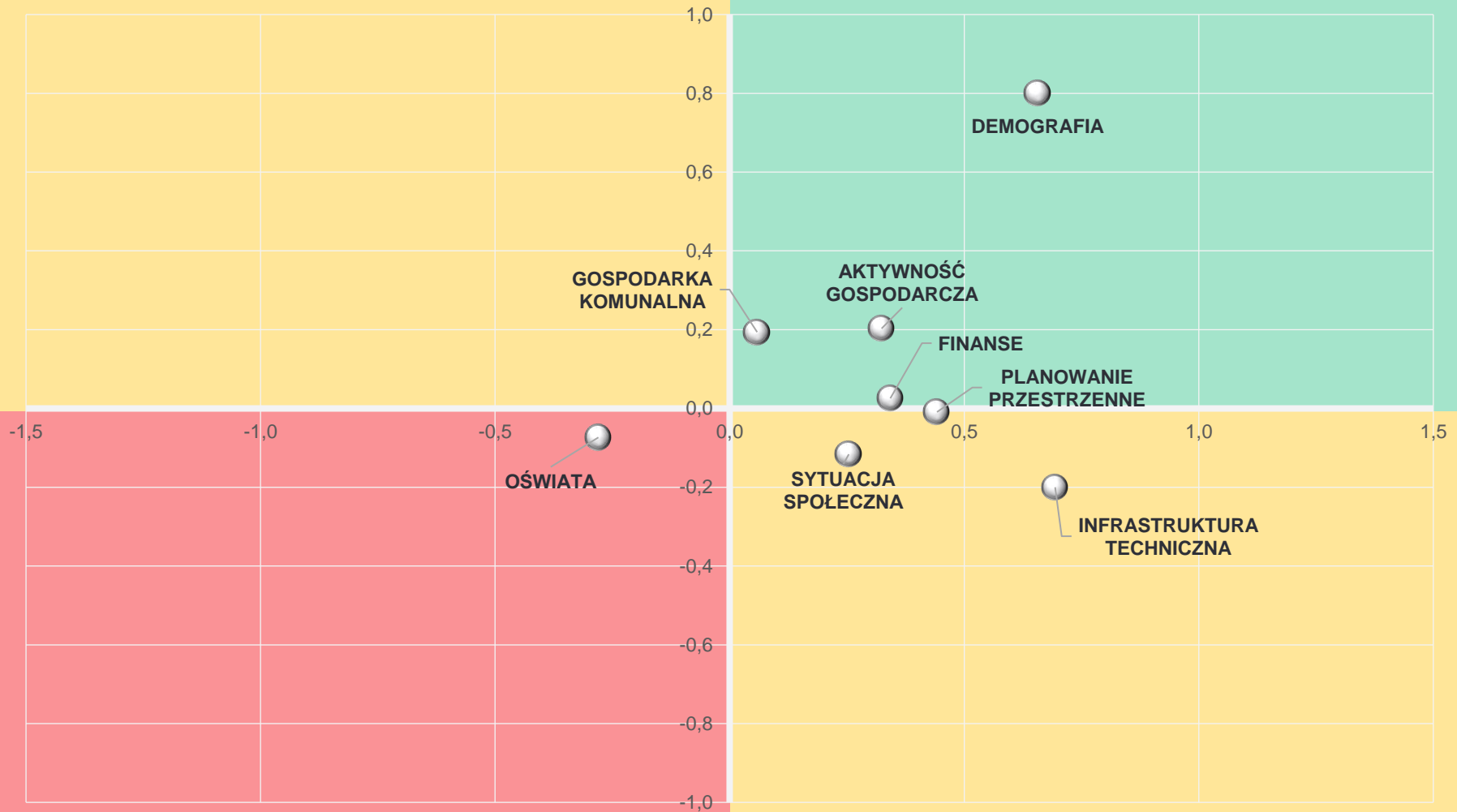
Obecna sytuacja: **niekorzystna**
Tendencja: **poprawiająca się**

W Gminie udało się zmniejszyć przewagę grupy porównawczej

OCENA 4

Obecna sytuacja: **korzystna**
Tendencja: **poprawa w ciągu 5 lat**

Gmina jako lider, który powiększył przewagę nad grupą porównawczą

OCENA 1

Obecna sytuacja: **niekorzystna**
Tendencja: **pogarszająca się**

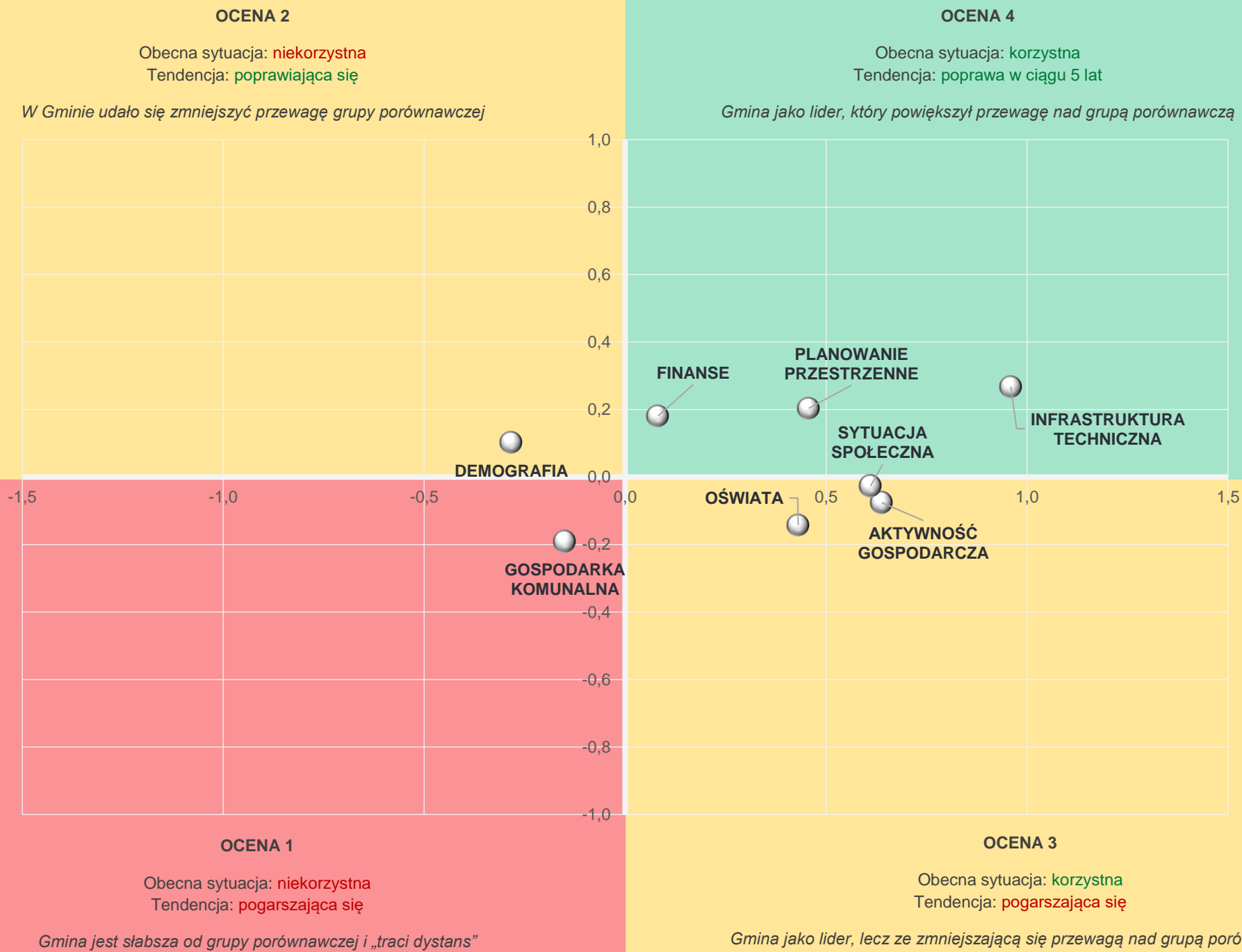
Gmina jest słabsza od grupy porównawczej i „traci dystans”

OCENA 3

Obecna sytuacja: **korzystna**
Tendencja: **pogarszająca się**

Gmina jako lider, lecz ze zmniejszającą się przewagą nad grupą porównawczą

ZABIERZÓW

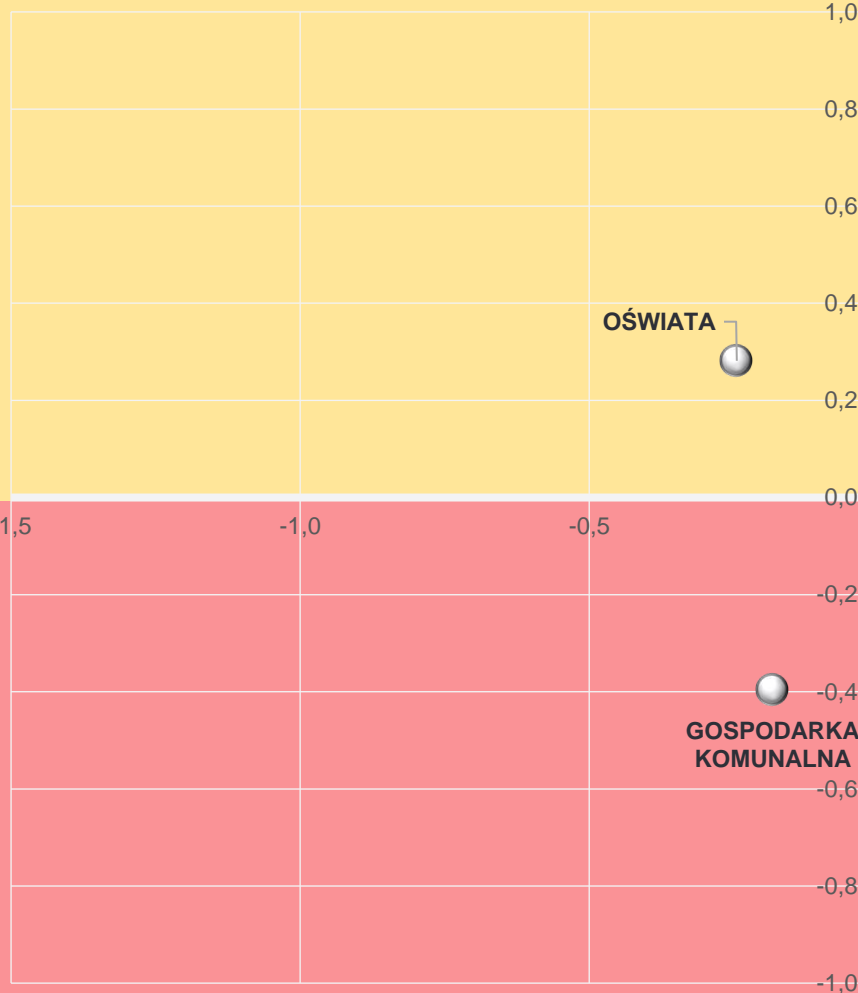

ZIELONKI

OCENA 2

Obecna sytuacja: **niekorzystna**
Tendencja: **poprawiająca się**

W Gminie udało się zmniejszyć przewagę grupy porównawczej

OCENA 1

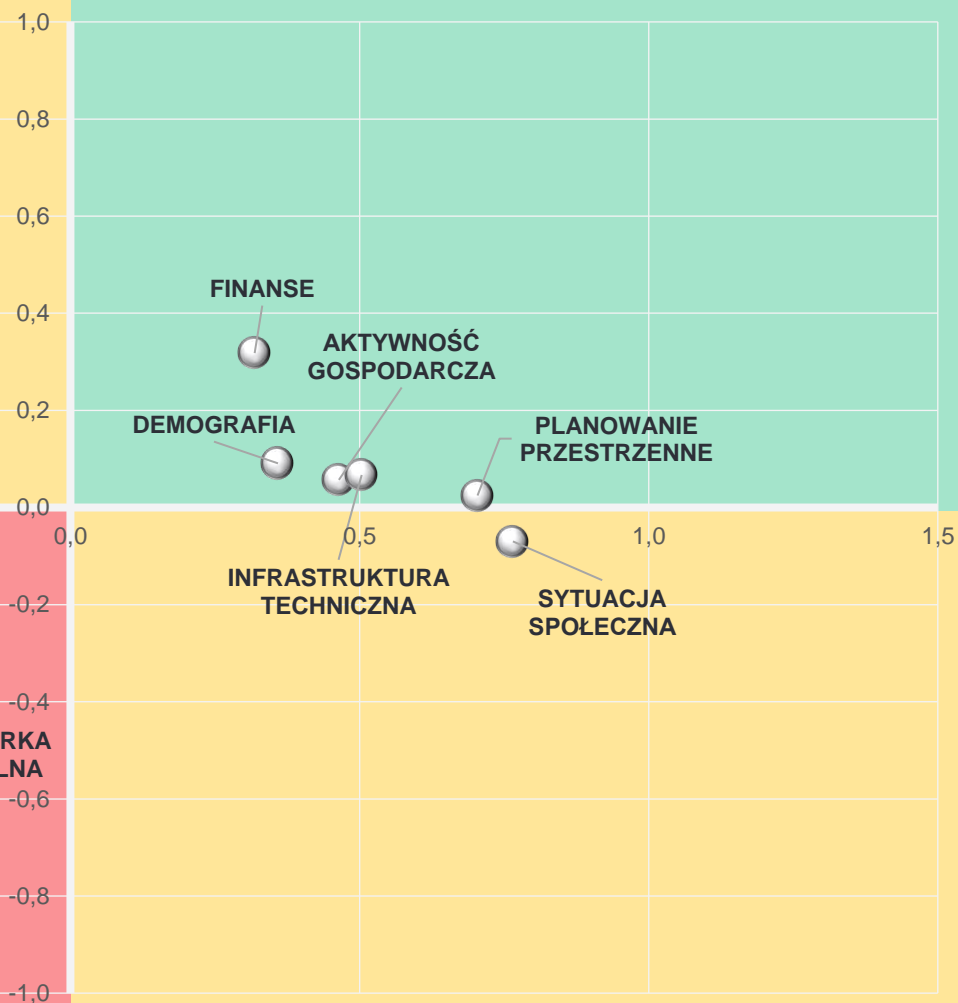
Obecna sytuacja: **niekorzystna**
Tendencja: **pogarszająca się**

Gmina jest słabsza od grupy porównawczej i „traci dystans”

OCENA 4

Obecna sytuacja: **korzystna**
Tendencja: **poprawa w ciągu 5 lat**

Gmina jako lider, który powiększył przewagę nad grupą porównawczą

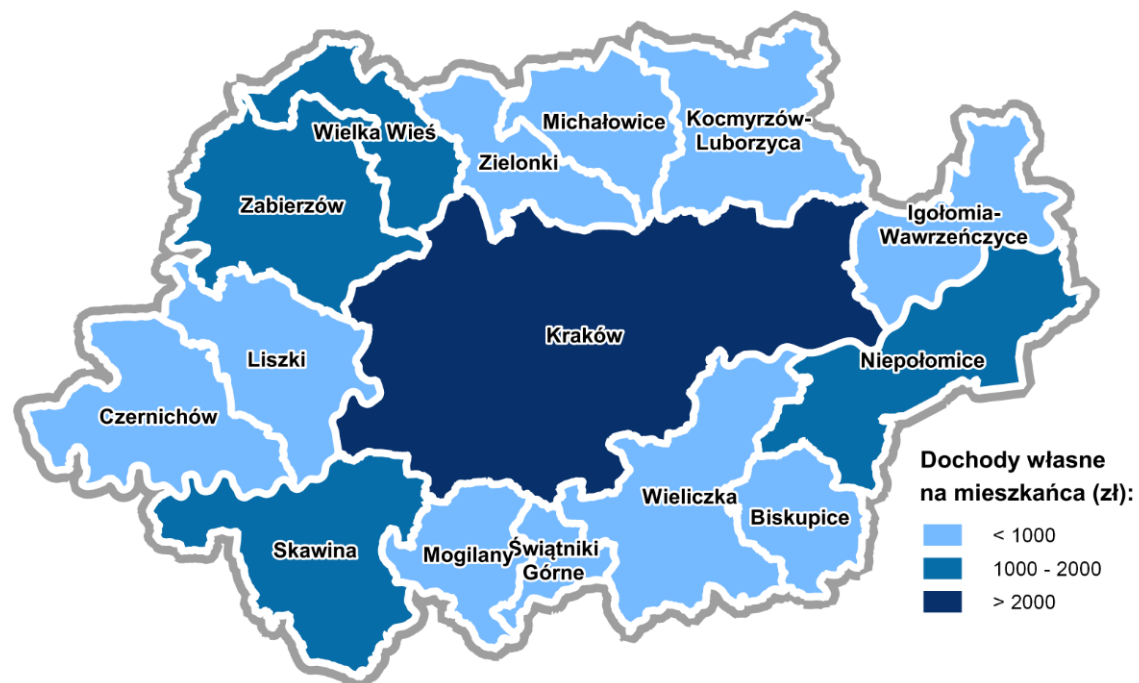
OCENA 3

Obecna sytuacja: **korzystna**
Tendencja: **pogarszająca się**

Gmina jako lider, lecz ze zmniejszającą się przewagą nad grupą porównawczą

4. INFOGRAFIKI

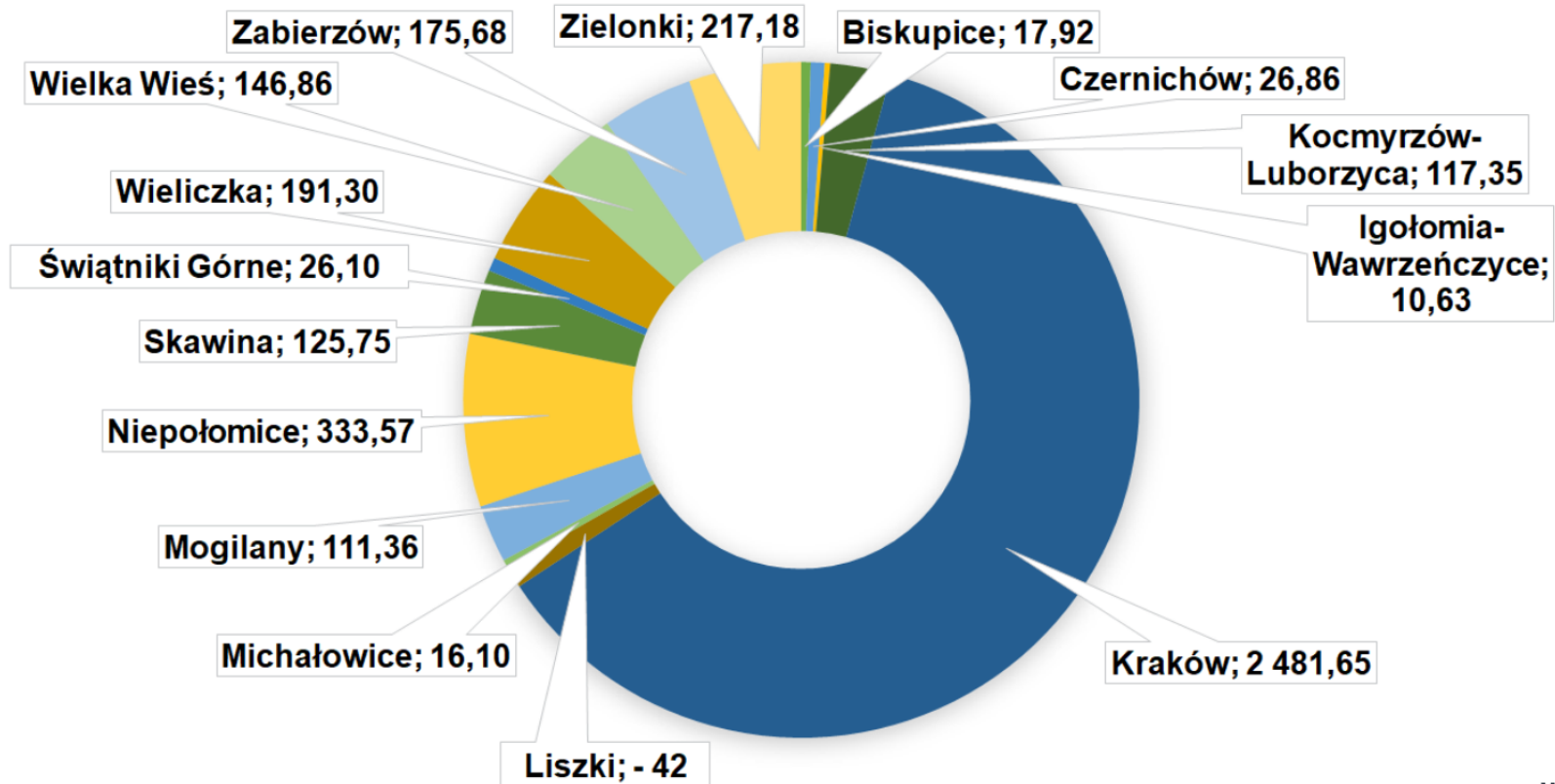
ZAMOŻNOŚĆ GMIN STOWARZYSZENIA METROPOLIA KRAKOWSKA

Czy wiesz, że...?

W Gminach SMK dochody własne stanowią średnio **49%** dochodów ogółem.

POTENCJAŁ INWESTYCYJNY GMIN SMK W LATACH 2020-2030

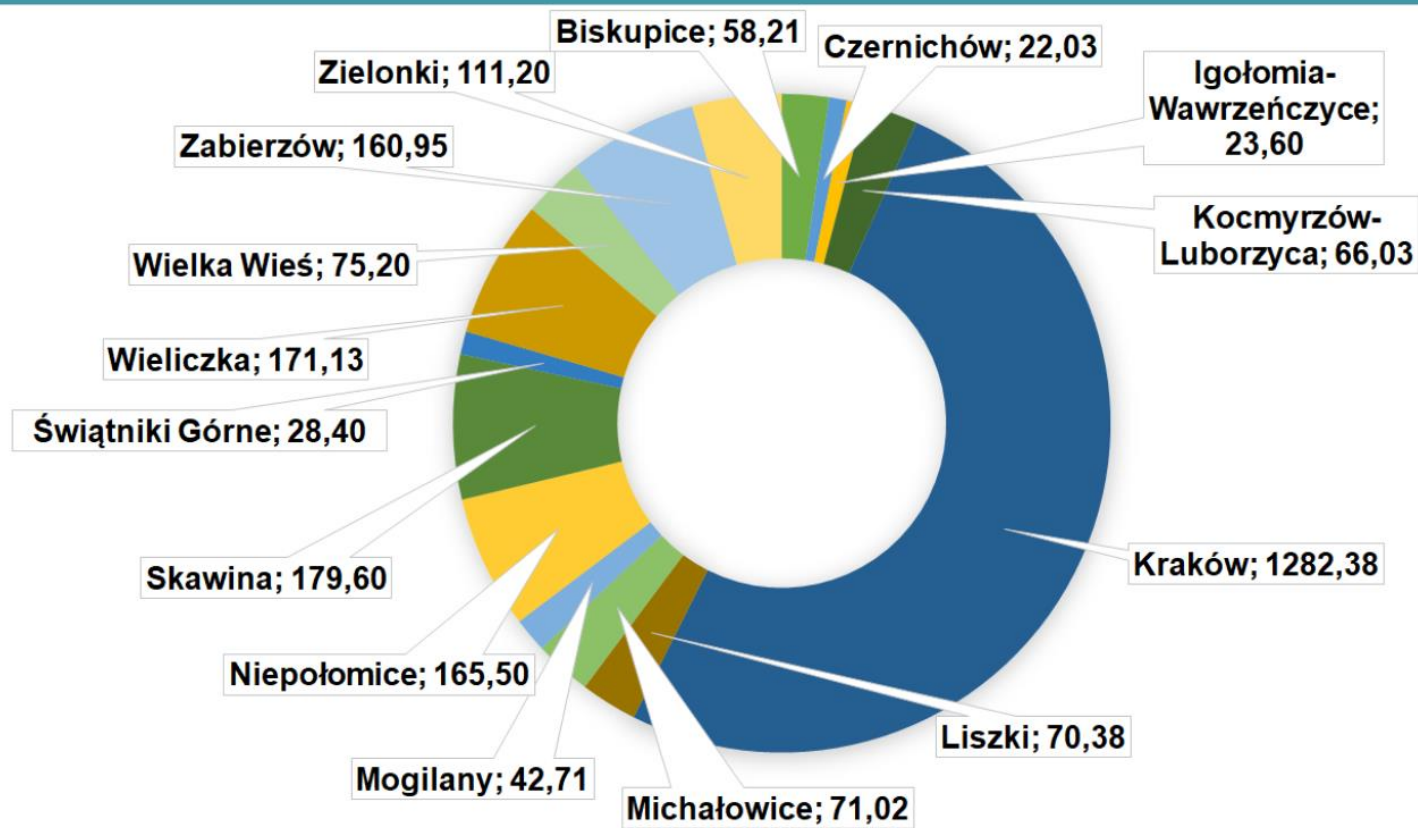

w mln zł

Czy wiesz, że...?

Gminy SMK w perspektywie do 2030 roku generują niespełna **4 mld zł** nowych możliwości inwestycyjnych.

ZDOLNOŚĆ KREDYTOWA GMIN SMK W LATACH 2020-2030

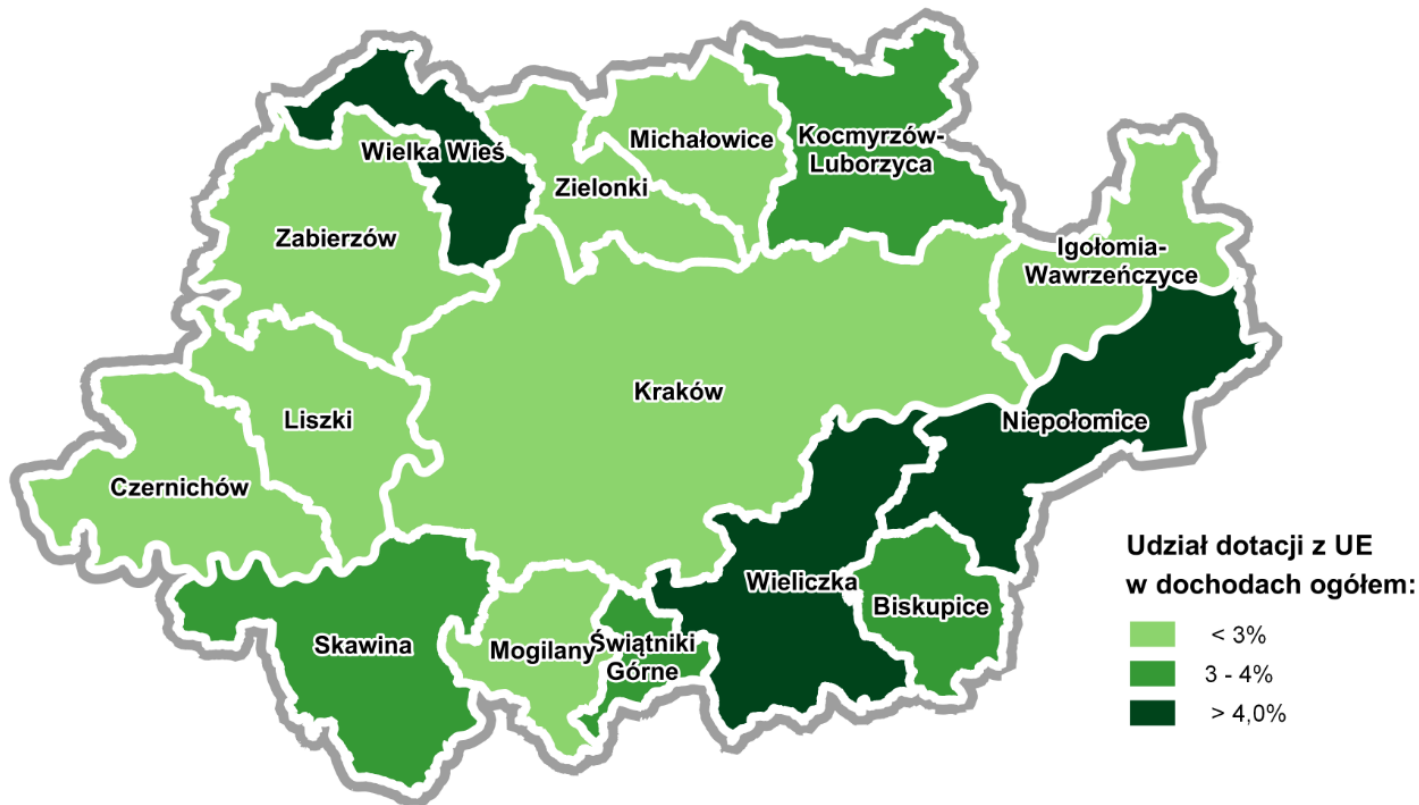

w mln zł

Czy wiesz, że...?

Gminy wchodzące w skład SMK mogą obsłużyć nowe zobowiązania średniorocznie na poziomie **231,65 mln zł**.

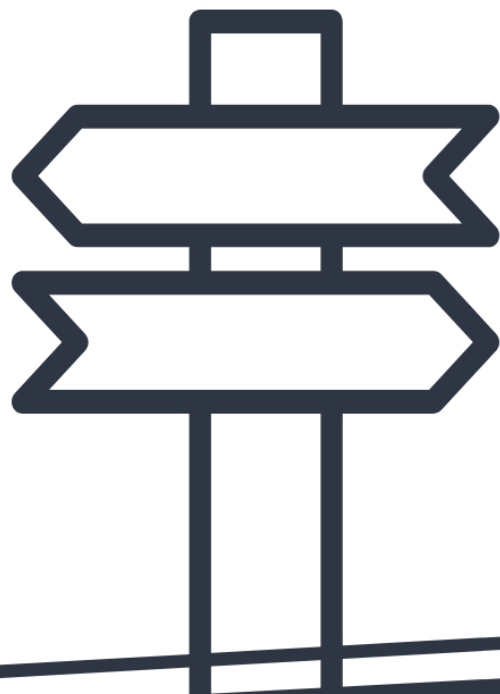
AKTYWNOŚĆ GMIN SMK W ZAKRESIE POZYSKIWANIA ŚRODKÓW Z UNII EUROPEJSKIEJ

Czy wiesz, że...?

W latach 2019-2030 aż **14 z 15** Gmin wchodzących w skład SMK planuje realizację przedsięwzięć współfinansowanych ze środków pochodzących z budżetu UE.

GŁÓWNE KIERUNKI WYDATKOWANIA ŚRODKÓW GMIN SMK W LATACH 2020-2030

Mobilność

Środowisko i
przestrzeń

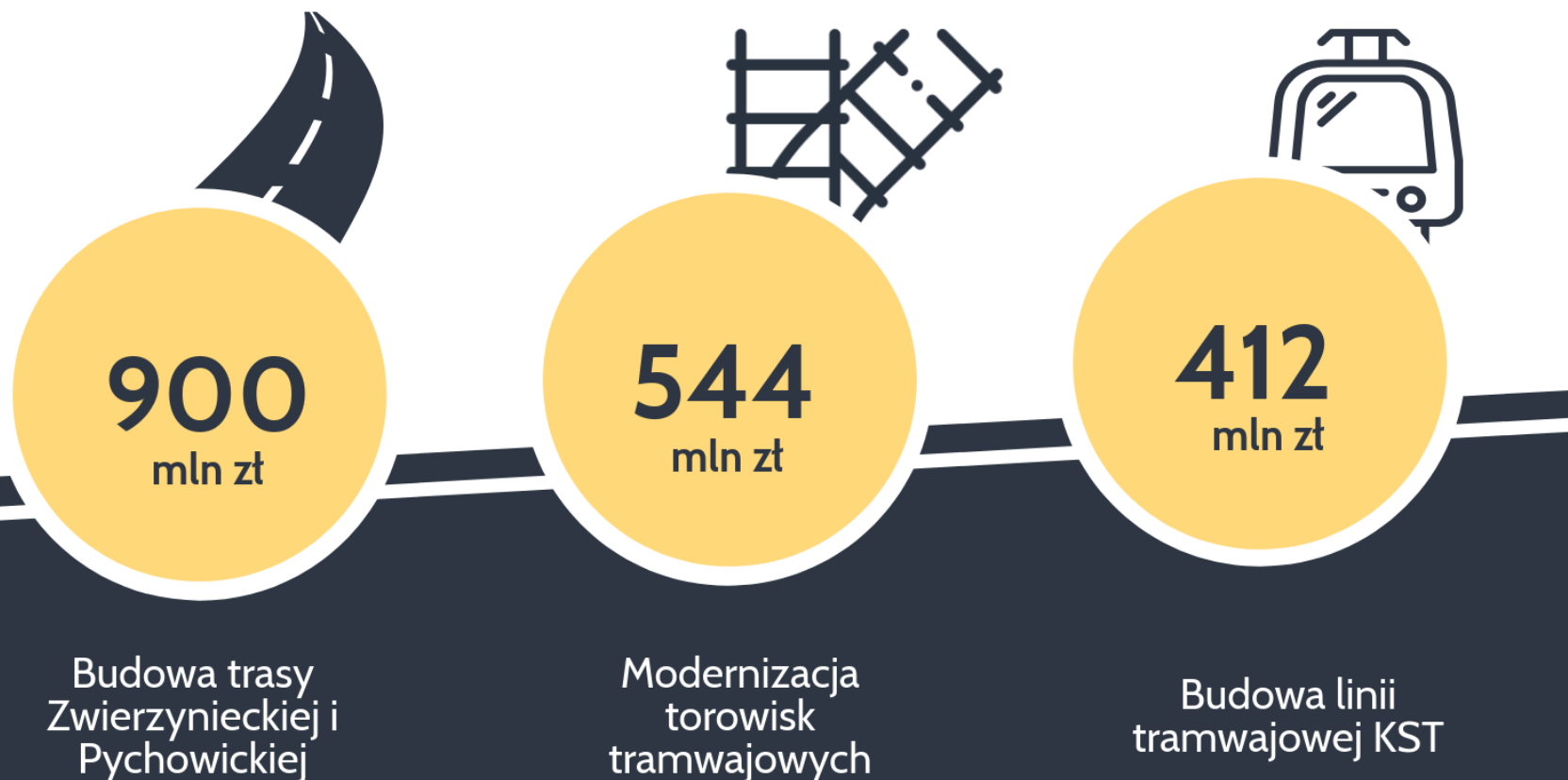
Gospodarka

Czy wiesz, że...?

Łączne nakłady na zadania inwestycyjne Gmin SMK w latach 2019-2030 zaplanowane są na poziomie **22,7 mld zł**, w tym **21,4 mld zł** to planowane wydatki Miasta Kraków

NAJWAŻNIEJSZE INWESTYCJE REALIZOWANE PRZEZ MIASTO KRAKÓW W LATACH 2019-2030

Czy wiesz, że...?

Miasto Kraków realizuje łącznie **423** przedsięwzięcia wieloletnie, w tym **268** zadań inwestycyjnych.

NAJWAŻNIEJSZE INWESTYCJE REALIZOWANE PRZEZ GMINY SMK W LATACH 2019-2030

Czy wiesz, że...?

W strefie podmiejskiej Krakowa Gminy realizują łącznie **416** przedsięwzięć wieloletnich, w tym **214** zadań inwestycyjnych.

SPIS TABEL

TABELA 1. WSKAŹNIKI FINANSOWE DOTYCZĄCE DOCHODÓW GMIN W LATACH 2016-2018	12
TABELA 2. ŚREDNIE WARTOŚCI UDZIAŁU DOCHODÓW WŁASNYCH I PODATKÓW Z PIT I CIT W DOCHODACH OGÓŁEM W GMINACH KRAKOWSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO (KROF) W PORÓWNANIU DO ŚREDNICH WARTOŚCI GMIN LEŻĄCYCH W STREFACH MIEJSKICH OBSZARÓW FUNKCJONALNYCH	13
TABELA 3. WSKAŹNIKI FINANSOWE DOTYCZĄCE WYDATKÓW GMIN W LATACH 2016-2018	14
TABELA 4. WSKAŹNIKI FINANSOWE DOTYCZĄCE NADWYŻKI OPERACYJNEJ GMIN W LATACH 2016-2018	15
TABELA 5. ŚREDNIE WARTOŚCI WSKAŹNIKA SAMOFINANSOWANIA W GMINACH KRAKOWSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO (KROF) W PORÓWNANIU DO ŚREDNICH WARTOŚCI GMIN LEŻĄCYCH W STREFACH MIEJSKICH OBSZARÓW FUNKCJONALNYCH	16
TABELA 6. WSKAŹNIKI FINANSOWE DOTYCZĄCE ZADŁUŻENIA GMIN W LATACH 2016-2018	17
TABELA 7. DANE MAKROEKONOMICZNE PRZYJĘTE DO WYLICZEŃ PROGNOZY	21
TABELA 8. WAGI WSKAŹNIKÓW MAKROEKONOMICZNYCH PRZYJĘTYCH DO PROGNOZY DOCHODÓW	22
TABELA 9. WAGI WSKAŹNIKÓW MAKROEKONOMICZNYCH PRZYJĘTYCH DO PROGNOZY WYDATKÓW	23
TABELA 10. PORÓWNANIE POTENCJAŁU INWESTYCYJNEGO GMIN PRZED I PO UREALNIENIU WPF	26
TABELA 11. ZDOLNOŚĆ KREDYTOWA GMIN WCHODZĄCYCH W SKŁAD METROPOLII KRAKOWSKIEJ DO OBSŁUGI NOWYCH ZOBOWIĄZAŃ (NIEUJĘTYCH W WPF, NA PODSTAWIE AKTUALNYCH UCHWAŁ W SPRAWIE WPF) W MLN ZŁ	29
TABELA 12. ZDOLNOŚĆ KREDYTOWA GMIN WCHODZĄCYCH W SKŁAD METROPOLII KRAKOWSKIEJ DO OBSŁUGI NOWYCH ZOBOWIĄZAŃ (NIEUJĘTYCH W WPF, NA PODSTAWIE UREALNIONYCH UCHWAŁ W SPRAWIE WPF) W MLN ZŁ	31
TABELA 13. SKALA PLANOWANYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ W POSZCZEGÓLNYCH GMINACH W LATACH 2019-2030	33
TABELA 14. NAJWAŻNIEJSZE PRZEDSIĘWZIĘCIA GMIN NA LATA 2019-2030	37
TABELA 15. POZIOM ROZWOJU GMIN NALEŻĄCYCH DO STOWARZYSZENIA METROPOLIA KRAKOWSKA	44
TABELA 16. WYKAZ WSKAŹNIKÓW SŁUŻĄCYCH DO WYZNACZENIA POZIOMU ROZWOJU GMIN KRAKOWSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO	64
TABELA 17. DOBÓR GRUP PORÓWNAWCZYCH	70
TABELA 18. SKŁAD GRUPY PORÓWNAWCZEJ GMIN WCHODZĄCYCH W SKŁAD KRAKOWSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO	71

SPIS RYCN

RYC. 1. ŚREDNIA WARTOŚĆ DOCHODÓW WŁASNYCH NA MIESZKAŃCA W LATACH 2016-2018	11
RYC. 2. ŚREDNI UDZIAŁ DOTACJI Z UE W DOCHODACH OGÓŁEM GMIN W LATACH 2016-2018	13
RYC. 3. ZDOLNOŚĆ KREDYTOWA GMIN W LATACH 2016-2018.....	15
RYC. 4. SKUMULOWANA NADWYŻKA OPERACYJNA JEDNOSTEK WCHODZĄCYCH W SKŁAD STOWARZYSZENIA METROPOLIA KRAKOWSKA (NA PODSTAWIE AKTUALNYCH WPF PRZED UREALNIENIEM) W LATACH 2020-2025 (W MLN ZŁ)	20
RYC. 5. SKUMULOWANA NADWYŻKA OPERACYJNA JEDNOSTEK WCHODZĄCYCH W SKŁAD STOWARZYSZENIA METROPOLIA KRAKOWSKA W LATACH 2020-2030 PO SKORYGOWANIU WPF (W MLN ZŁ).....	23
RYC. 6. POTENCJAŁ INWESTYCYJNY GMIN SMK W LATACH 2020-2030 (OBLICZONY NA PODSTAWIE AKTUALNYCH WPF) W MLN ZŁ.....	24
RYC. 7. POTENCJAŁ INWESTYCYJNY GMIN SMK W LATACH 2020-2030 (OBLICZONY NA PODSTAWIE UREALNIONYCH WPF) W MLN ZŁ	25
RYC. 8. KSZTAŁTOWANIE SIĘ POTENCJAŁU INWESTYCYJNEGO GMIN METROPOLII KRAKOWSKIEJ W LATACH 2020-2030 PO UREALNIENIU WPF (W MLN ZŁ).....	27
RYC. 9. ZDOLNOŚĆ KREDYTOWA GMIN SMK W LATACH 2020-2030 (OBLICZONA NA PODSTAWIE AKTUALNYCH WPF) W MLN ZŁ.....	28
RYC. 10. ZDOLNOŚĆ KREDYTOWA GMIN SMK W LATACH 2020-2030 (OBLICZONA NA PODSTAWIE UREALNIONYCH WPF) W MLN ZŁ	30
RYC. 11. KIERUNKI WYDATKOWANIA ŚRODKÓW W RAMACH PRZEDSIĘWZIĘĆ OGÓŁEM W LATACH 2019-2030	34
RYC. 12. KIERUNKI WYDATKOWANIA ŚRODKÓW W RAMACH PRZEDSIĘWZIĘĆ W PODZIALE NA BIEŻĄCE I MAJĄTKOWE (MLD ZŁ).....	35
RYC. 13. KIERUNKI WYDATKOWANIA ŚRODKÓW W RAMACH PRZEDSIĘWZIĘĆ Z WYŁĄCZENIEM MIASTA KRAKOWA W LATACH 2019-2030.....	36
RYC. 14. KIERUNKI WYDATKOWANIA ŚRODKÓW W RAMACH PRZEDSIĘWZIĘĆ W PODZIALE NA BIEŻĄCE I MAJĄTKOWE Z WYŁĄCZENIEM MIASTA KRAKOWA (MLD ZŁ).....	36
RYC. 15. SKALA PLANOWANYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ MAJĄTKOWYCH W MIEŚCIE KRAKÓW W LATACH 2019-2030	38
RYC. 16. SKALA PLANOWANYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ MAJĄTKOWYCH W POZOSTAŁYCH GMINACH W LATACH 2019-2030 (MLN ZŁ)	39
RYC. 17. SKALA PRZEDSIĘWZIĘĆ Z UDZIAŁEM ŚRODKÓW UE W LATACH 2019-2030.....	40
RYC. 18. KATEGORIE PRZEDSIĘWZIĘĆ INWESTYCYJNYCH PLANOWANYCH DO REALIZACJI W PERSPEKTYWIE DO 2030 ROKU	41

INFORMACJA O WYKONAWCY

Niniejszy dokument objęty jest prawem autorskim wykonawcy.

Curulis Sp. z o.o.
Pl. Wiosny Ludów 2
61-831 Poznań

tel: 61 626 26 41
e-mail: biuro@curulis.pl
strona: www.curulis.pl

Wykonanie:

Marzena Hoffmann
Iwona Nowacka
Jakub Zieliński